بەختیار عەلی

شکستی رۆشنبیری و رۆشنبیر

کۆمەڵە وتار

2022 - 2007

سەلام عەبدوڵلا

ناوەڕۆك

1-بەختیار عەلی "وای گوت !"
2-بەختیار عەلی و ئۆستاكانی
3- چەند سەرجێك لەبارەی كتێبی 13گفتوگۆ لەگەل بەختیار عەلی
4- بەختیار عەلی، لافاوێكی تر لە نەزانی!
5- (هونەری بەفیڕۆدان)و چۆن من كاتەكەم بەفیڕۆ دا!
6- (نۆمانكلاتۆر)ەكەی بەختیار عەلی!
7- دوا گاڵتەجاڕترین دەقی دنیا
8- بەختیار عەلی لەنێوان(سوڵتان هاشم)و(نازم گزاردا)!
9- نەزانی بە نرخی رۆشنبیر!
10- بەختیار عەلی: رۆشنبیرانی كورد لەدەرەوەی سیاسەت راوەستن

بەختیار عەلی وای گوت !"

ئاساییە لەسەردەمی سەرکەوتنی دەسەڵات و فکری تاوان و سەربڕینی مرۆڤ و کۆشتنی بەکۆمەڵی بێتاوانان، فکر و بۆچوون و کتێبی هاوچەشنیان بازاڕیان هەبێت، بۆ نموونە لە بازاڕی کتێبی سلیمانی کتێبی هیتلەر(ماین کەمف – وەرگێڕەکە لەبەر نەزانی نوسیویەتی<ماین کەمپفت>!؛ کتێبی جۆراوجۆر لەبارەی نیتشە یان بەرهەمەکانی و لەپاڵیانەوە دەیان کتێبی سێکسی و دژە ژن یان هێنان رەگەزی مێ بۆ ئاستی جەستە کە کاری هەرە گەورەی پیاوسالارە"بەڕێزەکانە"!؛ هەروا زۆر ئاساییە یەکێك وەك(بەکر عەلی) هاوڵاتی کورد بە مارتین هایدەگەر بناسێنێ و لەولاوە گفتوگۆ لەگەل"فەیلەسوف"مەسعود مەحەمەد بکات و بۆچوونە شەرمئاوەرو نەزانییەکانی وەك کتێبێك بەناوی(پەرژینی بێدەنگی)بڵاوبکات؛ "نوخبەی رۆشبیری" کوردی"پایەبەرز"وەك زانایەکی مەزن، یادی بکەنەوە؛ کاك(شوان ئەحمەد)یش سەرسامی خۆی لەبارەی نازییەك وەك(مارتین هایدەگەر)ەوە بنوێنی لە وتاری(مارتن هایدەگەر و ستایشکردنی ژیانی لادێ – سەرچاوە: کتێبی ناوبراو بەناوی: چەند بابەتێکی فیکری، لاپەڕە55 (

کاك شوان ئەحمەد لە گەل بەختیار عەلی چاوپێکەوتن دەکاو، زۆر زۆر زاراوەی بێکەڵك و بێ مانا وبێناوەڕۆك و پێکەنیناوی(ئیسلامی سیاسی_لاپەڕەی 115-)بەکاردەهێنێ، منیش لێرەدا دووبارە لەسەر ئەم مەسەلەیە دەوەستم وئەم پرسیارە دەکەم: ئایا هیچ کەس بیستویەتی یەکێك

بڵێ: مەسیحی سیاسی، جوو سیاسی، کاکەیی سیاسی، یەزیدی سیاسی، سوبی سیاسی، بودی سیاسی، ئەرمەنی سیاسی، ئالگریشنای(دینێکە لە هیندستان)، سیاسی؟ !

ئەگەر کەس ئەو جۆرە زاراوانەی نەبیستووە، ئەدی بۆچی بەختیار و"ئەمسالە" ئەو زاراوەیە بەکاردەهێنن؟! لەراستیدا ئیسلام لەگەڵ بانگەوازی موحەمەد بۆ ئیسلام، بزووتنەوەیەکی سیاسی بووە و ئەگەر قورئان بخوێنین، ئەوا لە چیرۆك و ئەفسانە و جن و جنۆکەکان بگەڕێین، دەیان ئایەت لەبارەی سیاسەتی ئابووری، سیاسەتی جەنگ، سیاسەتی ئاشتی، سیاسەتی خێزان....هتد پێکهاتووە و هەروا بە درێژایی مێژووی ئیسلام رەوتی جیاوازی هەبووەو هەموویان سیاسین. لەبەر ئەو هۆیانە، راگەیاندنەکان خێریان دەگات، ئەگەر لەو زاراوە چەواشەکارە، بگەڕێن!

بەختیار عەلی دەڵێ: (من خەون بە یاسایەکەوە دەبینم بەڕەحمەتر بێت لە تاوانبار، خەون بە قوربانییەکەوە دەبینم دڵنەرمتربێت لە جەلاد- سەرچاوە: وەڵام لە رۆژگاری ونبوونی پرسیاردا، لاپەڕە 28(

ئەگەر ئەم وتەیە بە شێوەیەکی عەمەلی و لە پەیوەست بە دادگاییکردنی سەرانی فاشستی سەیری بکەین، ئەوا بەختیار بە راشکانەوە داوا لە دادوەری سەدام و دەستەکەی دەکات(بەڕەحمتر بێت لەو تاوانبارانە) و بە هەمان شێوە داوا لە قوربانیانی دوێنێی دەستی بەعس دەکات، بۆ نموونە لە(ئەنفالکراوەکان یا زیندانە سیاسییەکان)، دڵنەرمتر بن لە سەدامی جەلاد و هەروا داوا لە"قوربانیانی" ئیمڕۆ، واتە سەددام و عەلی کیمیاوی دەکات(دڵنەرمتر بن لە"جەلاد")ەکانیان!

ئەمە دەقێکی روون و ئاشکرایە و هیچ راڤەکردنێکی تر قبووڵ ناکات وئەوەندە سەقەت و خوارە، لەبارەیانەوە هیچم پێ ناگوترێت. ئەو بۆچوونە وەك ئەوە وایە، یەکێك بە سپارتییەکانی مێژوو بڵێ: کۆیلەکان رانەپەڕن!؛ کۆمۆنارییەکان! ئێوە خراپکاری دەکەن؛ کوردستانیان بەرگری چەکداری نەکەن...هتد. بەختیار پاش لاپەڕەیەك هەر بە خۆی ئەو بۆچوونەی سەرەوە بەرپەرچدەداتەوە .!

بەڕاستی وایە: ئەوەی فرەبێژی بکات، گوریسی باسەکەی لەدەست دەچێ وپینەوپەڕۆکردن بێبایەخ دەبێت و قسەکەر خۆی دەخاتە هەڵدێری هەزاربەهەزارەوە و ئەمەش نموویەکە بۆ ئەم بۆچوون: بەختیار دەنووسێ:(چەمکی لێبوردن بۆ ئەوە نییە، قوربانی لە جەلاد خۆشبێت، بۆ ئەوە نییە ئەوانەی لە گیانی سەدان هەزار کەس بەرپرسیارن، تاوانبارنەکرێن، بەڵکو بۆ ئەوەیە قوربانییەکان لە یەکتر ببورن، بۆ ئەوەیە کورد، عەرەب بە گوناهبار نەزانێت، منداڵانی کەربەلا، منداڵانی تکریت تاوانبارنەکەن...-لاپەڕەی 30(

خوێنەری بەڕێز: من لەو بۆچوونە حاڵی نەبووم، ئەی تۆ؟!

بەختیار بەشێوەیەکی پێکەنیناوی داوا دەکات> قوربانییەکان لەیەکتر ببورن< بەخۆی دەچێتە بەرزی بانانەوە و وەك کەسێك لەدەرەوەی واقیع و مێژوو ولۆژیك، بە یەکچاو سەیری قوربانیانی بەعس و ئەوانەی تا سەرئێستقان بەرگریان لە بەعس کرد وەك فیدایی سەدام، موخابەرات و ئەستخبارات، دەکات. ئایا ئەمە سووکایەتیکردن نییە بە قوربانیانی دەسەڵاتی فاشییەت؟! لێرەدا هەر بەخۆی پشتگیری لە جەلاد دەکات دژی قوربانی....چەقۆ ماچدەکات و تفدەکاتە برین، دەمی قوربانییەکان دادەخات

و ئازادی دەدات بە جەلادەکان، بەڵام لەبەر ئەوەی نازانێت چی دەڵێت، خۆی گاڵتە بەخۆی دەکات.

پێدەچێت بەختیار هەموو شتێك گشتگیر بکات، ئەوە نییە باسی<رێزی هەق، رێزی ژیان، رێزی دادپەروەری و رێزی مرۆڤ>دەکات. یەکێك لە گەورەترین کێشەی مرۆڤایەتی بریتییە لە باسکردنی((هەق))، لێرەدا دەبێ پرسیار بکەین: هەق بە پێی چ پێوەرێك؟ هەقی کێ لەبەرامبەر کێ؟. بۆ نموونە، هیگل دەڵێ(ژیان بریتییە لە ململانی لەنێوان دوو هەق-من چۆن خۆم بە هەق دەزانم، جەلادیش بەهەمان شێوە، بەڵام ئەگەر دەسەڵاتم بەدەستەوە بێت، هەموو هەقەکانی جەلادەکە دەنێمە ژێرپێمەوە. ئەمەیە لۆژیکی مێژووی مرۆڤایەتی!))؛بەڕاست ئەی مەبەستی بەختیار کامە هەقە؟!

ئەوە هەر بەختیارە دەنووسێ: (...بەڵام نوسەران و داهێنەران چۆن مەحکومن بە گەڕان بەدوای ئازادی و جوانی لە تێکستدا، ئاوهاش مەحکومن بە گەڕان لە دوای ئازادی و جوانی لە ژیاندا-هەمان سەرچاوە، لاپەڕە276 (

ئایا نووسەرەکانی مۆسۆلۆنی، فرانکۆ یان نووسەرە ئیسلامییەکان، نووسەرە ئەمریکییەکان کە جەنگی"هەق"بەرپادەکەن یان نووسەرەکانی(بیلد تسایتونگ، دۆتشە شتمە....هتد)، نووسەرە شۆفەنیست و لیبڕاڵیش دەگەڕێن بۆ جوانی ژیان؟!

خۆش ئەوەیە لەبەردەم خانەنشینی دەنووسێ(تەقاعودی-لاپەڕە13)، بەڵام لەبەردەم دەیان زاراوەی نەناسراو، هیچی نەنووسیوە تا خوێنەر لە دەقەکەی تێبگات، بۆ نموونە(ئەناتۆمی، رادیکال، سایکۆلۆژی،

هۆلۆكۆست، پۆلیوڤونی، لۆكاشییشەوەیە-دەبێ بنووسێ(لۆكاش)یشەوەیە، سەمبولی هەڵەیە و راستەكەی- سمبۆل، ریكۆرد، فۆرمۆلە، كۆنسێپت، فۆبیا، فیمنست- مەبەستی(فێمنیست)ە، كلێشە، مەبەستی(كلێشە)یە، ئەرگومێنت، ریتوال، ئۆلیگارشی، تابۆ، فالوسییەكان، كۆنتۆ، لۆكاڵ، فاكتەر، مۆبیلیزە، ئەكتیفست، ئەبەستیم، كەرنەفال-مەبەستی كەرنەڤالە، گلۆبالیزم، گلۆبالیزەیشن....هتد

وا بزانم كاك بەختیار هەندێ جار بۆ قۆشمەیی ئەو جۆرە بۆچوونانە دەردەبڕێ، وەك چۆن زاراوە لاتینییەكان بە هەڵە دەنووسێ، وەك: سترۆكتور، دەنووسێ(ستراكتور-پێی وایە ئەم ووشەیە لە تراكتۆرەوە هاتووە-!)؛ لەبری ئیدۆلۆژی، دەنووسێ(ئایدۆلۆژیك، باشترێكە بینوسیبا ئای دۆ، یان ئای ماستاو-لاپەڕەی13)؛ لەبری ئۆپۆزیتسیون، دەنووسێ(ئۆپۆزیسیۆن-لاپەڕە21)؛ لەبری فەناتیكەكانەوە، دەنووسێ(فانەتیكەكانەوە، لاپەڕەی39- ؛لەبری ئەوەی بنووسێ(تیۆلۆژیانە)، دەنووسێ(تیلۆلۆژیانە-لەلاپەڕەی227و لە لاپەڕی225 دەنووسێ تیلیۆلۆگی)؛ لەبری(فۆندەمێنتال)، دەنووسێ(فەندەمینتال-لاپەڕە19)؛ لەبری نێگەتیڤ، دەنووسێ(نەگەتیڤ228-)؛ لەبری ئینستیتوت، دەنووسێ(ئەنستیوت-لاپەڕەی269)؛ دیسپۆت واتە ستەمكار، بۆیە بەكارهێنانی(دیسپۆت و ستەمكار-لاپەڕەی285)لەتەنیشت یەكتر،بێمانایە؛ لەبری ئۆنیڤێرسال، دەنووسێ(یونیڤرسال-لاپەِ200)؛ دەنووسێ(كۆمونە پاریس) لەبری(كۆمۆنەی پاریس)؛ لەبری ململانێی چینایەتی، دەنووسێ(ململانێی چینایەتیین-201.(

" خوابکەم"خەڵکی سلیمانی تۆزێك فێری عەرەبی نەبن، دەنا بۆ ئەوەی بیسەلمێنن"رۆشنبیرن"، بەڕاست و چەپ، بە سەددان وشەی عەرەبی بەکاردەهێنن، رێك وەك ناسیاوێکم وان، کە چوو بۆ سەربازی و ماوەیەکی کورت لە ناوچە عەرەبنشینەکان مایەوە، لە گەڕانەوەی بۆ خانەقی، کوردییەکەی"لەبیرچوو" و هەر بە عارەبی یان رستەکانی بەتێکەڵی دەردەبڕی. هەروا من هەرگیز مەبەستم ئەوە نییە، لە نووسیندا زاراوەی بیانی بەکارنەهێنرێت.

بەختیار، بۆ نموونە ئەم وشەو زاراوانە بەکاردەهێنێت کە بەڕاستی زۆر ئاسانن و لەبەرامبەریاندا بە کوردی هەن و پێویست ناکات بە عەرەبی بنووسرێن، وەك(تەحقیق، قەزا، تەفسیر، ئەخلاق، موتلەق، تەقالید، ئیعلامی، وەلائی، عیبرەت، تەعبیر، تێکست، عاتیفی، خسوسییەت، تەساموح، فەرد، دین، مەرجەعییەت، ئیبداع، جەوهەر، ئیدیعا، تەرکیز، نەشاز، ئیقاع، خەلەل، ئەعساب، موعجیزە، تەوزیف، ڕەونەق، مەنهەج، عیبادەت، عەورەت، غەیب، ئیمان، میسداقییەت، ئیهانە، موهاتەرات، موقەدەسات، قانون، لەزەت، مەلەف، تەفکیکیە، سوبێگت، وەرشە، ئیفترازی، خسوسی، !ئیدراك، ئیلتیزام، توهمەت، کەشف، زەعیم، فەزا، وەڵاو، موبارەك، مدى الحياه، ئیلهام، ئەفگانستان-لاپەڕەی123- کەس بە ئەفغانستان دەڵێ ئەفگانستان؟!، قەناعەت، کابوس، ئیبتیزاز، تەداول، ئیقلیمییەکان، خەتەر، فەناکردن، نەرجسییەت، ئیستبداد، موفەتیش، سەقف، موەزەف، فەرز، عەقائدی، موساوەمە، وەعد، تصدیر، ئیختیساسەکان، بێرەسید، سەحرا، نەقلە، تەعمیم، نەسیحە، موتلەق، لەبەرامبەر بەرهەمهێن دەنووسێ(مونتج)، راستەکەی(منتج)ە، ئیحتیمال، شموولی، خەزین، موفەکیرێك(پێکەنین قەدەغەیە!)، ئیستیفزاز، البث المباشر-دەیتوانی بنووسێت: پەخشی راستەوخۆ، فەهرەست، عەجیب، وەقائیعانە، ئینتقائی،

ئیفلاس، عموومییەت، قەسیدە، شەرح، تەحالوف، ئیفلاس، ((فایل و دۆسییە،لاپەڕەی 223))، هەردووکی یەك شتە، تەشهیر، قازی، جورئەت، فەساد، جیدییەت...هتد، بێجگە لە چەندین هەڵەی چاپکردن، بە مەرجێك، کتێبەکە چەندین جار هەڵەبڕی کراوە !

ئایا ئەوە زمانی نووسینی کەسێکی رۆشنبیرە؟!

بەختیار دەڵێ: (زۆر زەحمەتە بۆ نووسەر لە لێبوردن زیاتر، لە قووڵکردنەوەو چەسپاندنی لێبوردن زیاتر داوای هیچی دی بکات...(

نووسەر، ناوی پیشەیەکە، بەڵام فرەڕەنگ و فرە بۆچوون و لایەن و هەڵویستن، بۆیە دەبوو ئەو وشەیە گشتگیر نەکات، هەروا مێژوو شایەتحاڵی ئەو راستییەیە کە نوسەرانی زۆر هەبووە، بەشداریان لە کوشتن و بڕین کردووە یان لەئاستیاندا بیانویان هێناوەتەوە، یان تاوانەکانیان بەراست ناونووسکردووە یان بێدەنگیان کردووەو و نوسەرە کوردەکانی ناو دەزگاکانی بەعس، نزیکترین نموونەن-یەکێك لێیان ئێستا دەسەڵاتدارەو نابڕی منی کردووە!-، و کەسیش ناتوانێ بڵێت(ئەوانە نووسەر نین یان نووسەر نەبوون) .!

ئەوە بەختیارە حوکمی رەها دەدات:(...هیچ عیراقییەك نییە کاریگەری سەدام حوسینی بەسەرەوە نەبێت. لاپەڕە37). ئایا ئەوە راستە؟ وەڵامی ئەم پرسیارەش بۆ خوێنەر بەجێدەهێڵم!

بەختیار عەلی و ئۆستاکانی

ئەلتوسیر:(لە واقیعدا، فەلسەفە لە دوا پێناسەکردنیدا، سیاسەتە)

لە چەند ساڵی رابردوواو تا ئێستا، کۆمەڵێ گۆڤار، رۆژنامە و دەزگای بڵاوکردنەوە، بایەخ بە بەرهەمەکانی دوو فەیلەسوفی ئەڵمانی(نیتشە و هایدێگەر)وپەیرەوانیان دەدەن ،بۆ نموونە بە کۆمەڵناسێکی راسیست وەك ماکس فیبەر کە دەڵێ(...دژ بە سلاڤییەکان و پێش هەموو شتێك لە دژی پۆلەندییە دواکەوتووەکان-لە سیمنارکەی فرایبۆرگ وەرگیراوە-)و پیتەر سلۆتەردایك. هەروا چەندین کتێب، ناملیکەو وتاری وەرگێراویان بڵاوکردووەتەوە. ئەم گروپ، تاقم و کەسانە بەناوی"رۆشنبیری بێلایەن و"ئەکادیمیست"ەوە کاردەکەن و نیازیان ئەوەیە، گوایە بە زمانی فەلسەفی بدوێن و ئەوەی پێیانە نوێیەو خزمەت بە بواری رۆشنبیری کورد دەکات! دەزگاکانی راگەیاندنی هەردوو پارتە زلهێزەکەش، بەناوی دیموکراسی و مافی ئازادی بیروڕا، رۆڵی رێگاخۆشکەرەوە بۆ ئەو گروپ و کەسانە دەبینن و دریغی لە دەمچەورکردنیان ناکەن، تەنانەت بۆ(بەختیار عەلی)یەکیش کە دەنووسێ:(...ببێتە شارێگایەك بۆ حوکمی مێگەل و زۆرینەی نەخوێندەوار و ئایدۆلۆژیا ناعەقلانییەکانی خۆرهەڵات-بەختیار عەلی بۆ کوردستانی نوێ2005/8/14، پوکئۆنلاین-).ئەم جۆرە دەربڕینە، سووکایەتییەکی گەورەیە بە خەڵك و بەختیار لە ماملۆستا ئەڵمانییە مرۆڤکوژەکانی وەریگرتووە: نیتشە پێغەمبەری کۆمەڵکوژی و ئەنفال-! شوبهاندنی خەڵك بە مێگەل و زۆرینەی نەخوێندەوار(بۆ نموونە، سەدان هەزاران خەڵکی ئەنفالکراو لە کوردستان؛ ملیونان قوربانی کوشتنی پیشەسازییانەی جوو، سنتی و رۆماکان لە ئەلمانیا یان کۆمەڵکوژی ئەرمەنەکان لە تورکیا و ئەوانیتر نەخوێندەوار بوون)و لە پێناو((مرۆڤی باڵا))و((کۆمەڵگەی هەڵبژاردە))بووە.

ئەگەر ئەو"سەربەخۆ و بێ ئیدۆلۆژیانە"ئاگاداری بۆچوونە دڕندەو دواکەوتووەکانی ئەو فەیلەسوفانە(نیتشە، هایدەگەر و سلۆتەردایك) نەبن و بە ناهوشیارییەوە داکۆکیان لێدەکەن، ئەوا دەبێ لێیان ببوورین و بە کەسانی سەرلێشێواو و کاڵفامیان بناسین، بەڵام ئەگەر بەڕاستی ئاگادارییان هەیەو هوشیارانە داکۆکیان لێدەکەن و بەخەڵکیان دەناسێنن، ئەوا دەبێ وەك تاوانبار بناسرێن و ئێمەش بە خەڵك دەڵێین: بڕوانن بەو جۆرە کەسانە چۆن لە پشت

مێژەکانیانەوە، دەست بۆ ئاگرو تاوانی وەحشیگەرییانە دەبەن و چۆن دەیانەوێت خەڵك فێری رەگەزپەرستی، کۆمەڵگەی نوخبە(دەستەبژێر)و قیزهاتنەوە لە خەڵك و دژایەتیکردنی سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم و سووکایەتی پێکردن بە ژنان و دامەزراندنی سیستێمی کۆیلایەتی دەکەن و لە هەمووی گرنگتریش ئەوەیە بیسەلمێنین کە ئەو کەسانە هەرگیز بێلایەن نین وخزمەتکارو کۆیلەی بەرەی چەوساندنەوەی مرۆڤ بۆ مرۆڤن! هیچ جیاوازییەك نییە لە نێوان بۆمباو کۆمەڵکوژییەکانی هیتلەرو بۆچوونەکانی نیتشەو هایدەگەرو سلۆتەردایکیش وەك قوتابییەکی هەردووکیان.

ئێستا دەبێ لەم نووسینەدا، لەسەر بنەمای خوێندنی دەقی ئەو"فەیلەسوفانە"وبۆچوونی شارەزاو لێکۆڵەرەکانی دەستی یەکەم، ئەم بۆچوونانە بسەلمێنین و وڵامی ئەم پرسیارانە بدەینەوە: فڵانە فەیلەسوف لە ئاستی ناکۆکییەکانی ناو کۆمەڵگە لەکوێ راوەستاوەو چۆن مامەڵەی لەتەك دەکات و دەیەوێ بە چی بگات و چۆن؟ ئایا بۆچوونەکانیان بەراست سەربەخۆ و بێلایەنن؟

راستە نیتشە فەیلەسوفە، بەڵام فەلسەفەکەی خزمەت بە کێ و بەچی دەکات؟

ناکرێ باس لە بیرمەندێك بکرێ، بەبێ ئەوەی سەرنجی ئەو قۆناغەی تێدا ژیاوە، لە بەرچاو نەگرین. سەردەمی نیتشە، سەردەمی شۆڕش و بەرخۆدان بوو، هەر لە کۆمونەی پاریس تا راپەڕینی جووتیارییەکان و پێکهاتنی چینی کرێکاری ئەڵمانی. هەڵبەت هەر زانا وچینێك هەڵویستی خۆی لەو پەرەسەندنانە راگەیاندووەو نیتشە یەکێکە لەوانەی کە بە شێوەیەکی ئیدۆلۆژی و حیزبیانەی پەتی، بۆچوونی خۆی راگەیاندووە.

نیتشەی"هزرڤان" لە (زەردەشت وای گوت، پەرەگرافی48)دا دەڵێ: (ئەگەر رێ بە هەموو کەسێك بدرێت فێری خوێندن ببێت، بە بەردەوامی نەك تەنها نووسین بۆگەن دەکات، بەڵکو بیرکردنەوەش)(

ئەگەر پرسیار بکەین: ئەم بۆچوونە خزمەت بە چیدەکات؟ ئایا ئەو بۆچوونە درووستە، یان گێلانەیە؟ مەریوان قانع لە وتارێکیدا لە هاوڵاتی نووسیبووی((نیتشە ئەو فەیلەسوفەی کە دەیویست هەموومان بکات بە شاعیر))، ئایا شوێنی شیعر لەو بۆچوونەدا بەدیدەکرێت؟

نیتشە چونکە زۆر جەخت لەسەر توێژی هەڵبژاردەی کۆمەڵکە دەکا و رقی لە هەژارەکانەو بەرهەمەکانی خزمەت بەو"هەڵبژاردە"ی کۆمەڵگە دەکات، بۆیە زۆر ئاساییە لە لای، بەو شێوەیە سوکایەتی بە جەماوەر بکات و لە دژی ئەوە راوەستاوە، هەموو کەسێك فێری خوێندن

و نووسین ببێت. ئەوە رێك بە پێچەوانەی بۆچوونی بیرمەندو رابەڕی حیزبی شیوعی ئەلمانی ئیرنست تیلمان کە بەدەستی فاشیستەکان، کوژرا، دەڵێ:(زانست دەسەڵاتە، دەسەڵاتیش زانست). ئەم دەیەوێت زانست بخاتە خزمەتی ژێردەستەکان و بە شێوەیەکی زانستی فێری چۆنییەتی دەسەڵاتدارێتی ببن. ئەمە دوو جیهانبینی جیاوازن و ئەمڕۆیش بە پێچەوانەی بۆچوونی ئەو"هزرڤانە"لە سەر ئاستی جیهانیش هەوڵدەدرێت، نەخوێندەواری بە گشتی قڕ بکرێت .

هەر لە هەمان کتێبدا نیتشە لە زردەشت وای گوت لەVom Gesindel)، بەشی124) نووسیویەتی: (ژیان سەرچاوەی ئارەزووە، بەڵام لە هەر کوێ خزمەتچییەکان لە تەکدا لێی بخۆنەوە، هەموو بیرەکان ژەهراوی دەبن (

ئەگەر جەماعەتی رەهەند بە هەڤاڵ فاروقی هاوبیری جارانیشیانەوە بە راستی(gesindel)ی بازرگان و سەرمایە وخاوەن عەقارەکان نەبن، دەبوون بە پەیرەوانی ئەو ئەلمانییە سافلە؟! مارکس راستی گوتووە کە بیری ئەلمانی لە خوارەوەی ئاستی رەخنەگرتنە، بەڵام هەر وەك بابەتێك بۆ رەخنەگرتن دەمێنێتەوە، هەر بۆیەشە، ساڵانێکە خۆمم بە نووسین و بۆچوونەکانی ئەو گروپ و کەسانەوە خەریك نەکردووە، چونکە ئەو(مارکس) قسەی لەبارەی ئەقڵی ئەلمانی کردووە، من بۆچی دوای نزیکەی200ساڵ خۆم بە"فەیلەسوفە کورد"انەوە خەریك بکەن کە دۆستی ئەو کابرا گەمژەیەن. بەختیار پێیوایە ئەگەر بە زمانێکی "ستاندار"ی نوخبەوە بنووسێ(ئەسپەکە رادەکات) ئەوا خەڵکیش چیتر ناڵێن(ئەسپ غاردەدا!)

پێدەچێت"فەیلەسوفە کوردەکانی سلیمانی و هەولێر"زۆر سەرسام بن بەم بۆچوونەی نیتشە: (ئەوە بە ئاسانی ئیمکان نییە لە خوێنێکی دەرەکی تێبگەیت: من رەقم لە خوێنەوارە بێ کارەکانە!)

ئایا مرۆڤی دەرەکی هەیە؟ ئەو دەربڕینە لە ئەدەبی مرۆڤدۆستان نامۆیەو تەنها شیاوی ئەلمانییەکی رەگەزپەرستی قیزەوەنە! بۆ نموونە بەختیار عەلی وەك سەرڕەشێکی رۆژهەڵاتی لەلایەن نیتشەو پەیرەوانی ژێرپێ دەخرێت، بەڵام ئەم ئەوەندە"زیرەك و شارەزایە"، ناتوانێ ئەمە بخوێنێتەوە و دەرسی لێ وەربگرێ، بەپێچەوانە بەرگری لێ دەکات! نیتشە زۆر رەگەزپەرستانە لە سوکراتی فەیلەسوف دەدوێ و دەنووسێ: (سوکرات بە پێی باوباپیرانی، سەر بە گەلە نزمەکانەو شوان بووە. مرۆڤ ئەمە دەزانێ و بە چاوی خۆی دەیبینێ چەند ناشرینە. ئایا سوکرات بە راستی یۆنانی بووە؟)، بۆیە ئاساییە ئەگەر گریمانەی ئەوە بکەین،

نیتشە چاوی بە بەختیار بگەوێ، ئەوا تا" گردە سەرکەشەکانی ئەزمەر"بەرشەقی دەدا، چونکە هیچی لە رەگەزی مرۆیەکی ئاری یان مرۆڤی باڵا، ناکا!!

کەفوکوڵی ئەم"پوپپلانە"لە دژایەتی نیتشە بۆ سۆسیالیزم دادەمرکێتەوە، چونکە بەختیار ئەوەندە لە مارکسیزم قەڵسە، لە گفتوگۆیەکیدا لە گۆڤاری رامان، لەبری ئەوەی رژێمی فاشیستی بەعس بە رژێمی فاشیستی ئەلمانی بشوبهێنێ، بە دەسەڵاتی سۆڤێت شوبهاندویەتی و وەك لایەنگیرانی تیئۆری (تۆتالیتاریزم) هەڵویست وەردەگرێ گەرچی لەوانەیشە نەزانێ ئەمانە کێن و چییان گوتوە!!

نیتشە لە(Nachgelassene Fragemente, Herbst1869-1872)دا دەنووسێ: (فێرکردنی هەرە گشتی، واتە بەربەرییەت و بە هەمان شێوە پێشمەرجی کۆمۆنیزمە!(

کۆمونیزم و بەرفراوانکردنی رۆشنبیری لەناو خەڵك، کۆتایی رۆشنبیرییە! ئەمەیە شاعرییەتی زمان و رۆشنبیری"هزرڤانی هەرە گەورەی مێژوو"؟ ئایا ئەم دەربڕینە، چەند بێ لایەنانە نووسراوەو بیری لێکراوەتەوە؟ ئاخر هەر ئەم بۆچوونانەیە کە"فەیلەسوفە"کوردەکانی سەرسام کردووە و بەدوای کەوتوون و هەوڵدەدەن خەڵکیشی بۆ رێکبخەن!

لە کتێبی (Der willen zur Macht)کە لایەنگرانی بە شاکاری نیتشەی دەزانن، نووسیویەتی: (دەبێ لە پەیوەندی هەموو فۆرمەکانی گەندەڵی تێبگەین و لە تەکیاندا، گەندەڵی مسیحییەکانمان لە بیر نەچێت(باسکاڵ وەك نموونە)، بە هەمان ئەندازە گەندەڵی سۆسیالیستە-کۆمۆنیستەکان(دەرئەنجامی مسیحییەت)وبەرزترین کۆنسێپتی کۆمەڵایەتی سۆسیالیستەکان، نزمترین ئاستە لە رێکخستنی کۆمەڵگەکان. لێرەدا نابێ رێککەوتن بکرێ: لێرەدا دەبێ سەربڕین، لەناوبردن و جەنگ بەرپا بکرێت-ل39)یان لە بەشی1003ی هەمان سەرچاوەدا، بەرزنرخاندنی جەنگ یەکێکە لەو خەسلەتانە کە نیتشە بە((بەڵێ)) وڵام داوەتەوە. گروپی رەهەند لێرەوە سەرچاوە و ئیلهامیان وەرگرتووەو بەو ئەقلییەتەوە لەبەرامبەر بزووتنەوەی شیوعی رادەوەستن و بە هەستی نیتشەو هایدەگەرییەوە مامەڵە دەکەن، ئاخر نیتشە پێی وایە: (هەست ناسکی زۆربەی مرۆڤەکان، نەخۆشی و ناسروشتییە-هەمان سەرچاوە، بەشی52(

"بلیمەتی" نیتشە لەمەش ڕاناوەستێ و داهێنانەکەی بەم شێوەیە دەردەبڕێ: (تیئۆری داهێنان: شێتەکان، تاوانبارەکان، ئەنارشیستەکان، هەموو ئەمانە چینی چەوساوە نین، بەڵکو فڕێدراوی کۆمەڵگای تا هەنوکەی هەموو چینەکانن). جیهانی نیتشە نموونەی بیری تاوان و دڕندایەتییە بە هەموو رەهەندەکانییەوە و دەتوانین بە ئاسانی دیاریبکەین، بە بێ ئەوەی بگەینە ئاستی زۆر

باڵای گیزندلگەلێك وەك گروپی رەهەند، هەر ئەوەندە بەسە بزانین نیتشە چیتری لەبارەی جەنگ راگەیاندن دەڵێ: (راگەیاندنی جەنگ لەلایەن مرۆڤە باڵاکانەوە لە دژی جەماوەر، پێویستە...-بەشی861)

لەوانەیە هیتلەر بەقەد نیتشە جەنگخواز بێت و بە پیرۆزی بزانێ، چونکە بەشانازییە دەنووسێ(بەهەشت لە ژێر سێبەری شمشێرەکانە-هەمان سەرچاوە، بەشی452)! کاتێ ئەو مەرگی خوا رادەگەیەنێ، ئیدی باسی کامە بەهەشت دەکا؟ هەروا دەبێ بپرسین کام خوا مرد؟! شوێنی مردنی لە کوێیە؟ !

نیتشە بە زمانێکی" زۆر فەلسەفی و سەربەخۆ" راگرتنی سیستێمی کۆیلایەتیش بەرزرادەگرێ و دەنوسێ: (ئەگەر ئەوە راست بێت کە یۆنانییەکان لەبەر راگرتنی کۆیلە، خاپووربوون...ئێمە بەهۆی نوقسانیمان لە کۆیلە، لەناودەچین-هەمان سەرچاوە)

هەڵویستی نیتشە لەبارەی ژنانەوە، "داهێنانێکی گەورەیە"و شایەنی ئەوەیە،"عولەما"کانی گروپی رەهەند شوێن پێی هەڵبگرن! ئەوەتە دەنووسێ: (ژن شایستەی هاوڕێتی نییە، چونکە لە خۆشەویستی بەولاوە، شتێکی تر نازانێت) یان: (کاتێك دەبینم پیاوێکی خانەدان ژنێکی لاژك و پاپۆکەی هێناوە، حەز دەکەم زەمین قوتم بدات.)...(خۆشبەختی پیاو وابەستەی ویست و ئیرادەی خۆیەتی، بەڵام خۆشبەختی ژن بە ئیرادەی پیاوەوە بەندە)!...(لە دواییدا: مێینە! نیوەی مرۆڤایەتی لاوازەو نموونەی نەخۆشییە...-هەمان سەرچاوە!)

پێدەچێت ئەو بلیمەتانە هەر تەنها گوتەی نیتشە(ئەگەر چووی بۆ لای ژن، قامچێکەت لەگەل خۆت ببە)، دەزانن و ئیتر دەتوانن لێی ببوێرن یان پاکانەی بۆ بکەن، بەڵام پرسیارێك خۆی دەسەپێنێ و دەبێ بکرێ: ئایا لە خراپترین دەقی کۆمونیستەکان(شیوعییەکان)، هەڵویستی ئەوەندە خواروخێچ و نزم نووسراوە؟ !!

نیتشە لە دوا دەقی"شاکار"ەکەیدا نووسیویەتی: (ئامانج مرۆڤایەتی نییە، بەڵکو مرۆڤی باڵایە)

ئەم بۆچوونانە سەرچاوەی ئەو ژەهرەیە کە گروپی رەهەند لەناو ئەم خەڵکە کە بە بۆچوونی نیتشە نزم و بێ کەڵکن، بڵاودەکەنەوە، بەداخەوە کەسانی وا نزم و سووك هەن کە بە ئومێدیان دەزانن، جا ئومێدێك ئەم قوتابخانە دڕندەیە بێت، دەبێ چییان لێ چاوەڕوان بکرێت؟!

لۆکاش لە(وێرانکردنی ئەقڵ) دەنووسێ: (لە میرشکۆفسکی و گیدە تا شپێنگلەر، بێملەر و رۆزنبێرگیش، هیچ رەوتێکی کۆنەپەرستانە لە سەردەمی ئیمپریالیزم نییە، فێرکارییەکی گرنگی-نیتشە-یان، وەرنەگرتبێ). فاشیستەکان تاوەکو ئیمڕۆ، نیتشە بە نموونەی باڵای

بیرکردنەوەیان دەبنن و فەلسەفەکەی رێك، فەلسەفەی سیاسییانەو بەراستیش بۆچوونەکانی هیچ گومانێکی نەهێشتووەتەوە لە بارەی شێوەی رێکخستنی جیهان: دەسەڵاتی دەستەبژێر، زەبروزەنگ و جەنگ، دژایەتی کۆمونیزم، کۆیلەراگرتن، دژایەتیکردن و لەناوبردنی هەر درووشم و خواست و مەبەستێك وەك یەکسانی بەمانا شیوعییەکەی و دادپەروەری کۆمەڵایەتی...هتد !

پرۆفیسۆر ڤیکتۆر فاریاس12ساڵ لە ژیانی خۆی بۆ لێکۆڵینەوە لەبارەی مارتین هایدێگەر تەرخانکردو لە پایزی1987دا وەك کتێبێك لە ژێر ناوی(هایدیگەر و ناسیونال-سۆسیالیزم)بە زمانی فەرەنسی لە پاریس بڵاوکردەوە. بەم بۆنەیەوە، رۆژنامەی لۆمۆندی فەرەنسی نووسیبووی: (کتێبەکەی فاریاس تەقینەوەیەکە، ئەوەش نا لەبەر هێرشکردنەکەی، بەڵکو لەبەر بەهێزی). ئارنۆڵد شویلزیل لە ووتارێکدا دەنووسێ(هیچ چاپخانەیەکی ئەڵمانیا ئامادە نەبوو ئەو کتێبە لەچاپبدەن-یونگە ڤێلت،25.5-). بەڵام لەپاش11ساڵ بە زمانی ئەڵمانی بڵاودەکرێتەوە. بەداخەوە پێشەکی چاپە ئەڵمانییەکەی لەلایەن فەیلەسوفی ئەڵمانی بەناوبانگ(یورگن هەبەماس)ەوە نووسراوە، چونکە، بە بۆچوونێکی، هەموو رەنجی(فاریاس)ی بەبا داوە! هەبەماس دەنووسێ: (بەرهەمەکانی هایدیگەر دەمێکە خۆیان لە کەسایەتییەکەی جوداکردووە.-ل.12-)! ئایا بەراست مرۆڤ لە بەرهەمەکەی جوێ دەکرێتەوە؟! بەرای من، چەندە محەمەد لە قورئان و دامەزراندنی دەوڵەتەکەی جوێدەکرێتەوە؛ سەددام لە بیری نەتەوەیی عەرەبی یان تاوانی ئەنفال؛ سەرمایەداری لە سیاسەتی داگیرکردن؛ بریشت لە بیرو مێژووی کۆمونیستەکان جوێدەکرێنەوە؛ هەر ئەوەندەش دەکرێ، بەرهەم و کەسایەتی هایدیگەر لە بیرو دەسەڵاتی ناسیونال-سۆسیالیزمی ئەڵمانیا، جودا بکرێ.

)فاریاس) لە سەرتاسەری کتێبەکەی و لە دارشتنی پوختەی تێزە سەرەکییەکەیدا، زۆر بە وردی لە بارەی بیروبۆچوونی پێشینەی هایدیگەر دەنووسێ و ئاماژە بۆ شێوەی بیرکردنی ئۆتۆرتێت، ئەنتی سمیت و ناسیونالیستی توندرەوەکەی دەکا کە پیرۆزی بە وڵات دەدا- تێکستەکانی لە ساڵی1910-یا ئاماژەکردن بە ئەندامبوونی هایدەگەر لە ریزی(حیزبی ناسیونال-سۆسیالیستی کرێکاری ئەڵمانی)دا، دەربڕینێکی پێشنەبینی ئۆپۆرتۆنیستی یان بەناچاری تەکتیکی، نەبووە، بەڵکو پێشتر، واتە پێش ئەوەی سەرۆکایەتی کۆڕی زانکۆی فرایبۆرگ بەدەستەوە بگرێ و لە پاشاندا بە تەواوەتی سەرۆکایەتی زانکۆ و ئەندامبوونی لە حیزب، هەستاوە بە هاندانی سیاسی- پراکتیکی بە مانای ناسیونال سۆسیالیستەکاندا؛ رەنج و کۆشیشی داوە بۆ ریفۆرمکردنی ناسیونال سۆسیالیستی زانکۆ(ل40)؛ پێکەوە لەگەڵ(روزنبێرگ)و پایەبەرزانی تری ناسیونال سۆسیالیزم و هانز فرانك(کۆمیساری

دادپەروەری رایخ)کاریکردووە بۆ گۆڕینی(یاسای رومی) بە(یاسایەکی جەرمانی)؛ پێکەوە لە گەڵ گۆبلز، رۆدولف هێس و ئەلفرید رۆزنبێرگ لە(خوێندنی باڵای سیاسەت لە بەرلین)بەشداری لە سمینارەکان کردووەو لە لانی کەمەوە تا ساڵی1935درێژەی پێداوە.

هایدێگەر تا ساڵی1953دا نەك تەنها بەرپەرچی پێداچوونەوە لە بڕوای بە>>ناوەکی حەقیقەت و گەورەیی<<ناسیونال سۆسیالیزم نەداوەتەوە، بەڵکو هەروا ئامادەنەبووە بە روونی و بە دووبارەوە رەفزیکردووە لە تاوانە گەورەو بەتێروتەسەلە لەبەرچاوەکانی رژێمی هیتلەر، پاشگەزببێتەوە.(ل44). شایان باسە هایدەگەر تا مردنیشیدا ئامادە نەبووە، تاوانی جینۆسایدی جووەکان(هۆلۆکۆست)مەحکوم بکا. لە گفتوگۆ بەناوبانگەکەی لەگەڵ گۆڤاری(دێر شپیگڵ)ی ساڵی1966دا، سەرلەنوێ نازیزم بە"یەکەم هەوڵدان بۆ سەرلەنوێ بیرکردنەوە لە پەیوەندی مرۆڤ لەگەڵ تەکنەلۆژیا)بەرزدەنرخێنێ. لە ساڵی 1934دا، راگەیاندنێك کە لەلایەن هایدیگەریشەوە ئیمزاکرابوو لە رۆژنامەی(فۆڵکشە بیئۆبئاختە)و رۆژنامە گەورەکانیتر بڵاوکرایەوەو تێدا هاتبوو: (زاناکانی ئەڵمانیا پشتیوانی ئیدوەڵف هیتلەر دەکەن)-ل.261 (-

پۆستمۆدێرنە فەرەنسییەکان کە شاگردی(هایدیگەر)ن و لەپێشەوەیاندا(دریدا، لویتارد و فۆکۆ)، بەشداری مامۆستاکەیان لە دەسەڵات و تاوانەکانی نازیزم زۆر بەکورتی، هەڵسەنگاندووە، بەڵام ڤیکتۆر فاریاس بە درێژاییی439لاپەڕەی سەرتاپا بەڵگەنامە، سەلماندوویەتی کە ئەو ماوەیە(1927-1976)هەرگیز ماوەیەکی کورت نەبووە !!

فاریاس دەنووسێ: (لە سێنتەری دیکۆمێنت لە بەرلین)، بەڵگەنامەیەکی زۆرو نەبینراو لەبارەی هایدێگەر دەستدەکەوێت؛ لەوێدا شناسنامە حیزبیەکەی بەرچاودەکەوێت و تێدا نووسراوە، کە((لە1933/5/1لە ژێر ژمارەی 3125894(گاو بادن)بووە بە ئەندام لە حیزبی ناسیونال سۆسیالیستی کرێکارانی ئەڵمانیا و من بە رەگەز ئەڵمانیم و ئازادم لە رەگەزی جوو یا رەشپێست...). شایانی باسە کە هایدێگەر تا1945دا وەك ئەندامی حیزبی ناوبراو ماوەتەوە...هتد(لا.137). هایدێگەر لە دیسەمبەری1944، واتە لەکاتی هەڵهاتنی لە فرایبۆرگی بۆردومانکراوو هەڕەشەلێکراوەوە لەلایەن هاوپەیمانانەوە، بۆ ماڵی برادەرێکی بەناوی(گیورگ پیچت) دەڕوات ولە دەفتەری یادوەرییەکەیدا، دەنووسێ: (ئاوابوون جیاوازە لە کۆتاییهاتن. هەر ئاوابوونیك، لەناو هەڵهاتندا بە لەدایکبوون دەمینێتەوە-ل.370)

یەکێك لە وتە بەناوبانگەکانی هایدێگەر ئەوەیە کە وتویەتی:(کاتێ فەرەنسییەك بەڕاستی دەست بە بیرکردنەوە دەکا، بە ئەڵمانی دەپەیڤێ-ل.44-)!. ئێستا، لە پاش پتر لە نیو سەدە دەبێ بڵێین، ئەو بۆچوونە بەئاشکرا زادەی بیری راسیستیی هایدێگەرە، هەر وەك"سۆسیالیستە

ئەڵمانییەکان وایە کە لەو باوەڕەدا بوون، مارکس/ئەنگلس گوتەنی:(نەتەوەی ئەڵمان نموونەی تایبەتی هەموو نەتەوەکانە، خوێرییەکی ئەڵمانی ئینسانێکی بێوێنەیە-مانیفێستی کۆمونیستی،ل.67-)

)دەستپێشخەری سۆسیالیستەکان لە فرایبۆرگ(-ISW-لە ووتارێکیاندا بە ناوی(ئیدۆلۆژیای دیسکۆرس) دەنووسن:(هایدێگەر فەیلەسوفی بەکۆمەڵکوشتنە، وەك چۆن کارڵ شمت یاساناسی بووەو ئیدوەڵف هیتلەریش رێکخەری)

کێن ئەوانەی وا نیتشە، مارتین هایدێگەر و ئەوانیتر بەرز هەڵدەسەنگێنن؟ دەیانەوێ چی بڵێن و بە چی بگەن؟ بۆچی سەرلەنوێ لە کون و قوژبنی زانکۆکانی ئەڵمانیا، ئێران، وڵاتە عەرەبییەکان و لەلایەن چەند کوردێکی"سەربەخۆ و بێ ئایدلۆژیا"، لێکۆڵینەوەو مشتومڕ لە بارەیانەوە گەرم دەکەن؟

بە دەگمەن زانای زانکۆ یا نووسەرو سیاسەتمەدار هەیە، باس لە هایدیگەر بکا، بەبێ ئەوەی هێما بۆ کتێبەکەی فاریاس نەکەن:

لە25/یونی/1933، بەیادی ئاهەنگێڕانی (Sonnwendfeier)کە لەپاش جەنگی جیهانی یەکەم، کارەکتەری شێوە پڕۆتێستێکی بینی لە دژ رێککەوتننامەکەی فەرسای، هایدیگەر، وەك سەرۆکی زانکۆ، لە ووتەکەیدا لەبەردەم هەزاران قوتابی و ئاگرێگی گەورە، وتی: (ئەی بڵێسە، ئاگادارمان بکە، رووناکیمان پێبدە، ئەو رێگایە پیشانبدە، کە گەڕانەوەی تێدا نییە!-هەمان سەرچاوە،ل175)

لە نامیلکەی(هیراکلیت)دا گیانی نەتەوە، ئەنتی ئەمریکانیزم-بەو مانایەی ئێستاش- دەردەبڕێ و هێشتا هەر ئومێدی بە سەرکەوتنی هیتلەر دەبێ، هەروا بوونی ئەڵمان بە ئامادەبوونیان بۆ خۆبەکوشتدان لە جەنگی جیهانی دووهەم و لەپێناو سەرکەوتنی فاشییەت دەپێوێ و دەنووسێ: (ئێمە ئیمڕۆ دەزانین کە جیهانی ئەنکلۆسەکسۆنی ئەمریکانیزم بڕیاریداوە، ئۆروپا، واتە وڵات و واتە سەرەتای رۆژئاوا لەناوببەن...هێشتا تاقیکردنەوەی حەقیقی و گەورەی ئەڵمانەکان لەپێشدایە، رەنگە پێی نەزانن کەوا لە دژی ئیرادەیاندا تاقیدەکرێنەوە، داخۆ تەبا و رێکن لە تەك حەقیقەتی بوون، ئایا ئامادەبوونیان بۆ مەرگ بە قەت پێویست، بەهێزە...) .

دەمێکە، پێشی دەسەڵاتوەرگرتنی نازییەت،(ئەنتی سمیتیزم) لەلای هایدەگەر ریشەی هەبووەو لە نامیلکەی (دەروازەیەك بۆ ناو میتافیزیك، لا28، 1953)دەریبڕیوە؛ بۆ نموونە، جوو بە: (جنۆکە)ناودەبا، یا بەم شێوەیە:(رێکخراوە بێ زەمینەکانی مرۆڤە ئاساییەکان لە رووسیا و

ئەمریکا کە گەلی ئەڵمانیان گەمارۆداوە). جگە لەو بۆچوونانە، هایدیگەر بە شێوەیەکی دڕندانە، وەك بڵێی بەخۆی بڕیاری سووتاندن و کوشتنی جووەکانی دابێ، لە1949، لە وتارێکیدا لە شاری بریمن، وتویەتی: (ئێستا کشتوکاڵی بووە بە پیشەسازی خۆراکی مۆتۆریزەکراو، لە جەوهەردا، وەك فابریکاتسیونی لاشەکان لە ژووری بە گازکوشتن و ئۆردوگاکانی لەناوبردن، هەمان شتە، وەك ئابلۆقەدان و برسیکردنی وڵاتان و هەمان شتە وەك فابریکاتسیونی بۆمباکانی ماددەی ئاووی.-هەمان سەرچاوە، ل386))

لە خۆڕا نییە، پرۆفیسۆر(مارتین پوپەر)خەڵاتوەرگری کتێبخانەی ئەڵمانیا لە1953گوتویەتی: (هایدیگەر: هیتلەری هزرە)!؛ یوئاخیم بروین ناوی وتارێکی دەنێ: (فەلسەفە بۆ لەکەدارکردنی گوڕستان-مەبەستی ئەوەیە، نازییەکان گۆڕی جووەکان بە ڕەنگ، سمبول و وتەی خۆیان، لەکەدار یان وێران دەکەن)

لە 28ی ئۆگۆست/1947، هیربەرت مارکۆزە نامەیەك بۆ هایدیگەر دەنووسێ و داوای لێدەکا پاشکەزی خۆی ڕابگەیەنێ لە نازییەت یان لە کوشتنی ملیونان جوو، ئەویش بەم شێوەیە لە 1948/1/20 وڵامی دەداتەوە: (...چەند سەختە گفتوگرکردن لە گەڵ مرۆڤێکدا کە لە1933وەوە لە ئەڵمانیا نەبووەو سەبارەت بە سەرەتاو کۆتایی بزووتنەوەی ناسیونال سۆسیالیست حوکمدەدا. هەروا سەبارەت بە ئیلتزامییەوە بە ڕژێمی نازی دەنووسێ:>>لەبارەی خاڵی سەرەکی نامەکەتان دەمەوێ ئەمانەی خوارەوە بڵێم: لەبارەی1933: من چاوەڕوانی ئەوە بووم لە ناسیونال سۆسیالیزم نوژەنی ڕۆحی بکا بۆ هەموو ژیان، ئاشتبوونەوەی ناکۆکییە کۆمەڵایەتییەکان و بوونی ڕۆژئاوا لە مەترسی کۆمونیزم ڕزگاربکا. من ئەم بیروباوەڕە لە گوتارەکەمدا بە بۆنەی بوونم بە سەرۆك زانکۆ، دەربڕیوە(هەمووتان خوێندووەتەوە؟) و لە وتاری(جەوهەری زانست)ڕامگەیاندووە-ل372-374)

مارکۆزە، نامەکەی هایدیگەر بە بێ وەڵام ناهێڵێتەوە....

لە پاش ڕوخاندنی دەسەڵاتی نازییەت، ماڵی هایدیگەر داگیردەکرێ و لە زانکۆ دەردەکرێ .

وڵامەکەی هایدیگەر بە نامەکەی هیربەرت مارکۆزەو بۆچوونەکەی لە نامیلکەی(هیراکلیت)ئەوەیە، لەلایەکەوە، چارەنووسی جووەکان پێشی1945لەگەل ئەلمانیای ڕۆژهەڵات لەپاش1945دەشوبهێنی وبە یەکچاو تەماشادەکات. بەم شێوەیە بەربەرییەتی نازیزم وەك بەرپەرچێکی سرووشتی دەنرخێنێ! ئەم هەڵویستە، لایەنێکە لە تیئۆری

بیرمەندانی تۆتالیتاریزم کە دەڵێن:(لەجەوهەردا، فاشیزم و دەسەڵاتی سۆڤێتی لێکدەچن-ئۆتۆ ویلز، کارل یوئاخیم-؛ فاشیزم و بەلشەفیزم چومکن- ئۆتۆ ویلز-)؛ لەلایەکیترەوە، هایدەگەر بە زەقی خۆیی رسواکردووە، چونکە لە وڵامی نامەکەی مارکۆزە دەنووسێ:(..ئەوەی لە1945وە روودەدا، لەلایەن رای گشتی جیهانەوە شاراوە نییە، لەکاتێکدا، تیرۆری خوێناوی نازیزم، بە راستی لە بەردەم گەلی ئەڵمانیدا، بە نهێنی راگیرا(.

ئەم بیانووە لەبارەی تاوانە دڕندەکانی نازییەت، لە دەم زۆر ئەڵمانیدا گوێمان لێ دەبێ. بەڵێ تاقە وڵام ئەمەیە: نەمانزانی! نەیانزانی لەسەر دیوارو رۆژنامەو گوتارو رادیوی نازییەت بانگەوازی(هیچ لە جوو مەکڕە) بڵاودەکرایەوە؛ نەیانزانی ماڵ بە ماڵ و کۆڵان بە کۆڵان ودانە بە دانە جووەکانایان دەستگیر دەکرد؛ نەیانزانی کێ لەناو ئۆردوگای قەڵاچۆکردنەکان بەندکراوە...هتد !

ئا بەو شێوەیە، هایدیگەر دەیەوێ بە هەموو ئەقڵییەوە، خۆی و گەلی ئەڵمانی لە تاوانەکانی نازییەت ئازاد بکات!

ئایا ئەنتی سمتیزم، ئەنتی کۆمونیستی و نازیبوونی هایدیگەر، هۆی سەرەکی ئەوە نییە کە(بۆ نموونە)زاناکانی ئیران وەك عەبدولڵا سروش و رەزا داوەری ئەرکانی-سەرۆکی ئەکادیمیای زانستەکانەو بەلایەنگیری"پۆستمۆدێرنە"حیساب دەکرێ، ئەو بایەخە گەورەیە پێدەدەن؟ ؛ کتێبی(فەلسەفەی هاوچەرخ لە ئۆروپا) لە نووسینی ا.م. بوشنسکی، بە تاقە ووشەیەکیش ئاماژە بۆ نازییەتی هایدیگەر نەکردووە، بە پێچەوانەوە، بەم شێوەیە وەسپی دەکا (بیرمەندێکی زۆر رەسەنە، بۆیە پرسیارکردن لەبارەی کارتێکردنی ئەوانیتر بەسەریدا، بایەخێکی گەورەی نییە.-ل271 .)

تیودۆر ئەدۆرنۆ لە کتێبی(jagon der Eigentlichkeit)رەخنەی کەمەرشکێن ئاراستەی هایدیگەر دەکا و فەلسەفەکەی بە فەلسەفەی نازییەت دیاریدەکات. بەبۆچوونی ئەدۆرنۆ، ئەوەی لەلایەن هایدیگەرەوە بە (Seyan)ناودەبرێ، بۆ نازییەت(گەل)و چارەنووسی کۆمەڵە.

فاریاس لە وتارێکدا لە ساڵی1999، بەم شێوەیەی خوارەوە، سەرکەوتنێکی تر بۆ خۆی تۆماردەکا: (سکەنداڵەکە ئەوە نییە کە تا ئەأو هیچ"زانایەکی رێزدار"لە ئەڵمانیا و ئۆروپا نییە، خۆیی ماندوو کردبێ، لەبارەی زانیارییەکانی ناو ئەو هەموو دوکومێنتە رێگەپێدراوانە بە شێوەیەکی شیاو لێکۆڵینەوە بکەن؛ سکەنداڵەکە ئەوە نییە کە پەیمانگە، کۆنگرەو سمینارەکان لەبارەی ئەو بابەتانە کە بەهۆی کتێبەکەی منەوە ئەکتوێل بووە، بۆ ئەوەی لە

گفتوگۆکردنەکاندا بەشدارینەکەم، بودجەکەیان خەرجدەکەن، و هەروا سکەنداڵەکە ئەوە نییە کە رۆژنامەیەکی"لیبڕاڵ"وەك فرانكفۆرتە ئەلگماین و رۆژنامەی(نۆیە تسویرش) ئەو مافەم پێ رەوا نابینن، وڵامی رەخنەگرەکانم بدەمەوە، تەنانەت دەزگای بڵاوکردنەوەی(ئەڵمانی، ئیسپانی و مەکسیکی)یش رەفزدەکەن، کارەکەم بڵاوبکەنەوە...نەخێر، سکەنداڵەکە ئەوەیە، یاخییەکی"جیهانی سێ"(گی ڤاتیمۆ)، ئارەزوومەند بڵاوکردنی"بابەتی سەرەنجڕاکێش"؛ (ئیرنس نۆلتە): متمانەی بەخۆی هەیە تف بکاتە ناو شلەی کلتوری ئەڵمانیا و فەرەنسا؛ ئی مارتیناو: بەبێ ئەوەی سەعاتێکیش هایدیگەری خوێندبێتەوە(دریدا). خۆشبەختانە بیروبۆچوونیترهەیە کە نەختێك شتی هۆشمەندانە لەبارەی بابەتەکەوە گوتووە...هتد– Bahamas30,1999-.

هەر لەهەمان ئەو وتارەدا، ئاماژەی کردووە بۆ رەخنەی چەند نووسەرێك، بۆ نموونە، ئۆتۆ پوگلەر- دەنووسێ: ئەو کتێبە، رقوکینەی کابرایەکی تشیلییە کە بیروبۆچوونی ئەڵمانی و یونانی لەمەڕ فەلسەفە، قبووڵ نییە...هتد)

رەچەڵەکی بیروبۆچوونەکانی فەیلەسوفانی"پۆستمۆدێرن"بە پلەی یەکەم، بریتین لە بیروبۆچوونەکانی نیتشە و هایدیگەر، بە تایبەتی لە پەیوەست بە پەرتووکە هەرە گرنگەکەی یەکەمیان Zu Genealogie Der Moral)لەبارەی ریشەی رەوشت -کە درێژەپێدانی کتێبی((Jenseits von Gut und Boese)یە .

لەراستیدا، لەناو جیهانی ئاڵۆز وچڕوپڕی فەلسەفدا، لە گۆڤارو رۆژنامە کوردییەکان، باس و رەخنەو لایەنگیری لە مۆدێرنیتە و پۆستمۆدێڕنە دەکرێ، بەڵام بەداخەوە، بەبێ ئەوەی چوار کتێب و سەرچاوەی فەلسەفی بەزمانی کوردی شك ببەین؛ ئێمە باس لە زاراوەی پێشکەوتن و مێژوو دەکەین بە بێ ئەوەی بڵێین بە دیدی کامە رەوت و چین و لە چ قۆناغ و بارودۆخێدا!

بەجیا لەوەی مارکسیستەکان چ لەبارەی دارِشتنی ئەم جۆرە پرسیارانە دەڵێن، هایدیگەر- باوکی"پۆستمۆدێرنەکان"- دەڵێ: ئەمێستا ئەرکی ئەقڵ لەوەدا دەبینم، لە سنوورەکەیدا هاریکارییەك بکا کە مرۆڤ، بەگشتی، یەکەمجار بگات بەپەیوەندییەکی زۆر بەرفراوان لەگەل جەوهەری تەکنیك. ناسیونال سۆسیالیزم بەراستی بەو ئاراستەیە رۆیشت، بەڵام ئەوانە لە بیرکردندا، زۆر نەزان بوون، بۆ ئەوەی پەیوەندییەکی روون و ئاشکرا لەگل ئەوەدا دەستکەوێ کە ئەمڕۆ روودەداو300ساڵە بە رێگاوەیە. شبیگل، گفتوگۆ، ل 105...)

بەڕێکەوت، دوێنێ وتارێکی(فۆکۆ)م خوێندەوە بەناوی(ئەنتی ئۆدیب)کە لە عەرەبییەوە بۆ کوردی وەرگێڕدراوەو لە سایتی دەنگەکان لە8/21بڵاوکراوەتەوە. هەر لەم شوێنەدا، دەبێ بڵێم، وەرگێڕانەکە هەڵەی سەیری تێدایە-رەنگە هەڵەی وەرگێڕەکە بێ لە فەرەنسییەوە بۆ عەرەبی، بۆ نموونە: 1- بابەتە ئەسلییەکە بریتییە لە6خاڵ، بەڵام لە دەقە وەرگێڕاوەکە کراوە بە7خاڵ!. 2-خاڵە یەکەمەکە بەم شێوەیەیە (Befreie die politische Aktion von jeder vereinheitlichen Paranoia!)، بە کوردی، واتە(کاری سیاسی لە هەر پاڕانۆیەکی یەکگرتوو، رزگار بکە)

(Verweigere den alten Kategorie des Negativen (das sind Gesetz, Grenze, Kastration, Mangel, Lücke die das westliche Denken so Lange....))واتە: (زاراوە کۆنە نێگەتیڤەکان قبووڵ مەکە- ئەوانە بریتین لە یاسا، سنوور، پووتی، نوقسانی و درز)کە بیری رۆژئاوا ئەوەندە ساڵە وەك فۆرمێکی دەسەڵات...). نازانم بۆچی وشەی(نالەبار)ی بۆ زیادکراوە. هەروا چەندین هەڵەیتر، بۆ نموونە (Verliebe dich nicht in die Macht!)واتە(ئاشقی دەسەڵات مەبە- رستەکە، کۆ نییە!). لەو هەڵانە گەورەتر، قرتاندنی ئەم پەرەگرافە زۆر گرنگ و مەترسیدارەیە کە بەدواوەی هاتووە: (من خەون بە رۆشنبیرێك دەبینم، بە روونی روخێنەری ئونیفێرسال بێ...)!

هەڵبەت لێرەدا مەبەستی فۆکو ئەو حەقیقەتانەیشە کە زانست بە بەرهەمیان دەهێنێ !

ئەوەی وەك فەیلەسوفێکی"پۆستمۆدێرن"دەنووسێ(ئاشقی دەسەڵات مەبە)، بۆچی ئەو هەموو بۆچوون و سەرسوڕمانە لەبارەی شۆڕشی ئیسلامی ئیران بە رابەرایەتی ئایەتوڵا ئیمام خومەینی پیشاندەدا ودەنوسێ؟

بەناوبانگترین گۆڤاری چەپ لە ئەڵمانیا(کۆنکریت)لە ژمارەی مانگی هەشتدا، بە یادی تێپەڕبوونی بیست ساڵ بەسەر مەرگی فۆکۆدا، پاشکۆیەکی تایبەت سەبارەت بە ریپۆرتاژەکانی لەمەڕ ئیران لە ساڵی 1979دا تەرخان دەکات. هەر بەم یادەوە، رۆشنبیرە ئەکادیمییەکانی ئەڵمانیا ئاهەنگ بۆ سوپەر ستارو بیرمەندی ئۆستای خۆیان دەگێڕن. ناوی پاشکۆیەکە(ئارەزوو بۆ ئازادنەبوون)ە. کاتێ ئەو وتارەم خوێندەوە، گوتم، ئەگەر فۆکۆ ئێستا زیندوو بوایە، شانبەشانی موقتەدا سەدر یان بن لادن رادەوەستا، وهەر چۆن کاتی خۆی لە قوم گیرسایەوە، ئێستا دووبارە لە ئەشکەوتەکانی تۆرابۆرا دەگیرسایەوە!

(Tjark Kunstreich)لەو پاشکۆیە دەنووسێ: (فۆکۆ، نەك تەنها ئیسلام بە مەترسی نەدەبینی، بەڵکو بڕوانامەی هێزی شۆڕشگێڕی پێبەخشی)، لەوەش ترسناکتر ئەوەیە، کە بە سەرسوڕمانەوە لەبەردەم(رەهەندی رۆحی)رادەوەستێ. تا ساڵی1980دا، ریپۆرتاژەکانی فۆکۆ لە ئێران لەژێر ناوی(فەیلەسوفی گەورەی فەرەنسا، داندەنێ بە سەرکەوتنی ئیسلام)،بڵاوکراوەتەوە. ئەوەی ئاشکرایە، یەك شتە: قوتابخانە ئەکادیمییە جیاجیاکانی رۆژئاوا(نۆمینالیزم، پۆزەتیڤیزم، ئیمپیریزم و فینۆمینۆلۆگی...هتد)وەك دوا یەدەکی بیروباوەڕی ئیدیالیزم، بەوپەڕی تەحزب و بە چەکی ئیدۆلۆژییانەوە، بۆ ئەوە کۆبوونەتەوە، بەر بە بیروباوەڕی مارکسیزم بگرن، دەیانەوێ (سەرمایە و تیوری بەها)ی مارکس/ئەنگلس پوچەڵ بکەنەوە! جا چۆن ئەم کارەیان پێ چێ دەکرێ؟ رەخنەکانی دریدا لە کتێبەکەی(تارماییەکەی مارکس)دا، بریتین(بۆ نموونە)لەوەی کە>> ژمارەیەکی زۆر لە"بەهاکانی بەها" بوونیان هەیە>>. ئەمانە چین و تا چ رادەیەك خۆیان"لەنێو"بەهای بەکاربردن و بەهای گۆڕینەوەدا هەن، بە ناڕۆشنی دەمێننەوە؛ یان بازنەی-W-G-W) کورتکراوی شمەك-پوول-شمەك) لەلایەن مارکسەوە، بە"بازنەی گشتی"دادەنێ، بەڵام-W-G) (Wفۆرمی گشت بازنەکە نییە، بەڵکو فۆرمی بزاوتنی بازنەیەکی ئاساییە....هتد. ئابووریناسی شتێفان گریگات لە وتاری(نیولۆگیزم کۆنترا مارکسیزم)دەپرسێ(داخۆ-بەهای بەهاکان- چی بێت و تا چ رادەیەك لە"نێوان""بەهای بەکاربردن و بەهای گۆڕینەوە"هەیە، بە ناڕۆشنی دەمینێتەوە .

پرۆفیسۆر(تێری ئیگالیتۆن) لە وڵامی پرسیارێکی هەفتەنامەی(دی تسایت)دا دەڵێ: (هێشتا تا ئیمڕۆ روون نەبووە، ئەو(پۆست)ە_پۆست فێمنیزم تا پۆستبونیادگەری)دەیەوێ چ بڵێ: ئایا مۆدێرنەمان بەجێهێشتووە؟ یان تەنها چەند لایەنێکی؟. کاتێ(دی تسایت)ئاماژە بۆ بۆچوونی بیرمەندی زانست(برۆنۆ لاتۆر) دەکات کە گوتویەتی:(ئێمە هەرگیز مۆدێرن نەبووین)، لە وڵامدا دەڵێ: (هەندێ لە بیرمەندانی پۆستمۆدێرن لەو بڕوایەن کە ئێمە هەمیشە پۆستمۆدێرن بووینە. بەڵام لەراستیدا زۆر سەختە بگوترێ پۆستمۆدێرن چییە-قۆناغە؟ بارودۆخی هوشیارییە؟ بەشێکە لە تەکنیك؟ میتۆدە؟ بیرۆکەیە؟). لە روودامانە ئەگەر لە ژێر ئەو زاراوەیە، قۆناغێك تێبگەین...دریدا لەم پرسیارە بەدووپاتکردنەوە خۆی دوورەپەرێز راگرتووە (....

لۆرین گۆڵدنەر دەنووسێ: زاراوەی(Dekonstruktion)، بۆ یەکەم جار لە گۆڤارێکی نازییەکان کە تایبەت بووە بە بواری دەروونییەوە، بەکارهێنراوەو،

زاراوەی(لۆگۆسێنتریزم)لە بیستەکاندا لەلایەن بیرمەندی فاشیست- لودڤیك کلاگە-وە داڕێژراوە.)

هایدیگەر لە(بوون و زەمەن)دەنووسێ: (تەنها لە ئازادبوون بۆ مردن، راستەوخۆ ئامانج بە بوونەوەر دەدرێ و بوونیش دەگاتە کۆتایی). ئەمە هەمان بۆچوونی ئەو ئیسلامییانەیە کە دەڵێن(ئێوە ژیانتان دەوێ، ئێمە مردن)و هۆی سەرسووڕمان و پێهەڵدانی فۆکۆ نییە بە شۆڕشی ئیسلامی ئیران؟...

تیئۆری((خودی پەتی))ناوکی تیئۆری هایدێگەرە و هەر ئەوەش بوو وای لێکردبوو ببێ بە فەیلەسوفی حیزبی نازی و هیتلەریش بە بەرجەستەکردنی حەقیقەتی ئەلمانی دەزانی، بۆیە دەڵێ: (تیئۆری و هزرەکان مەکەن بە بنەماو رێسای ئیمڕۆ و دوارۆژی بوونتان. فۆهرەر- هیتلەر-بە تەنها حەقیقەتی ئەلمانیا و یاسایەکەیەتی-لە مرۆڤی هاوچەرج لەلای مارکۆزە، ل32-)

ئیمڕۆ فەلسەفەی ئەلمانی خۆی چەکدارکردووە و ئەو مێژووە پڕ تاوانە، سلۆدەردایکی بەرهەمهێناوە و ئەو کوردە"پوپیلانە" لە مەراسیمی"ناشتنی" مارکسیزمدا، باسی لێدەکەن، بەڵام پرسیارەکە ئەوەیە سلۆتەردایك لە کوێوە سەرچاوەی گرتووە و چی دەوێ؟

لە 1997دا لە بازل(سویسرا)ئاهەنگی هومانیزم رێکدەخرێت بەناوی(رێگای تازەی هومانیزم). لەوێ سلۆتەردایك وتارێك بەناوی(رێسایەکی نوێ بۆ پارکی مرۆڤ) پێشکەشکرد. ئەم وتارە وەك وڵامێك بۆ نامەی هومانیزم و دەستیپێکردووە بە پێناسەکردنی هومانیزم وەك خوێنەر-نووسەرو کلتووری نامەنووسی و ئەفلاتون(پۆلۆتیکا)و نیتشە(زەرادەشت وای گوت)و هایدەگەر(نامەکان لەمەر هومانیزم، تێبینییەکانی1946)دەکات .

لەو ئاهەنگەدا دەبێت بە مشتومڕێکی توندو ئابرووچوونی سلۆتەردایك و لە1999درێژە بەو ئابرووچوونە دەدا کاتێك لە ئاهەنگی یادکردنەوەی هایدێگەر لە تەلاری(ئەلمەوە)کە خاوەنەکەی سەر بە فاشیستەکانە، ئەو وتارە دووبارە پێشکەشدەکاتەوە. بەم بۆنەیەوە 16فەیلەسوف و دوو تیولۆگ مێوانداری دەکرێت و رەخنەگرەکانی وەك راڤەکەرو درێژەپێدەری نامەکانی هایدەگەر ناوی دەبەن و چەندین رۆژنامە و گۆڤاری جیاجیا، کۆمێنتاری خۆیان لەبارەیەوە بڵاوکردەوە:، لەوانە بۆ نموونە:

راینەر شتێفان(زوید تسایتونگ، 1999/7/29)دەنووسێ: (ئەوە فۆرمێکە وەك مرواری، بەڵام لە مەبەستدا لە ئاژەڵێك کەمتر نییە)

لەوێدا راینهارد مۆر کە نە لە دوورو نە لە نزیکەوە پەیوەندی بە شیوعییەکانەوە نییە لە گۆڤاری(دێر شبیگل، 1999/9/6)دا دەنووسێ: (وتارە نوێکەی سلۆتەردایك، هەڵگری پەیامی ئیتۆری فاشیستییە...لەم مەیانەدا سلۆتەردایك رێگری لە بەرپرسی سیمنارەکانی(تەلاری ئەلمەوە)کرد، وتارەکەی چیتر بڵاونەکاتەوە وبە خۆیشی نایەوێ لە بارەیەوە هەڵویست وەربگرێ. زمان و بەڵگەکانی تەکنیکی هەڵبژاردنی جینات بە سەرپەرشتی ئیلیتەی کلتووری، دەنگی فاشییەتی لێ بەرزدەبێتەوە). ئەگەر ئەم وتارە پێشی10ساڵ بڵاوبکرابا، تورەیی و بێزاری راگەیاندنەکانی لێ دەبووەوە...) شایانی باسە، لەگەل ئەو وتارەدا، وێنەی کۆبوونەوەی نازییەکان لە لایبزگ ساڵی1933کە هایدێگەر تێیدا بەشداری کردبوو، بڵاوکراوەتەوە)

سلۆتەردایك لە(وتاری ئەلمەوە)دا، راستەوخۆ ویستی تەکانێك بە ویست و ئارەزوو و بۆچوونی نیتشەو هایدێگەر بدا کە خۆیان لە"دەسەڵاتە ناحیزبی و نائیدۆلۆژی و سەربەخۆ و ئەکادیمییەکەی هیتلەردا" بەرجەستەکردو ئێستا بەختیار عەلی و چەند نووسەرێك لە گۆڤاری نما لافی ناحیزبییەتی لێ دەدەن!

هەر ئەو وتارە وای لە(دیتلف هاتمان)بکات وتارێك لە ژێر ناوی(بەربەرەکانی سەدەی بیست و یەك لە کوێن)بڵاوبکاتەوەو تێیدا هاتووە:(سلۆتەردایك لە پێکهێنانی فۆرمێکی جیهانگیردا، رێبازێکی زۆر نوێ لە رەگەکانی(ئیرادە بۆ دەسەڵات)کە بە فۆمێکی نوێی فەلسەفەی سیاسی، تەکنەلۆژیای سیاسی و ئابووری سیاسی داناوە و مەبەستیشی کارتێکردنی دوورە لە پێناو دوارۆژی دەسەڵات بۆ ئۆروپاو جیهان بە هەمان مانا هایدەگەرییەکەی و لێرەشدا بە رێکوپێکی لە گەل نیتشە گرێی داوە.)...

ریساکانی سلۆدتەردایك بۆ((پارکی مرۆڤ))دوورکەوتنە لە هومانیزم، واتە بە بۆچوونی ئەودا(...مرۆڤ لە ئاستی مرۆڤدا زەبروزەنگی بەتین پێکدەهێنێت...بەرەو سەرلەنوێ ئاراستەکردنی پرسیاری"چاندنی مرۆڤ" و کراوەیی بۆ پرسیاری ئەنترۆتەکنیك... کاتێ نیتشە سەبارەت بە کۆنسێپتی"مرۆڤی باڵا"دەدوێ، ئەوا بە قووڵی لەبارەی جیهانی کۆن و بەسەر ئێستاماندا دوورتر، بیری کردووەتەوە)

کاتێ هەبەماس ناوی بە(کۆنزەرڤاتیڤی لاو)دەبا و بە(بیۆتەکنیکێکی بێ زیان نییە؛ دەیەوێ رێزی لێ بیگیرێت، بەڵام بەخۆیشی ناشرینانە لەگەل رەخنەلێگرەکانی مامەڵەدەکات..)سلۆتەردایك بەمە نارەحەت دەبێ و دەڵێ: (فەتوایەك دراوەو لە-شتارنێرگەوە-

شوێنی لەدایکبوونی هەبەماس-)ڕێکخراوە،...من قوربانی ڕاگەیاندنی چەپە فاشیستەکانم...ئەوانە بە هەڵە لە من تێگەیشتوون!)

لە وتارەکەی(تەلاری ئەلمەوەدا) نووسیویەتی: لە تاریکایی بێ نموونەی ساڵانی پاش1945دا، مۆدێلی هومانیزم جارێکی تر، چرۆی نوێی گرت). مێژووناسی جوو(ساول فریدلەندە)داوای لە سلۆتەرداێك هەڵویست لەبارەی ئەو بۆچوونە وەربگرێت، بەڵام ئەوەی بەرپەرچدایەوە. پاش دوو ڕۆژ، مێزگردێکی نائاسیی ڕێکخرا، بەڵام ئەو لەیەك"تێنەگەیشتنە" ڕاستنەکرایەوە و فریدلەندە، وەك پرۆتێست، پێشوەخت مێزگردەکەی بەجێهێشت.

ئایا خەڵکی کوردستان پێویستیان بە فەیلەسوفانی جەنگ، ڕەگەزپەرەستی، کۆمەڵکوژی، دژایەتکاری شیوعییەت و ژنان، ڕاگرتنی کۆیلایەتی و بنیاتنانی دەسەڵاتی نوخبە هەیە کە ئەو گیزندلانە دەیانەوێ بەناوی زانست، شاعیرییەت، بێ لایەنی و جوانناسییەوە دەرخواردی خەڵکی کوردستان بدەن؟

هەرگیز نەخێر!

باسکردن لەو ڕەوتە زۆر هەڵدەگرێت و لەدواییدا ڕسواکردنی ئەو"سەربەخۆو بێلایەن"انە، پێش کۆمونیستەکان، ئەرکی هەموو مرۆڤدۆستێکی ئازادیخوازە، و هەر لەم سونگەیەوەو وەك دەڵێن(هەر کەسێ بۆ لەیلای خۆی دەگرێ)، ئەم بەشدارییەم کردو دڵنیام ئەو"گیزندلانە"چەندیتر ژەهری دژ بە مارکسیزم بڕێژن، بەڵام هەرگیز ناتوانن ببن بە لەمپەر لەبەردەم خەبات و مێژووی کۆمۆنیستەکان)و...تا بەدیهێنانی(هەر کەسێ بە قەت توانای، هەرکەسێ بە قەت پێویستی)!

چەند سەرجێك لەبارەی کتێبی 13گفتوگۆ لەگەل بەختیار عەلی

وەك دەزانم، بەختیار عەلی لە ئەلمانیا(شاری کوێلن)دەژێ و ڕۆژانە دەتوانێ لەوێ بە چاوی خۆی سەدان سواڵکەر، لانەواز، هەژار، شێتی سەر شەقامەکان و ژنانی ناچارکراو بە

لەشفرۆشی ببینێ. هەروا لەوانەیە بەختیار ئاگاداری هەبێت لە ژیانی سەخت و رێژەی بێکاران، هێزی "کاری رەش" و ئاستی ژیانی ئەو کرێکارانە کە لە کۆمپانیەکانی (Leiharbeitfirma)کاردەکەن یان رێژەی ئەو کەسانە کە ناچارکراون یارمەتی کۆمەڵایەتی وەربگرن .

ئەوجا با بزانین ئەو بلیمەتە چۆن لە دیموکراسی تێگەیشتووە:

لە چاوپێکەوتنەکەیدا لەگەڵ شوان ئەحمەد بۆ رۆژنامەی هاوڵاتی((دەبوو ژمارەو بروارى چاوپێکەوتنەکەی بڵاوبکردبا))، لاپەڕە 135-136، دەڵێ: (گەر ئەوەی پێی دەگوترێ دیموکراسییەت هەموو دەسەڵاتی بەخشی بەچەند کەسێك و خستنیە سەروو قانوونەوە، گەر کۆمەڵگایەکی درووستکرد، کۆمەڵێك منداڵ تیایدا لە جوانترین پۆشاك، ئۆتۆمبیل و کۆشکدا بژین، تازەترین یاری کۆمپیوتەر بکەن، لە قوتابخانەی تایبەتیدا بخوێنن و سەدان هەزار منداڵی تر ببن بە عەلاگەفرۆش، ئاوفرۆش و شقارتەفرۆش. گەر ئەم دۆخەمان ناونا دیموکراسییەت، واتە هەموو ناشیرینی و دزێوییەکانی دونیای خۆمان ناوناوە دیموکراسییەت. گەر دیموکراسییەت ئەمە بێت، ئەو کات ناتوانێت خەڵ کانی سەرجادە، دۆستەکانی و دوژمنەکانیشی قەناعەت پێبکات. ئەوکات هێزی ئەوەی نابێت، نە لەگەڵ تیرۆردا، نە لەگەڵ فاشیزمدا، نە لەگەڵ بەعسدا، نە لەگەڵ هیچ داگیرکەرێکی تردا بجەنگێت).

ئایا ئەوە نەزانی نییە گەر کەسێك لە ئەلمانیا بژێ و بەو شێوەیە لەبارەی دیموکراسی بدوێت؟

ئاخر لە ئەلمانیاشدا، خاوەن سەرمایەو بۆرژوا بچوکەکان منداڵەکانیان بۆ قوتابخانە تایبەتییەکان دەنێرن و"ئامۆژگاری"بەختیار دەکەم، عەسرانێك پیاسەیەك لە سەنتەری شاری کوێلن بکات تا بەچاوی خۆی سواڵکەرو ئەوانەی لە ناو تەنەکە زبڵەکان بۆ هەر چییەکی بەسوود دەگەڕێن، بەچاوی خۆی ببینێ((من بەخۆم نزیکەی 300وێنەم گرتووە بۆ ئەو مرۆڤانەو حەزدەکەم لە پێشانگایەك پیشانیان بدەم، بەڵام تا ئێستا پێم نەکراوە- ئەتوانن لە فێسبوکەکەم بیانبینن))؛ با سەردانی سانپاوڵی بکات لە هامبۆرگ، تا بەچاوی خۆی ببینێ چۆن منداڵەکان لەبەردەم دوکانەکانی لەشفرۆشی راوەستاون و بەرەش لەشفرۆشی دەکەن. بەڕاست"بیرمەندەکەمان"دەزانێ ژنە ئەلکوهولییەکان منداڵە ساواکانیان لەگەڵ خۆیان بۆ شوێنی کۆبوونەوەی ئەلکوهولیکەکان دەبەن؟؛ ئایا دەزانێ رۆژانە هەزاران منداڵ، کۆرپە، کچ و ژن لەسایەی دەسەڵاتی دیموکراسی رووبەڕووی کوشتن، سەربڕین، خۆکوشتن، زەوتکردن و لێدان و سووکایەتی دەبنەوەو لەسەر رووی رۆژنامە و گۆڤارو لە شوێنی ریکلامی سەر شەقامەکان تەنها بۆ ئاستی لەش دەهێنرێن؟

بڕوا ناکەم"بیرمەندەکەمان"ئاگای لەو بارودۆخانە یان بارودۆخ و ژیانی پەنابەرە"ناشرعییەکان"لە وڵاتانی ئۆروپا و ژمارەی زیندانەکانی دیپۆرتاتسیونی زۆرەملێی پەنابەران لە ئەلمانیا هەبێت(دەتوانێ لە سایتی دەربەندیخان ناونیشانەکانیان وچەند وێنەیەکیان ببینێ) دەنا بەو شێوە نەزانییە لەبارەی دیموکراسی نەدەدوا! لەدواییدا پێشنیاردەکەم، ئەو برادەرە سەردانی سەنتەر، بنکەو نەخۆشخانە دەروونییەکان بکات، تا بزانێ چەندین هەزار شێتکراو لە ناو ئەو زیندانانە دەژین، بە خراپیشی نازانم گەر زانیاری بەرفراوان بکات لەبارەی ئەو کەسانە کە ناچارکراون، ((تیراپی- چارەسەری دەروونی)) بکەن !

وەك دەبینن، بەختیار عەلی وەك نەخوێندەوارێك لەبارەی دەسەڵاتی دیموکراسی دەدوێت، کەچی سەلاح ئەحمەد لە ئاوێنە، ژمارە 21، لاپەڕە 12لە 2006/5/30دا دەنووسێ(بەختیار عەلی ڕووداوە. بەختیار عەلی"ڕووداوە"، بەو مانایە کە کۆتایی بەسەردەمێك دێنێ و سەرەتای سەردەمێکی دیکە دروستدەکات...بەختیار عەلی تەنها نووسەرێك نییە لەناو نووسەراندا...یان نووسەرێکی دوای ڕاپەڕین...یان یەکێ لە چاکترین نووسەرەکانی کورد...یان نووسەرێکی کەم وێنە لەناوچەکەداو هەتا دوایی لەم قسە ئیستهلاکییە ڕۆژنامەوانییانە، بەڵکو بەختیار عەلی ڕووداوێکە توانای گۆڕینی بیرکردنەوەو شێوازی ژیانی هەیە)

ئەوەیە کارەسات، لافاوی جەهل بە ڕووداو بناسرێت !

"بیرمەندەکەمان"، حزبی بەعس بە فاشیست ناناسێ، بۆیە لەو پەرەگرافە کە لەسەرەوە ئاماژەم پێکردووە بەجیا لەیەکتر دەنووسێ((نە لەگەڵ فاشیزمدا، نە لەگەڵ بەعسدا))، بەڵام ڕاستییەکەی ئەوەیە کە بەعس لە هەموو ڕوویەکەوە، حزب و بیر ودەسەڵاتی فاشیستی بوو.

لە چاوپێکەوتنەکی بەختیار لەگەڵ شوان ئەحمەد بۆ ڕۆژنامەی هاوڵاتی(کتێبەکە، لاپەڕەی115- 144بڵاوکراوەتە)ولە وڵامی پرسیارێکدا، ئاماژە بە هەرێمی دڵخوازی خۆی دەکات: (لەژێر ئەم تەوەرەدا ڕەخنەگرتن لە ناسیونالیزم، مارکسیزم و ئیسلامی سیاسی بەرقەرار دەبێت. کە سێ ئایدیای دەرەکین و لە دنیای ئێمەدا لە ڕووی فیکرییەوە لە نزمترین ئاستی ئیشکردنی خۆیاندان، بەڵام لە ڕووی ئامادەگی سیاسییەوە ڕێگری یەکەم بوون لە پێش لەدایکبوونی فیکرێکی تیوری کە لەسەر واقیعی کوردی ئیشبکات)

 پێشەکی دەبێ ئەم پرسیارە بکەم: چۆن یەکێ دەوێرێ ڕەخنە لە مارکسیزم بگرێ، بەبێ ئەوەی10% ئەدەبی مارکسی هێشتا بە زمانی کوردی ڕەنگی نەداوەتەوە؟

200ساڵە مەرگی مارکسیزم رادەگەینرێت؛ هەوڵ و تەقەڵای سێنتراڵی سەرجەم ئەو فەیلەسوفانە کە بەختیار بەدەستی 2 و سێ و بە سەقەتی خۆیی پێ تەیار دەدا، تا ئیمڕۆ هەر رەخنەگرتنە لە بیرو بۆچوونەکانی مارکس و ئەنگلس، بەڵام ئەو هێشتا نازانێ گۆڕەپانی هێرشی"ئوستادەکانی"بە پلەی یەکەم لەبارەی کام تێزو هەڵویست و بۆچوونەو تەقەی سەری دێت لەبارەی((کەپیتاڵ)). ئەمە بۆخۆی"لە دنیای ئێمەدا" کێشەیەکی زۆر گەورەیەو نیشانەی ئەوەیە، برادەرەکەمان فرەبێژییەکی بێەروبەری زۆر ئەکات!

رەخنەکانی بەختیار لەپێناو رەخنەیە؛ رەخنەی کەسێکی"بێلایەنە، دوورە لە ئایدلۆژیاو حزب و خزمەت بە دەسەڵاتێکی دیاریکراو ناکات"، بەڵام تا دێت، بەروونی بۆمان دەیسلمێنی کە کابرایەکی زۆر متحەزبەو، رێبازی شەڕەنگیزی وێرانکەرییانەی بۆچوونێکی تایبەت هەیە، بەڵام هێشتا کاتی درکاندنی نەهاتووە. بەختیار یەکێکە لەوانەی وا زاراوەی"ئیسلامی سیاسی" بەکاردەهێنن. ئایا ئیسلامی ناسیاسی هەیە؟ ئایا بانگەوازی موحەمەد بۆ ئاینی ئیسلام، پەیوەندی بەدەسەڵاتەوە هەبوو؟ ئایا شێوەی رێکخستنی کۆمەڵگا لەسەر ئاستی(زەواج، تەڵاق، میرات، زەکات، جزیە، حەج، فەتوا، جیهاد...) پەیوەندییان بە سیاسەتەوە هەبوو یان هەیە؟ ئەی پێگەی کەنیزەکانی جەنگ لەناو کۆمەڵگەی ئیسلام چ بوو؟ ئایا سەرهەڵدان و سەرکەوتنی موحەمەد کاریگەری بەسەر سەرکەوتن و ژێر کەوتنی ئەم هۆز یان ئەو تیرەو و تایفە هەبوو؟ ئایا شەڕوشۆرەکان ئیسلام لە کاتی موحەمەد بەرژەوەندی سیاسی و ئابووری هەبوو؟....هتد

لە ئیسلامدا رەوتی جیاجیا درووستبوون و ئێستا ئەوەندەیتر بەرفراوانتر بوون و هەر قوتابخانەیەك سەرۆك و بیرمەندو، شێکردنی تایبەتی خۆی هەیە، بۆیە بێناوەڕۆك و هیچ نەگۆترین زاراوە لە"دنیای ئێمەدا" زاراوەی ئیسلامی سیاسییە.

بەختیار زۆر بە ئاسانی گاڵتەجاڕی بەخۆی دەکات کاتێ دەڵێ((ئەو سێ ئایدیایە لە رووی فیکرییەوە لە نزمترین ئاستی ئیشکردنی خۆیانن، بەڵام لە رووی چالاکی و ئامادەگی سیاسییەوە رێگری یەکەم بوون لە پێش لەدایکبوونی فیکرێکی تیئوری کە لەسەر واقیعی کوردی ئیشبکات)). ئەمە بەڵگەیەکیترە لەسەر نەزانی، چونکە بە ئاگاداری من، تەنها لە ئەلمانیادا چەندین گۆڤاری تیۆری هەیە کە لەلایەن بیرمەندان و فەیلەسوفە مارکسییەکانەوە بەرهەمدەهێنرێن و بایەخێکی زۆر بە گەشەپێدان، رەخنەو هەڵسەنگاندنی نوێ بۆ مارکسیزم دەدەن و هەروا بەبەردەوام کۆنفرانسی جیهانی لەم بارەیەوە ئەنجامدەدرێت، شانبەشانی ئەوانەش، بۆ نموونە بەشەکانی کۆمەڵناسی و سیاسەت بەبێ لێدوان و هەڵسەنگاندنی جیاجیا لەبارەی بەرهەمەکانی مارکسیزم، بەڕێوەناچن، جگە لەوانەش، ئەوە ئاڵای سووری

شیوعییەکانە لە سەر ئاستی جیهاندا لە شەقامی شارو لادییەکاندا دەشەکێتەوە، لەناو پەرلەمانەکان سەنگی خۆیان هەیەو لەلایەن جەماوەرەوە هەڵدەبژێردرێن یان و بەرگری جۆراوجۆری خۆیان دەنوێنن! تەنها ئەو مرۆڤانە کە لاسایی وشترمەڕ دەکەن، ئەو راستیانە نابینن، ئەوە (بەختیار)ە کە پێی وایە کۆمونیستەکان"لەنزمترین ئاستی ئیشکردنی خۆیاندان؛ رێك وەك ئەو خاوەن کۆمپانییە"رۆشنبیرە کە لە کەناڵی-کوردسات-دا وتی: سەردەمی خەباتی چینایەتی بەسەر چووە و ئێستا سەردەمی جەنگ کلتورەکانە-)) ئەم-زەعتوتە نازانێ کە خودی تیئۆریزەکەری ئەم بۆچوونە لە بە بیروڕاکانی پاشگەزبووەوە!

با لەوە گەڕێین(بەراستی ناکرێت مرۆڤ تێبینی لەبارەی شەپۆلی هەڵچووی نەزانی بنووسێت) و پرسیارێك لەم"بلیمەتە"بکەین: ئایا مەبەستی لە((لەدایکبوونی فیکرێکی تیوری کە لەسەر واقیعی کوردی ئیشبکات))چییە؟

جارێ دەربڕینی"فکرێکی تیۆری"هیچ مانایەك نابەخشێت، چونکە هیچ فکرێك تەنها تیۆری نییە، بەڵکو تیۆری و عەمەلییە و دەربڕی بەرژەوەندییەکی تایبەتییە لەناو گشت کۆمەڵگایەك. پاشان وەك دەبینین بەختیار بە هەڕەمەکی ئاماژە بە"فکرێکی تیۆری"دەکات، وەك بڵێت فکر، بوارێکی موجەرەدی پشت هەورەکان بێت و هیچ پەیوەندییەکی بە پێکهاتەکانی کۆمەڵگاوە نەبێت!

بەراست بۆچی بەختیار نازانێ کەوا لەلایەکەوە واقعی کوردی بە سەددان ملیارد شێوە لەگەل واقعی جیهان گرێدراوەو لەدەرەوەی ئەم گرێیەستە سەپاوە کە لە دەرەوەی ئیرادەی تاکەکان ئیشی خۆی دەکات، هیچیتر نییە، تەنها خەیاڵی خاوی هەندی کەس نەبێت و لەلایەکی ترەوە، ئەم واقعە وەك واقعی زۆربەی وڵات و گەلانیتر، خۆی لەگەل رەوتە جیهانییەکانیتر خۆی سازداوە؟

ئەوە(بەختیار)ە بەو ئەقڵییەتە سەقەتەوە لەنزمترین ئاستی کارکردنیدایە!

بەختیار دەڵێ:((ئەوەی رۆشنبیرێك دەکاتە بوونەوەرێکی خەتەر، وادەکات تەواوی بونیادێك خۆی بۆ دژایەتیکردنی تەیاربکات، ئەوە نییە باسی هیگل یان هایدەگەر دەکات، بەڵکو ئەوەیە ئەو دەتوانێت بەکەرەستە میتۆدەکانی باشتر دیاردەکانی دونیای خۆی ببینێت- لاپەڕە17 ((

ئاخر بەختیار کە بەخۆی بەرهەمی راگەیاندنەکانی یەکێتی و پارتییە و بە پشتوانی ئەوانەوە درووستکراوەو بۆ یەکتر دەخوێنن و دەنگ و گیرفانی یەکتر دەناسن>>شێرکۆ بێکەس: بەخیار عەلی موبدعە<! لە هیچ یەك لە راگەیاندنەکانی ئەو دوو حزبە((هەموو

بونیادەکانیان!))، بە هیچ شێوەیەك دژایەتیان نەکردووە- جا بۆچی دژایەتی بکەن؟!- من نازانم بۆچی، خۆیی لێ بووە بە"نووسەرێکی خەتەر"؟!

بەختیار کە رەخنەگرتن لە فکری مارکسیزم یەکێکە لە هەرێمە دڵخوازەکانییەو وەك نووسراوە((لەهەر تەوەرێکی دیکە زیاتر کارم تیاکردووە))، پاش یەك لاپەڕە دەنووسێت((...رۆشنبیرانی چەپ دەکرێت تەواو چالاك بن و سوودی گرنگ بە فکری ئێمە بگەیەنن!!))

رۆشنبیرانی چەپ لە کوردستان کێن؟ ناویان؟ رێبازیان؟ ئەی مەبەستی لە فکری ئێمە؟ کامە فکرە؟ پاشان ئێوە کێن؟

بەختیار لەژێر کارتێکردنی نموونەی فەیلەسوفە ئەلمانە نازییەکان، خولیای لەدایکبوونی نەتەوەیە (امە)یە بە درووشمی یەکگرتن-وحدە، ئازادی-حریە، و رووی دەمی لە چەپ دەکات(اشتراکیە) پێموایە ئەم گەلە هەرگیز پێویستی بە(میشیل عەفلەق) نییە !

بەختیار عەلی دەڵێ: (ئاخر گەنجی ئەو حیزبانە گاڕانن، سەماکەرن، تەنیا وەك مەڕ و بزن دوای سەرۆك کەوتوون. لاپەڕەی47)

لەبەر ئەوەی بەختیار سەر بەو"نوخبە"یەیە کە سەحافیانە بیردەکەنەوە، بۆیە زۆر ئاساییە لەلای ئەو جۆرە کەسانە بە ئارەزووی خۆیان، خەڵك بە مێگەل، گاڕان و عەوام بزانن و بە مەڕو بزن بیانشوبهێنن."بیرمەندەکەمان"ئازادو ئازایانە لەچەندین شوێن و بۆنەدا، بەو شێوەیە وێنەی بەرامبەرەکانی کێشاوەو بەشێوەیەکی سادیستانە مرۆڤبوونیانی لێ زەوتکردووەو رێی بە خۆی داوە لەچوارچێوەی پرۆسەیەکی فکرێکی دیاریکراودا بۆ مەڕ مەسخیان دەکات؛ هەڵبەت مەڕیش هەر بۆ سەربڕین باشە. بۆ روونکردنی ئەم خاڵە، بیر لە رەفتاری دڕندانەی ئیسلامییەکان بکەن لە کاتی سەربڕینی دیلەکان؛ هەردووکیان هەر لەیەك سەرچاوەوە هەڵقوڵاون، ئەوە مافی بەختیار خۆیەتی چۆن تەماشای ملیونان گەنجی کوردستان دەکات و مرۆڤ دەبێ"رێز"بنوێنێ لەبەرامبەر بیروڕای جیاواز!. ئەوە بەها ئەخلاقی و کۆمەڵایەتییە تازەگەرییەکەی بەختیارە کە بریتییە لە تیرۆریستێك بە میتۆدی نیتشە و سلۆدەردایك، تاوانی بەمەڕکردنی ملیونان مرۆڤ ئەنجامدەداو لەدوارۆژیشدا ئامادەیە بە بێ هیچ سڵکردنەوەیەکیش ملیونان مرۆڤ بە فڕنی غاز قڕبکات!

بلیمەتەکەمان لە وڵامی پرسیارێکدا دەڵێ(لە گۆڤارە کوردییەکاندا هەموو شتێك بێسانسۆرێکی مەعریفی و ستاتیکی بڵاودەبێتەوە. لاپەڕەیەك گوڵە و دە لاپەڕە زبڵ...ودەکەونە بەردەستی ئەو خوێنەرە سادانەی بەشێکیان توانای جیاکردنەوەی نییە...لاپەڕە59)

ئەو بلیمەتە پڕ مەعریفەتە دەیان لاپەڕە لە بڵاوکراوە کوردییەکان بە زبڵ دەزانێ، نیوەی خوێنەرانیش بە سادەو بڕیاریش دەدا لەسەر ئەوەی بەشێکیشیان توانای جیاکردنەوەیان نییە، بەڵام بەداخەوە نازانم بە گوێرەی کامە راپرسی بەو سەرئەنجامە گەیشتووە !

"حەکیمەکەمان"بەو چەکە فاشیستییەوە رەخنە لە کۆمەڵ، خوێنەران و نووسەران دەگرێت.

بەختیار:(من دڵنیام ئەمڕۆ سەدەها و هەزارەها کەس چ لە یەکێتی نیشتیمانی و چ لە پارتیدا بیرکردنەوەی تەواو جیاوازیان لە سەرکردەکانی وەك جەلال تالەبانی و مەسعود بەرزانی هەیە... لاپەڕەی47)

وا بزانم کورد دەڵێ(سەددان و هەزاران، نەك سەدەها و هەزارەها!)

بەختیار سوورە لەسەر ئەوەی گاڵتە بەخۆی بکات، چونکە لە یەك لاپەڕەدا ددان بەوە دەنێت کەوا بوونەوەرە مەسخکراوەکانی-بە گاڕان و بە مەڕ و بزنکردنی مرۆڤ-، بیرکردنەوەی تەواو جیاوازیان هەیە لە سەرۆکەکانیان .

هەروا"مامۆستا"دەنووسێ:(...ئەوەی ئەو بەشەوێك سەرفیدەکات، کرێکارێك بە سێ ساڵ موچە وەریناگرێت، کۆمەڵگای مەدەنی دەگۆڕێتە سەر کۆمەڵێك دەزگای کارتۆنی کۆنترۆڵکراو لەلای خۆیەوە ، لە یەککاتدا فەیلەسوفە، بەڕێوبەری دەزگای فیکرییە، بەرپرسی لیژنەی ئۆلۆمپییە، سەرۆکی لیژنەکانی هەڵسانگاندنی تێکیستیشە، ئیدی ئەوە لەولاوە بوەستێت کە هەر لە خوداییەوە نوسەرو رۆژنامەنووسە)

دیارە مەبەستی بەختیار لەو پەرەگرافە(مەلا بەختیار)ە. خۆزگا مەلا بەختیار سەرۆکایەتی لیژنەی ئۆلۆمپی بۆ جێگرەکەی(سەلاح حەسەن)کە خۆی هەڵبیژاردووەو دەرچووی کۆلیژی پەروەردەی وەرزشییە لە زانکۆی لایبزش(ئەلمانیا) پێش نزیکەی 30ساڵ و لەوەتی هەیە مامۆستای وەرزش بووە لە قوتابخانە، پەیمانگا و یانە جیاجیاکان، بەجێبهێڵێت یان بۆ کەسێکیتر کە بە گونجاو دەزانن بۆ ئەو پلەیە. من بەبێ ئەوەی پشتیوانی لە کاك بەختیار بکەم، دەگەڕێمەوە بۆ بەختیار عەلی کە چەندین ساڵە لە وڵاتێکی دیموکراتی(ئەلمانیای فیدڕاڵ) دەژێ و پێی وایە سیاسەتمەدارە دیموکراتەکان تەنها یەك پلەوپایەو ئیشوکاریان هەیە، بەڵام راستییەکە شتێکیترەو بەختیار ئاگای لێ نییە و پەی پێ نابات. بەڵگەی منیش ئەوەیە بۆ

نموونە(شرۆدە)تەنها سەرۆکی حکومەت نەبوو و بەس، بەڵکو لە هەمان کاتدا، ئەندامی ئەنجوومەنی بەڕێوەبەرایەتی کۆمپانیای(فۆڵکسڤاگن)بوو، سکرتێری پارتی سۆسیال دیموکراتی ئەلمانیا، پارێزەر، نووسەرو ئەگەر لەبارەیەوە بۆ زانیاری زیاتر بگەڕێم، ئەوا100% چەندین پلەوپایەو تیتڵی تریشی هەبووەو بەهامان شێوە پاشا شارلس و کوڕکانی یان پاشای داهاتووی هۆڵەند...هتدژ. زۆربەی سیاسەتمەدارەکانی وڵاتە دیموکراسییەکان رێك وەك مەلا بەختیار لە یەککاتدا چەندین پلەوپایەو ئیشوکاریان بەدەستەوە گرتووە + چەندین پلەو پایەو تیتڵ بڕوانامەی فەخری!. ئەمە نموونەیەکیترە لەبارەی بابەتێکی زۆر ساکار، بەڵام بەختیار عەلی وەك"ئوستاد"ێکی بلیمەت بەنەزانی لەبارەیەوە دەدوێت و زێکتە بچوکەکەی دەورووبەری پێیان وایە، شتی نوێ دەڵێ !

بەختیار لەبارەی ئەوەی مەلا بەختیار یان هەر کەسێکیتر کە لە یەککاتدا چەند ئیش و بەرپرسیاری و تیتڵی هەیە لە هەمان لاپەڕەدا دەڵێ((ئەم مۆدێلە ناشیرینەی سیاسی کە مۆدێلی سیاسی بەعسە، ئێمە لە کوردستاندا نەمانتوانی بیگۆڕین، بەڵکو بە پێچەوانەوە چەسپاندمان و لە ژێر نازناوی دیموکراسییەتدا بە بازاڕمان فرۆشتەوە. من تکا لە بەڕێزتان دەکەم بەس تەنیا تەماشای دەوروبەری خۆت بکە، چەند سیاسی ئا لەو جۆرە لە کوردستاندا دەبینیت...))!

منیش دەڵێم: بڕوانە سیاسەتمەدارەکانی دەوروبەری خۆت بکە لە ئەلمانیا، بزانە چەند سیاسی ئا لەو جۆرە دەبینیت، بەبێ ئەوەی لە رێکخراوێکی فاشستی بن لە چەشنی بەعس .!

لە لاپەڕەی 16دا دەڵێ: (لەسەرێکی دیکەوە دینییەکان و حەوزەییەکان)...

بۆچی دینییەکان و حەوزەییەکانی بەجیا نووسیوە؟ ئەدی حەوزەییەکانیش بەشێك لە رەوتە دینییەکان پێکناهێنن؟

لە وڵامی پرسیارێکدا دەڵێ: (من گوتم سەددام حوسێنێکی بچکۆلە لە ناو هەر یەکێك لە ئێمەدایە، بەڵام لەهەمان کاتدا بکوژێکی سەدام حوسێنیش لەناوماندایە. دیکتاتۆرێکی چکۆلانەو کۆیلەیەکی چکۆلانەی ئەو دیکتاتۆرەش لە پێکهاتی دەروونی زۆربەماندا خەوتووە....ئەمە ئەو کەلەپورو ئیرسە سایکۆلۆژییەیە کە سەدام حوسین بۆی بەجێهێشتووین.)

بەختیار بەشێوەیەکی نامرۆڤانەو گشتگیرو بەزۆرەملێ بڕیاردەدا کەوا لەناو هەریەکێك لە ئێمەدا، سەددامێکی بچکۆلە هەیە. من گۆمانم لەوەدا نییە کە لەناو خودی بەختیار سەددامێك هەیەو نەدەبوو رێ بە خۆی بدات بەو شێوە گشتگیرییە حوکمبدات و هەروا نەدەبوو دڕندەیەکی سادیست وەك سەددام بۆ دیکتاتور و کۆیلە دابەشبکات، ئەمە پاکانەیە بۆ ئەو

وەحشە، چونکە دەیکا بە مرۆڤێکی ئاسایی و بە چاوی دوالیزمی خێر و شەڕ، چاك و خراپ هەڵیدەسەنگێنێ. دەبێ ئەوەش بڵێین کە سەددام بەرهەمی فکر، ئیدۆلۆژیا و دەسەڵاتێکی دیاریکراوە .

لە لاپەڕەی19دەڵێ: (تا کلتووری سیاسی و دینی و کۆمەڵایەتی ئێمە توندوتیژی بەرهەمبهێنێت، سەدام نەمردووە)

لەم بارەیە بەختیار بەدووورودرێژی لەسەری دەڕوات و لەدواییدا بیروبۆچوونێکی سەقەت و خڕف پێشکەش دەکات .

ئایا مەبەستی بەختیار لە توندوتیژی چ جۆرە توندوتیژییەکە؟ ئایا تەنها کلتووری سیاسی و دینی و کۆمەڵایەتی"ئێمە"توندی تیژی بەرهەمدەهێنێت یان توندوتیژی بەرهەمی گشت کۆمەڵگاکانە و چەندین جۆری هەیە و دەبێ بپرسین کێ لە دژی کێ بەکاری دەهێنێ؟ چەند ترسناك و تاوانە یەکێك بەکارهێنانی توندوتیژی گەلی کوردستان و توندوتیژی حکومەتی ئێران، تورکیا بە یەکچاو سەیر بکات؛ توندوتیژی هیتلەرو بەرهەڵستکارەکانی بخاتە ناو یەك سەبەتەوە. ئایا بەکارهێنانی توندوتیژی شیوعی و ئەنتی فاشیست و پەنابەرەکان لە دژی دیپۆرتاتسیونی زۆرەملی یەك شتن؟یەك کلتوورن؟!

بەختیار هیچ بەزەیی بەخۆی نایەت کاتی دەڵێ: (ئێستا ئەو ساتەیە خەون دەتوانێت کودەتا بەسەر واقیع بکات، ئەو ساتەیە خەون دەتوانێت شوێنی سەدام حوسین لە دەسەڵاتدا بگرێتەوە...لاپەڕە27)

ئەمەیە سەفسەتە....

بەختیار دەڵێ: روخانی هیتلەر لە خۆرئاوا، زەمینەیەکی مێژوویی خوڵقاند خۆرئاوا بتوانێت خۆی لە ناسیونالیزمی ئایدۆلۆژی پاکبکاتەوە، روخانی میلۆسۆپیچ زەمینەیەکی مێژووی خوڵقاند ناسیونالیزم لە ئۆروپای خۆرهەڵاتدا خۆی لە رووە دڕندەو وەحشیگەرەکانی پاکبکاتەوە، روخانی سەددام حوسینیش دەبێت ئەو زەمینەیە بێت کە خاڵی وەرچەرخان و کۆتایی ناسیونالیزم بێت لە ناوچەکەی ئێمەدا... لاپەڕە35)

بەختیار لە ئەلمانیا دەژێ، بەڵام بە گوێرەی ئەو پەرەگرافە پێدەچێ هیچ ئاگای لە راسیزم و فاشیزم و قوربانییەکانیان لە ئەلمانیا نەبێت. ساڵانە تەنها بە رێگای فرۆکەخانەی فرانکفۆرت، نزیکەی30هەزار پەنابەر بە زۆرەملی دیپۆرتدەکرێن و لایەنە ئەنتی راسیستەکان چەندین

ئەکتسیونیان لە دژی ئەو فرۆکەخانەیە ئەنجامدا؛ نزیکەی 300پەنابەر، کەمئەندام، لانەواز و بەساڵاچووەکان کوژراوەو سەدان کەس بریندارکراون و رۆژانە بە سەددان تاوانی جۆراوجۆر لەدژی پەنابەران ئەنجامدەدرێت، خۆشبەختانە پەنابەرە کوردەکانیش کەرچی بەرێژەیەکی کەمیش، لە خەبات دژی فاشیزم بەشداریدەکەن؛ حزبی(ئێن. پی. دی) لەناو پەرلەمانی چەند ناوچە نوێنەریان هەیە؛ حزبە راستییەکەی(لی پان)لە فەرەنسا نزیکبوو لە هاتنە سەر حوکم؛ سووتاندنی گەڕەکە کرێکارە کۆچبەرەکان لە سپانیا؛ حزبی(لیگا نۆرد) لە باکوری ئیتالی کە حزبێکی فاشیستە لە حوکم بوو لە کاتی دەسەڵاتی بیرلسکۆنی؛ حزبە"لیبرڵەکەی"هایدەر لە نەمسا کە لە دەسەڵاتدا بوون، بە ئاشکرا سیاسەت و پروپاگەندەی راسیزمییانە بڵاودەکردەوەو حزبە راسیست و فاشیستەکان رێژەیەکی کەمیان نییە لە ناو پەرلەمانی ئۆروپا...هتد

ئایا راپەڕینی پەنابەرەکان لە فەرەنسا رێکەوت بوو؟ ئەی پێکدادانە یەك لەدوا یەکەکانی ناو لەندەن لە نێوان پەنابەران و پارتی ناسیونالیستی بەریتانیا؟ ئەی سوتاندنی شوێن و ماڵی کرێکارە کۆچبەرەکان لە سپانیا بۆچی ئەنجامدرا؟

لە خۆرهەڵاتی ئۆروپا ناسیونالیستگەلێکی گەلەشەق لە بلوروسیاو ئۆکرانیا، لیتلەند>جاسووسەکانی نازییەت ئێستاش لە حکومەتی ئەلمانی خانەنشینی وەردەگرن و ناڕەزایەتییەکانی ئەنتی فاشیست و کۆمونیستەکان یاساغدەکرێ، بەڵام جاسووسەکان ئازادانە خۆپیشاندان دەکەن و تەنانەت ئەوە 10ساڵ سکرتێری حزبی شیوعی ئەم وڵاتە لە زیندانە<بەهێزن؛ لە کرواتیا ناسیونالیستەکان بە پشتیوانی ئەلمانیا دەسەڵاتیان بەدەستەوە گرت؛ رێکخراوی (ئۆچیکا)ی ئەلبانەکان لە یۆگسلافیا بەهێز بوو...

نەخێر، ئایدلۆژیا و بزووتنەوەی ناسیونالیزم، راسیزم کە زادەی ئەنتی کۆمونیزمە لە ئۆروپا، بەهێزن.

بەختیار دەڵێ: (ئەمە بەو مانایە نییە من پێموابێت کورد دروشمی دەوڵەت بەرزبکاتەوە، من نە لایەنگرانی –دەبوو بنووسێت: لایەنگری -دەوڵەتم و نە ئەو دروشمەشم پێباشە...لا41(

ئاخر ئەم برادەرە لەلایەکەوە دەیەوێت کورد بگاتە(مافە نەتەوەواتییەکان لاپەرە 35)ی و لەولایشەوە نایەوێت کوردستانیان دروشمی دەوڵەت بەرزبکەنەوە و بە باشیشی نازانێت !!

بەختیار لەبارەی ئەو شوفینیستانە کە درووشمی یەکێتی خاکی عیراق هەڵگرتووە یان ئەوانەی دەڵێن(بە حوکمی ئەم حەقیقەتە جوگرافییە تۆ دەبێت لە چوارچێوەی عیراق بمێنیتەوە،

هەڵگرتووە دەڵێ: (هیچ كات مرۆڤێك باوەڕی بە ئەلفوبێی دیموكراسییەت بێت، بەو شێوەیە قسە ناكات)

هەڵبەت بەریتانیا، فەرەنسا و ئەسپانیا چەند وڵاتێكی دیموكراسین، بەڵام نە فەرەنسا تا ئێستا ئازادی بە دوورگەی كۆرسیكا داوە، نە بەریتانیا و ئەسپانیا بە ئیرلەندەكان و باسكەكان داوەو ناچاریان كردوون لە ژێر دەسەڵاتی حكومەتەكانیان بمێننەوە. ئەمە چەند نموونەیەكن لەسەر فرەبێژی بەختیارو بۆچوونە سەقەت و ناڕاستەكانی، بەڵام ئەڵێی چی، تازە ئەو بووە بە مو-فكر و" دەروێش"ی هەیە! ئا بەو عەقلییەتەوە دەیەوێت ببێت بە سەرلەشكری دژایەتی كۆمونیزم؟!

بەختیار لە وڵامی پرسیارێك لە بارەی مانای رۆشنبیر(بڕوانە لاپەڕەی275)،دەڵێ (لێرەدا كە دەڵێمرۆشنبیر، مەبەستم دوو شێوە مرۆڤە. یەكەم/ مەبەستم لە پیاوێكە دیدێكی تایبەتی بۆ هەندێ كێشەی جەوهەری هەیە لە كایەیەك لە كایەكان....دووهەم داهێنەر بێت(...

جارێ"مامۆستا" ژنان بە كەسایەتییەك ناناسێ توانای بوون بە رۆشنبیریان هەبێت و تەنها پیاو لەو ئاستە دەبینێت، ببێت بە رۆشنبیر، ئەمەش هەر بۆچوونی ئەو كەرپیاوانەیە كە دەڵێن((ژن ئەقڵی لە ئەژنۆیانە یان >ژنان كەم ئاین و ئەقڵن.(<

ئایا كام لەو دوو خاڵە كە خۆی دیاریكردوون بۆ مانای رۆشنبیر، خودی خۆی دەگرێتەوە؟ ئایا ئەو چەمكانە كە بە دوورودرێژی لەبارەیانەوە قسەدەكات، هیچ روونكردنەوەیەكی داهێنەرانە یان جیاواز بەدەستەوە دەدات؟

درۆترین مەبەست و گەندەڵترین نیازی بەختیار ئەوەیە، رۆشنبیر گشتگیرو رەها دەكات و لە دوو خاڵی گشتگیرو رەها پێناسەی دەكات، مەبەستم ئەوەیە نایەوێت حەقیقەتانە ببینێت كە:

رۆشنبیری نازی، داهێنانی فڕنی سوتاندنی مرۆڤیان داهێناو پەیڕەوكرد

رۆشنبیری بەعسی، ئەنفالی داهێناو پەیڕەوكرد

رۆشنبیری ئیسلامی سەربڕینی داهێنا و پەیڕەوی دەكا

رۆشنبیری لیبڕاڵی (كۆتایی مێژوو)ی داهێنا

برێك رۆشنبیری ئەلمانی ئەنتی ئەمریكانیزم، ئۆرۆسێنتریزمیان داهێنا و پەیڕەوكردو برێكی لەدژی راوەستا برێك لە رۆشنبیرانی ئەمریكایی داهێنان لە پەیڕەكردنی جەنگ كرد، بەڵام برێكیتر ئەو داهێنانە بە وەحشیگەری دەزانن.

رۆشنبیرانیتر هەن، داهێنان لە فەلسەفە و ئەدەب و سیاسەتی رزگاری ئینسان دەكەن!

بەختیار دەنووسێ((نووسەران و داهێنەران چۆن مەحكومن بە گەڕان لەدوای ئازادی و جوانی لە تێكستدا، ئاوهاش مەحكومن بە گەڕان لە دوای ئازادی و جوانی لە ژیاندا((....

باسی ئازادی دەكات؟ ئای لە سەیروسەمەری ئەو بۆچوونە بەتاڵ و بێ مانا و كۆن و هیچە...

مەبەستی كامە ئازادییە؟ ئەوە نییە(بۆ نموونە) مرۆڤ لە بازارەكانی سلیمانی و كوێلن ئازادانە مامەڵەی كڕین و فرۆشتن لەگەل یەكتر دەكەن؟ هیچ كەسێك ناچاری هیچ كەسێكیتر ناكات لە پرۆسەی كڕین و فرۆشتنی كاڵاكان كە ناوەڕۆكی هەموو ململانییەكانی ناو كۆمەڵگاكانەو بە ملیونان شێوە لەگەل ژیانی مرۆڤ و ژینەگەی سەر گوێی زەمین گرێدراوە؛ هەر كەسێك بە ئازادی كاڵای خۆی و نرخەكەی پیشان دەدا و خەڵكیش بە ئارەزووی خۆیان بڕیار لەسەر كڕین یان نەكڕینیان دەدەن! ئایا ئەوە ئازادی نییە؟

دیارە من بۆچوونێكیترم هەیەو پێموایە -بۆ نموونە-لە چوارچێوەی سیستێمی باڵادەست، مرۆڤەكان كویلەی ئەو كاڵایەن كە بەدەستیانەوە گرتووە و چەندایەتی فرۆشتنیان(كەسێك لەسەر شەقامی مەولەوی راوەستاوە و مۆبایلێكی بەدەستەوەیە بۆ فرۆشتن یان چەند جۆرە دراوێكی بەدەستەوەیەو چاوەڕوانە كڕیارێك بێت وپێویستی بە گۆڕینەوەی دراوەكەی بكات)شێوەی ژیانیان دیاریدەكات. ئەرێ بەهای ئەو مرۆڤە"ئازاد"انە چەندە؟؟!

ئەمە ئەو پرۆسەیەیە ئەگەر لەسەر ئاستی پەیوەندی بەرهەمهێنان، بازاڕ، ماوەو مەرج و شێوەی كاركردن لەسەر ئاستی جیهان سەرنج بدەین، دەگەینە ئەو سەرئەنجامە كە ئەو پرۆسە دیسپۆت و زاڵ و خوێناوییە، شێوەی ژیانی سەرجەم مرۆڤایەتی دیاریدەكات....

بەختیار بڕوای بە موقەدەسات هەیەو باسی بە خراپ بەكارهێنانی موقەدەساتەكان دەكات(لاپەڕەی281)، ئایا ئەو موقەدەساتاتە چین و بۆچی لەسەری ناڕوات؟ پێدەچێت ئەم برادەرە نازانێت كە" لە دونیای ئێمەدا" رۆشنبیری وا هەیە، جگە لە رزگاری ئینسان لەگشت جۆرەكانی چەوساندنەوە، بڕوای بە هیچ موقەدەساتێك نییە !

بەختیار زۆر قسەی قۆشمەچییانە بۆمان دەکات(کە دوو سیاسی لەسەر مێزێك دادەنیشن و بەیەك ناگەن، ئەمە تەنیا پەیوەندی بە کارەکتەری ئەو دوو سیاسییەوە نییە، بەڵکو پەیوەندی بە کۆی ستراکتوری کۆمەلایەتی و فەرهەنگی ئێمەوە هەیە-لاپەڕە284(

بێگومان لە گشت وڵاتێك و لە گشت کاتێکدا، حاڵەتی وا هەبووە و هەیە کە دوو لایەنی جیاواز لەسەر چەند کێشەیەك رێکدەکەون و ئاساییشە کە رێگای چارەسەرکردنی کێشەکان دەگەنە بنبەست، ئەوا هەر دوو لایەنێك بەیەك ناگەن، بەبێ ئەوەی ئەم بارودۆخە پەیوەست بێت بە ستروکتوری کۆمەڵایەتی یان کلتووری گەلێك یان وڵاتێك، بەڵام ئەڵێی چی، کاتێك کەسێك وا لە مەعریفەتدا قووولڵدەبێت، بەو جۆرە خواروخێچە لە شتەکان دەگات .

گاڵتەجارییەکەی بەختیار لەبواری دژایەتی ئایدلۆژیاو حزب دەگاتە لووتکە. بۆ نموونە ئەم پرسیارە"زۆر بلیمەت و پڕ بەهایە" دەورووژێنێ (ئایا رۆشنبیری کورد توانیویەتی شێوازو میتۆدەکانی تەفسیرکردنی دونیا لە چنگی ئایدلۆژیا باوو مردووەکان رزگار بکات...لاپەڕە285.(

کامە ئایدلۆژیای باو مردووە؟ ئەگەر باوە، چۆن دەینێژێ؟ ئەگەر خۆی لە ناو خەیاڵیدا بڕیاری ناشتنیانی داوە، با پێمان بڵێت تا ئێمەش لە پرسەکەی بەشداری بکەین! گریمان شتی وا عەنتیکە هەیە، ئایا رۆشنبیری ولاتانیتر پێیانکراوە ئەم کارە خەیاڵییە ئەنجام بدەن؟

کاتێ زمانحاڵی کۆنەپەرستەکانی ئەلمانیا(رۆژنامەی کویلن)کە لە ژمارەیەکیدا تاوانی(هێرش بردنە سەر مەسیحییەت)یان خستە پاڵ(رۆژنامەی رینان))و داوای لە حکومەت کرد، هەموو نووسینەکانیان لەبارەی کێشەو گرفتە ئاینی و فەلسەفییەکان، قەدەغە بکەن، مارکس بەم شێوەیە وڵامیانی دایەوە: (فەیلەسوفەکان قارچك نین تا زەمین بقڵێشێنن، بەڵکو بەروبوومی سەردەمی خۆیان و ئەو گەلەن لێیەوە سەریان هەڵداوە...ئەو پرەنسیپانە کە ڕەوتە فەلسەفییەکان دادەمەزرێنن و لە مێشکی فەیلەسوفەکان درووستیدەکەن، هەمان ئەو پرەنسیپەیە کە هێڵی شەمەندنەفەر درووستدەکاو بە دەستی کرێکاران دادەمەزرێت. کەواتە فەلسەفە لە جیهانەوە سەرچاوەدەگرێ و شتێکی جوداو نامۆ نییە لەم جیهانە)

ئێستا نزیکەی 161ساڵ تێدەپەڕێ لە سەر داخوازی ئەو کۆنەپەرەستانە، کەچی ئەمرۆیش لە کۆمەڵگاکەماندا بە هەزار شێوەو لەسەر دەیان تریبۆن وبە بۆچوونی فرەلایەنەوە نەك تەنها دووبارە دەبێتەوە، بەڵکو لە پێشکەوتووترین رۆژنامەو گۆڤار، بچوکترین بوار نادرێ بە بڵاوکردنەوەی بچووکترین رەخنەو لێکۆڵینەوە لە بارەی ئاینی"پیرۆزی"ئیسلام کە بەشێکە لە گەورەکەی ئۆجیاس-لینین بەو شێوەیە ناوی ئاینی هێناوە .-

لێرەدا باسی وڵامەکەی مارکس ناکەم، چونکە نووسینە بڵاوکراوەکانی لەم بارەیەوە لە ئاستی لیکسۆسە، کانزایەکی زۆر دەگمەن و نامۆیە بۆ باس و لێدوان لە ناو ماسمیدیاکانی جیهانی ئیسلامی(جگە لە چەند سایتێکی ناو ئینتەرنێت!(

هەموو کۆمەڵگای ئەلمانی تا سەر ئێستقان متحزبەو لە سەددان حزب، گروپ و ناوەند خۆیان ڕێکخستووە، تەنانەت ڕێکخراوەکانی قوتابیان، سەندیکا، ژینگە، ژنان، ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤ...هتد، کەچی ئەم برادەرە زۆر متحزب و ئایدیالۆژیستە بە چەکێکی خیاڵاوی هاتووە رووی دەمی لە خەڵکی کوردستان دەکات و دژایەتی تەحزب و ئایدلۆژیا رادەگەیەنێ! ئایا ئەمە وەهمێکی جاهیلانە نییە؟ کاکم بەو ئەقلییتەوە باس لە گۆڕان و مانای گۆڕان دەکات-هەمان لاپەڕە-! وەك بڵێی کەس نەزانێ و نەیەوێت گۆڕان بەدیبهێنێت یان تەنانەت هیچ گۆڕانێك لە پێکهاتە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگەی کوردستان بەدینەهاتبێت. مرۆڤ دەتوانێت لەبارەی زۆر لایەن و بە شێوەی جۆراو جۆر، تەنانەت بە بەردیش رەخنە لە دەسەڵاتداران بگرێت، بەبێ ئەوەی سزای ئیعدامکردن یان زیندانی موئەبەد چاوەڕوانی بکات؛ ئەگەر هەندێ کەس دەڵێن رۆژنامەنووسان دەستگیردەکرێن یان کامیراکەیان لەلایەن ئاسایشەوە دەشکێنرێت، کەواتە ئازادی و دیموکراسی نییە، زۆر بە هەڵەدا چوون و بەڕاستی ئاگایان لەوە نییە کە لە خۆپیشاندانەکانی ئەنتی فاشیست، ئەنتی راسیست و ئەنتی جیهانگیری...هتد لە لانکەی دیموکراسی(ئەلمانیا، ئیتالیا، سویسرا، فەرەنسا، بەریتانیا، سوید)بە سەددان خۆپیشاندەرو رۆژنامەنووس، دەستگیردەکرێن، کامیراو کۆمپیوتەرو مۆبایلەکانیان دەشکێنرێن و بیرۆکانیان دەپشکێنن و سەروبانیان دەکەن((بە خۆم شایەتی دەیان زەبروزەنگی پۆلیسی ئەلمانیام و بە پێویستی نازانم لێرە باسیان بکەم....((

بەختیار عەلی، لافاوێکی تر لە نەزانی !

چەندین مانگە، وتارێك سەردانی ئەم گۆڤارو ئەو رۆژنامەی دەكرد، بەڵام بڵاونەكرایە. بۆ؟ سەرنووسەری هەفتەنامەیەكی لیبراڵ لە مێسجێكی نووسیبووی:((كاكە سەلام لە راستیدا خۆم سوكە بەدحاڵیبونێكم لە گەڵ كاك بەختیار هەیە. پێم باشە بڵاوینەكەمەوە. ئەبێ ببوریت)). من ئەمە ناو دەنێم ئابرووچوون لە كاری رۆژنامەگەری و هیچی تر، ئاخر من چ پەیوەندییەكەم هەیە بە كێشەی شەخسی نێوان دوو كەس كە یەكێكیان"بیرمەندە"و ئەویتر هەموو وتارو گفتوگۆ و ریكلامی بۆ بڵاوكردووەتەوە، بەڵام بەدحاڵییەكی سوك كەوتووەتە نێوانیان؟. ئەو هەفتەنامە ئازادو بێلایەنە پاش ئەو مەسجە، هەفتانە لە ژمارەكانیدا ریكلام بۆ بەرهەمی"بیرمەند"ی ناسراو بڵاودەكاتەوە، كەچی ئەوەندە مافی ئازادی بیرورِا دەربرِین دەناسن و پەیرِەو دەكەن، مافی ئەوەیان نەدا بە تاقە وڵامدانی ئۆستادی جەهالەتی ستاندار!! هەروا بەرپرسی رۆژنامەیەكیتر وتی(وتارەكەت لەبارەی ئەدەبەو لەم بارەیەوە وتارێكی زۆرمان بۆ هاتووەو لەریزن). بەڵام وەك دەبینن من لە نووسینەكەم، بە هیچ شێوەیەك لە دەرگای ئەدەبم نەداوە؛ رۆژنامەیەكیتر ئەم نووسینە، بڵاوی نەكردەوە؛ گۆڤارێك چەندین مانگە دواكەوتووە لە بڵاوكردن!)

شێركۆ بێكەس لە چاوپێكەوتنەكەی هەفتەنامەی چاودێر(ژمارە30، لاپەرِە3ی بەشی رەخنەی ئەدەبی،لە2006/8/21) دەڵێ: بەختیار عەلی پیاوێكی موبدیعەو هیچی تر، خاوەن بەهرەیەكی گەورەو روناكبیرێكی بەتوانایە!)

كەواتە با بۆ"موبدیع"ەكەی كاك شێركۆ بێكەس بگەرِێینەوە :

بەختیار عەلی: (بۆ نمونە بۆ ئەوەی لە وشەگەلی دەسەڵات بگەین، چەند پێكەنیناوی دەردەچێت گەر بڵێین دەسەڵات بە تەنیا سیستمی باڵادەستی چینێكە بەسەر چینێكی تردا، یاخود سیستیمی پاراستنی باڵادەستی چینێكە بەسەر كەرەستەكانی بەرهەمهێنانەوە كاتێك دەبینین دەسەڵات دیاردەیەكە لە هەموو شوێنێكدا هەیە-لاپەرِە204، وڵام لە رۆژگاری ونبوونی پرسیاردا)

"خودایا"ئەوە چەند پێکەنیناوییە ئەگەر کەسێکی"موبدع"لە سەردەمی جیهانگیری، کۆبونەوەی8وڵاتە زلهێزەکەی دنیا، کۆبونەوەکانی24کۆمپانیا پیشەسازییە فرەڕەگەزە زلهێزەکانی دنیا، کۆبوونەوەی سەندووقی دراوی جیهانی و بانقی جیهانی هێشتا هەر تەقەی سەری بێت و تێنەگات کە دەسەڵات لەسەر ئاستی جیهان، دەسەڵاتی چینێکە بەسەر چینێکی تر؛ هەر ئەو دەسەڵاتە کە لە بۆرسەکانیدا، دوا بڕیار لەسەر کرێی کار، بێکارکردن، شێتکردن، کوشتن، بریندارکردن و زیندانکردن دەدا !

چەند پێکەنیناویە ئەگەر کەسێك هێشتا درکی بەوە نەکردووە کە ملیونان منداڵهێنان، کۆرپەلەدەستدان یان مردنی دایکە حامیلە هیندۆ، ئەفریقایی لادێ نشین و دایکە گەرمیانییەکان دەقاودەق تاوانگەلێکی چینایەتین لە ئاستی دابینەکردنی نەخۆشخانە، هەژاری پەروەردەی تەندرووستی؛ نەبوونی پێداویستییەکانی فریاکەوتن....هتد؛ چەند پێکەنیناویە ئەگەر کەسێك هێشتا پلەی نەزانی ئەوەندە نزم بێت، لە هۆکارە جیاوازەکانی شێتبوون، بارودۆخە جیاوازەکانی شێتەکان و جۆرو شێوە جیاوازەکانی مامەڵەکردنیان لە نەخۆشخانە پلە جیاوازەکان و بە دەرمانە نرخ جیاوازەکان، تێنەگات؟ ئەوە چ تێگەیشتنێکە کە هێشتا وشەی(شەڕ)بە دوور لە بەرژەوەندیە چینایەتییەکان دەزانی؟ ئەوە چ مەهزەلەیەك و داڕوخانێکی رۆشنبیرییە، بەو بەرفراوانییە بوار بدرێت بە کەسێك دەنووسێ(چۆن ستراکتوری دەسەڵات لە ماڵدا لە پێکهاتی دەروونیدا، لەناو زەکتێکی دینیدا...تەنیا بە دەسەڵاتی چینایەتی تەفسیر بکرێت؟). دیارە پەیوەندی ناو خێزان لە کۆمەڵگاکەمان پەیوەندییەکی باوکسالارانەیە و مارکس گوتەنی>پیاو لە ماڵەوە بۆرژوازیە و ژن پرۆلیتار>

لە لاپەڕەی214ی هەمان سەرچاوە دەنووسێ: (کاتێك تۆ پێتوابێت ئەو مەنهەجە سیحراوییەت دۆزیوەتەوە کە هەموو دونیات بۆ تەفسیردەکات و دواتر هەموو بەشەرییەتیش لە دونیای زەرورەتەوە بەرەو دونیای ئازادی بۆ دەبات، ئەمە ئیدی هەموو پرسیارە وردەکان لە ژیان، مێژوو، کۆمەڵگا دەکاتە پرسیاری پەراوێزیی و بێمانا)

فرەبێژی ماڵ وێران دەکات، بەڵام بەختیار گوێی لێ نییە، بۆیە بەخۆی جەهالەتی خۆی دەردەخات !

مارکس ئەم گوتەیە لە هیگل وەرگرتووە(ئازادی تێگەیشتنە لە زەرورەت)، واتە دنیای ئازادی شێوەیەکی تایبەتە بە بوونی خودی زەرورەتەوە، کەواتە دوو دنیای جیاوازمان نییە تا سواری کەرەکەی بەختیار ببین و بەرەو ئەوی تر بمانبات.

ئەم سوپەر"گیزندلە"، چەپ و راست بە یەکچاو سەیردەکات: (بۆ ئەوەی لە دیکتاتۆرییەتی سیاسەت رزگارمان بایە، دەبایە باوەرشمان بەهەموو ئەفسانەکانی لەق بێت و بە وردی لە درۆکانی تێبگەین، درۆکانی چەپ و درۆکانی راست...وەهمی دۆگمایی چەپگەرایانە و رووی نانەتەوەییانەی بزاوتی ناسیونالیزمیش. دەبوایە لەهەموو ئومێدە درۆزنەکان پاکیبکەینەوە، ئەو پرۆسەی پاکبوونەوەیەیە ئێمە تا ئەمرۆ کاری تیادەکەین.- ل215)

ئەم پەراگرافە ئەوەندە بەخەستی سیاسییە، بۆنی لێ دێت و بوار بۆ هیچ سیاسەتێکیتر ناهێڵێ؛ بەختیار وەك پاڵەوانی فیلمی(الهرقل الجبار) رمبازێنی سیاسیی دەکات و کار دەکات بۆ ئەوەی عەوامەکان شەهادەتی بۆ بدەن- نا ئەم کاری بە خەڵکی عەوامەوە نییە، بەڵکو بە نوخبە- لە رێگاکەی بەرەو سیاسەتێك دوور لە چەپ و راست و بزووتنەوەی ناسیونالیزم، رووی نەتەوایەتی پێبدات و لەگەل"مامۆستا"رەفیق(بیسمارك)ێکی کورد درووستبکەن، ئەوجا بە مرۆڤی ئازاد شادمان دەبین، بەڵام تا ئەو کاتە خۆمان بە تەسەوری دۆگمایی و یوتۆبیاکەی بەختیار هەڵدەخەڵەتێنین .

بەختیار کە بێشەرمانە، پۆخڵەواتی سلۆدەردایکی بۆ رێگای کوردستان-ئۆرگانی کۆمونیستەکانی کوردستان- دەناردو هەفتەنامەکەی پێ لەکەداردەکرد، دەنووسێ: (مارکسیزم پێشوەخت لەبەر رۆشنایی ئاشکرابوونی سیمای دیکتاتۆریانەی کۆمونیزم و هەرەسی ئەو ئایدیایانەدا کە ئیدیعای دەکرد زۆربەی رەونەق و بریقەی خۆی دۆڕاندبوو...ئاشکرا بوونی حەقیقەتی سۆسیالیست و کۆمونیستەکان، لەگەل خۆیدا کۆتایی بەو خورافەتە ئایدلۆژیانە هێنا- ل216)

جاری هیچ یەك لەو وڵاتانە نەگەیشتبووە قۆناغی کۆمونیزم، بەڵکو تەنها لە قۆناغی ئەزموونی سۆسیالیستیدا بوون. بەڵێ ئەم ئەزموونە تێکشکا وەك ئەزموونە جۆراوجۆرەکانی بزووتنەوەی سۆسیالیستی لە مێژووی مرۆڤایەتی وەك بزووتنەوەی بابەکی، قەرامیتە، کۆمونەی پاریس، شۆڕشی سپارتاکۆس، کۆلۆنە کۆمونیستییەکەی ئۆین و فوریێ...هتد، بەڵام پەیوەندی چەوسێنەرانەی مرۆڤ بۆ مرۆڤ وعیشق و هیوای چەوساوەکانی دنیا بۆ ژیانێکی دوور لە چەوسانەوە لەسەر ئەرز-نا لە ئاسمان-، بە هیچ هێز و حزب و مەعریفەیەکی دژ بە ئازادی لەناوناچێت و پاش هەر ژێرکەوتنێکمان، پەیوەندییە نامرۆییەکانی دەسەڵاتە زۆردارەکان و کلتوور و چیرۆك و ئاین و سیستێمە ئابوورییەکەیان هەزارجاری تریش ملیونان مرۆڤ رێکدەخەن تا لە گۆڕنانی چەوسانەوە؛ تا لەناوبردنی کۆمەڵگای کاڵا !

بەختیار لەبەر هەژاری عەقڵی دەیەوێت بە فرەبێژی ناعەقڵی، مرۆڤی چەوساوەی کوردستان لە زانستی مارکسیزم کە هێشتا لە سەرتاپای گرنگترین زانکۆکانی جیهان ئەکتویلە و ساڵانە هەزاران لێکۆڵینەوە و راپۆرت و کتێب لەبارەیەوە پەخشدەکرێ، دووربخاتەوە؛ کرێکاران و جووتیارانی هەژارو ژێردەستی بازاڕی سەرمایە لە خەبات، داخوازی رەواو ئومێد بە دنیایەکی ئازاد لە جۆرەکانی چەوسانەوە، دوور بخاتەوە! دیارە بەختیار بە خۆشییەوە لە هەڵپەڕێکی سەرکەوتنی سەردارەکانی ئاهەنگ دەگێڕێت، بەڵام دەبێ ئەوەشی لەبەرچاوبێت کە ئێستا نەك تەنها کۆمونیستەکان وەك حزب، بەڵکو بە بەرچاوی خۆیەوە خۆپیشاندان و مانگرتن و بەرگریە چەکدارەکان لەژێر ئاڵای سووری شوعییەکان بەرپادەکرێن و هێدی هێدی گەمارووی خۆی و مەعریفە ئەنتی کۆمونیستە بۆگەنەکە"سەربەخۆ"کەی و لەشکرە چەکدارە"مەدەنی"یە وەحشییەکەیان دەدرێن، کەواتە بە بڕوای کۆمونیستی-وەك میراتگەری سەرجەم بزووتنەوە رزگاریخوازەکانی مرۆڤایەتی لە جەورو ستەم- وئاڵای سووری گشت ژێردەستەکانی مێژووی مرۆڤایەتی ئێژین :

< NO PASARANOناهێڵین تێپەڕن>!

بەختیار ئەفەنی دەنووسێ: (من پێموایە سەدەی بیست بۆ ئێمە لە ساڵی1988دا و لەگەڵ ئەنفالدا تەواودەبێت و لە دوای ئەوەوە پێدەخەینە سەدەیەکی ترەوە... لەبەر ئەوەی لەدوای ئەنفالەوە چ گەڕانەوە بۆ مارکسیزم، چ گەڕانەوە بۆ دین، چ گەڕانەوە بۆ ناسیونالیزم بەو شێوەیەی ئێستای مانایەکی نامینێت-216(

ئەنفال هەڵقوڵاوی بیروهۆش و دەسەڵات وسیستیمێکی دژ بە شیوعییەتە، واتە هەر ئەو بەرەیە کە بەختیار بە زمانی کوردی هەوڵدەدات کاری بۆ بکات، لەلایەکی تریشەوە زۆر لە ئەنفالکراوەکان بنەماڵەو خزموکاری شیوعییەکانن-بەتایبەتی لە گەرمیان- و پێشمەرگەکانی حزبی شیوعی بەشێك بوون لە هێزی موقاوەمەت لە دژی ئەنفالچییەکان، کەچی بەختیار بە هەردوو قاچی پێشێلی ئەنفالکراو وپێشمەرگە شیوعییەکان دەکات، مێژوویان دەسڕێتەوەو داوایان لێ دەکات چی تر بۆ مارکسیزم نەگەڕێنەوە، چونکە بێمانایە!

لە هەمان لاپەڕەدا دەنووسێ :

(ئەو دوو کەرتبوونە ئەمڕۆ ناوی دەنێین شەڕی تەقلیدو نوێگەری. واتە شەڕی ئەوانەی لە دونیایەکدا دەژین گۆڕانکارییەکانی نابینن و دەیانەوێت هەروەك جاران ببینن و بیربکەنەوە لەگەڵ ئەوانەدا کە ئیفلاسی ئەو جیهانە دەبینن و ئەڵتەرناتیڤێکی فیکری نوێ دادەمەزرێنن-لاپەڕەی 217)

باسکردن له گۆڕان و بینینی باسێکی دوورودرێژ هەڵدەگرێ. پێش ماوەیەك بەرپرسێکی(ی.ن.ك)گوتی: (ئەوەی خۆی نەگۆڕێ، بەجێدەمێنێ و خۆی دەزانێت چی بەسەر دێت). ئەم برادەرە پێی وایە ئەگەر خەڵك وەك خۆی، خۆیان نەگۆڕن، ئیدی دواکەوتوون! ئاخر خۆی وەك کەرەوات گۆڕین، چەندین جار رەوت و بیری جیاجیای گۆڕیوە>جلالی، ماوی، مارکسی، ترۆتسکی، سۆسیال دیموکرات و ئێستا بانگەشەی لیبرالیزم دەکات و هیچ دوور نییە سبەی بانگەشەی! جارێکیشیان وتی: (مام جەلال سیاسەتمەدارێکی خارقە)، بەڵام من دڵنیام ئەگەر رۆژنامەنووسێك پرسیار لە مام جەلال بکات: (ئایا بەرێزتان سیاسەتمەدارێکی خارقن؟)، دەستبەجێ فەرمان بە پێشمەرگەکانی دەدا رۆژنامەنووسەکە بەشەق لە ئەزمەرەوە ئاودیو بکەن، چونکە ئەم پرسیارە بۆنی گاڵتەپێکردنی لێ دێت.

گۆڕان لە جیهان بەدیهاتووەو هەموو رۆژێك بەدیدێت، بەڵام پرسیارەکە ئەمەیە: ئایا ئەم گۆڕانکارییانە مرۆڤی لە چەوسانەوە رزگارکردووە؟ ئایا کوشتن و نانبڕین کەمتر بووەتەوە؟ ئایا پێداویستە سەرەتاییەکانی مرۆڤ دابینکراوە؟ ئایا کێشەی بیمە کۆمەڵایەتییەکان بۆ هەموو دابینکراوە؟ ئایا کێشەی داگیرکردنی گەلان کۆتایی پێهاتووە؟ ئایا مرۆڤ لە خزمەتکردنی پەیوەندییەکانی بازار رزگاری بووە؟ ئایا چەکدرووستکردن بێ ماناکراوە؟ ئایا رۆشنبیری و هونەر بووە بە زادەی ژیانی رۆژانەی دانیشتوانی زەمین؟...هتد. راستییەکەی وایە کە بارودۆخی ژیانی رۆژانەی مرۆڤایەتی بەکۆتکراوی ماوەتەوەو رێگایەکی دوورودرێژی لەبەردەمە تا دابینکردنی ژیانێکی مرۆیانە، کەچی گێلەپیاوەکان دەیانەوێ بە زۆرداری تەکنەلۆژیای راگەیاندن رێگری و چەتەیی بکەن لەسەر ئەم رێگایە! ئەمە چ ئەرکێکی درندانەیە بۆ خۆیان هەڵیانبژاردووە؟!

ئەم دڕندایەتییە بە جوانی لە تێفکرینی هاوەڵە"بیرمەند"ەکەی بەختیار دەردەکەوێت، مەبەستم کاك(فاروق بیسمارك)ە :

هەفتەنامەی هاوڵاتی لە دوو ژمارەدا(288و289)وتارێکی دوورو درێژی فاروق رەفیق بە ناوی(هەمووەمان بەرپرسیارین لەم"ستەمکاری"یە، بڵاوکردەوە. هەر ئەو کاتە خوێندمەوە، بەڵام چاوەڕوانی کاتی گونجاو بووم بۆ وڵامدانەوەی ئەو وتارە:

لێرەدا دەبێ پەراگرافەکانی کوڕەکەی بیسمارك وەك خۆیان دووبارە بنووسمەوە: (لە یەکێکیاندا، نموونەی ئینگلستان، مێژوویەکی دوورو درێژی ئەزموونی مەدەنیەت و میراتێکی دەوڵەمەندی ئەخلاقیات و دیدی مەدەنییانە بوونی هەیە، دامودەسگای مەدەنی خو و عاداتی

مەدەنییانە بوونی هەیە و لە ئەوی دیکەیاندا، کوردستان، دابڕان لە مەدەنییەت و پرنسیپ و بەها و فەزیلەتە مەدەنییەکان بوونی هەیە)

بەبێ ئەوەی درێژ دڕی بکەم، بۆ وڵامدانی ئەو پەرەگرافە، ئەو چەند یاسایانە کە لە (کەپیتاڵ)ەکەی مارکس وەرمگرتووە لەبارەی میراتی"مەدەنی و"ئەخلاقی"حوکمڕانەکانی ئینگلستان دەخەمە بەر رای گشتی، تا بەشێك لە دانایی و بلیمەتی(فاروق رەفیق)یشمان بۆ دەربکەوێت: (نەشونمای پرۆلیتاریای بێ حاڵ وماڵ، لەو کەسانەی کە لەلایەن گەورە دەرەبەگەکانەوە، بێکارکران و لەو جووتیارانە کە بوون بە قوربانی کارە توندوتیژە دووبارەبووەکانەوە بۆ دەستبەسەرڕاگرتنی موڵکایەتی، پێکهاتن- ئەم نەشونمایە وەك پێداویستێك خێراتر لەوەی کە هەڵدەمژرا، روویدەدا و لەلایەکیترەوە، ئەوانە کە لەپڕ لە مەرجە ئاساییەکانی ژیانیان، رووتکرانەوە، نەیاندەتوانی بە هەمان شێوەی لەپڕ، خۆیان لە گەل یاسای سیستێمی نوێ خێرا بگونجێنن. بەم شێوەیە کۆمەڵێکی بەرفراوان لە دەروەزە، لانەوازو دزیان لێدەرچوو. ئا لێرەوە لەدەوروبەری کۆتایی سەدەی پازدەو هەموو سەدەی شازدەدا، یاسای خوێناوی دژی لانەوازان دەرکرا. باوکانی ئێستای چینی کرێکاران سزادران چونکە بە ژیانی لانەوازی و هەژاری ناچارکران.

یاساکان وەك لانەوازگەلێگ مامەڵەی لەگەل دەکردن وەك بڵێی ئەوانە رامان و بڕیارێکی پێشوەختیان دابێ بۆ لانەوازی و گریمانەی ئەوەیان کردووە کە لە توانایاندا هەیە وەك جاران هەڵبژێرن ودرێژە بە کارکردن بدەن، وەك بڵێی هیچ لە بارودۆخیان نەگۆرابێ.

ئەم یاسادانانە لەبریتانیا، لەسەردەمی هینری حەوتەهەم دەستیپێکرد.

هنری هەشتەهەم، 1530: دەروەزە، بەساڵاچوو و لەکارکەوتووان ناسنامەی دەروەزەییان پێدەدرێت، بەڵام لانەوازە تەندرووستەکان سزای قەمچیلێدان و زیندانی دەدرێن.

سزادراوەکان لەپشت عارەبانەکان کۆتدەکران و قامچیکاری دەکران تا خوێن لەسەر لاشەیان دەچۆڕی و لەپاشاندا دەبوو سوێندبخۆن و گفت بدەن بە گەڕانەوەیان چ بۆ شوێنی لەدایکبوونیان یان بۆ ئەو شوێنە کە پێش 3ساڵی دوایی تێدا دەژیاون و((گەڕانەوە بۆ کارکردن))

ئای لەم گاڵتەجاڕییە! لە حوکمڕانی بیست و هەشت ساڵەی هنری هەشتەهەمدا، خودی ئەم یاسایە بە یاسایەکی زۆر روح سووك دانرا. پەرلەمان بە زیادکردنی پەرەگرافی تر، سزاکانی توندترکرد. لە حاڵەتی یەکەمدا دووبارەکردنی تاوانەکە، دەبێ دەروەزەکە دووبارە بە قەمچی

لێبدرێت و نیوەی گوێی ببڕدرێت و لە دووبارەکردنی دووهەمی تاوانەکە، وەك سەرپێچکەر مامەڵەدەکرا و وەك دوژمنی دەوڵەت لە سێدارە دەدرا.

موستەشار تۆماس مۆر لە کتێبەکەیدا بە ناوی(ئۆتۆبیا) بە شێوەیەکی زیندوو و ورد بارودۆخی ئەو بێچارانەی کە رووبەڕووی ئەم یاسا دڕندانەیە دەبوونەوە، وەسپ کرد: (ئا بەو شێوەیە روودەدا کە کەسێکی زۆر چڵێس کە هەرگیز تێرخواردنی نییەو نەگبەتییەکی راستی توشی نیشتیمان دەبێت، دەتوانێت دەست بەسەر هەزاران فەدان زەوی بگرێت و دەوروبەری بە کۆڵەکە و تەل بەند بکات یان خاوەنەکانی بەکاری ستەمکاری و لەشفرۆشی ناڕەحەت بکات و بۆ فرۆشتنی هەبوو و نەبوویان ناچاریان بکات؛ بە شێوەی جۆراوجۆر ناچاریان بکەن خۆویستانە یان بە زۆرەملی هەموو هەژارەکان، دڵسافەکان، ژنان و پیاوان، هاوسەرەکان، هەتیوەکان، بێوەژن و دایکان لەگەل شیرخۆرو هەمو شتێکیان، هەڵبێن؛ ئەوانە دەستمایەیەکی کەمیان هەیە، بەڵام ژمارەیان زۆرە و دەبێ هەنگاوەکانیان بەرەو دوورکەوتن لە خانووە کۆنەکانیان بنێن، بەبێ ئەوەی شوێنێك بۆ پشودان بدۆزنەوە و لە بارودۆخێکی تردا، دەکرا فرۆشتنی پێخەف و ناوماڵەکانیان یارمەتیان بدات، هەرچەند نرخەکانیان کەم بێ، بەڵام کاتێ لە پڕێکدا فڕێدەدرێنە چۆڵەوانی، ناچاردەبن بە نرخێکی زۆر هیچوپوچ بیانفرۆشن. ئەوجا چییان پێدەکرێت پاش ئەوەی لێرەو ولەوێ پاڵکەوتن و دوا فلسیان خەرجکرد؛ بێجگە لە دزی چی تریان پێدەکرێت و ئەوجا هاوار بۆ خوادا دەبەن! هیچیان لەبەردەم نییە تەنها هەڵواسین نەبێ بە گوێرەی هەموو شێوە یاساییەکان یان درێژەپێدان بە هەستان بە دەروەزەیی؟ ئەوکاتە وەك لانەوازەکان فڕێدەدرێنە ناو کونجی زیندان، چونکە وەك لانەوازان دەژێن و هیچ کارێك ناکەن؛ ئەمانە ئەو کەسانەن هەرچەمد حەماسەتیان هەبێ بۆ ئەوەی خۆیان پیشان بدەن بۆ هەستان بە هەر جۆرێك لە جۆرەکان کارکردن، هیچ کەس رازی نییە کاریان پێبدات.

وەك (تۆماس مۆر)ی هاوسەردەمیان دەڵێت، ئەم هەڵهاتووانە ناچارکران بۆ لانەوازی و دزیکردن((لەسەردەمی هنری هەشتەهەم سزای هەڵواسین لەسەر000 72کەسیان درا))

لە یەکەم ساڵی حوکمڕانی(ئەدوارد)ی شەشەم-1547، یاسایەك دەردەهێنێت لەبارەی هەر کەسێك نەیەوێت کاربکات، ئەوا ئەو کەسە وەك کویلەیەك دەکات بە موڵکی ئەو کەسەی خەبەری لێداوە کە لانەواز و دەروەزەیە. ئا بەم شێوەیە، بۆ ئەوەی کەسێك کاری یەکێك لەو بێچارانە بۆ خۆی بەکاربهێنێت، تەنها پێویستی بەوە دەبێت خەبەری لێ بدات کە کابرایەکی سەرکێشە و نایەوێت کاربکات. کابرای خەبەرلێدەر ئەوەی لەسەرە نان و ئاو بە کۆیلەکەی بدات و بەیناوبەینیش ئەلکهولی سووك و پاشماوەی ئەو گۆشتە کە بە گونجاوی دەزانێت.

هەروا ئەو مافەشی هەیە بە قەمچی و کۆتەوە، ناچاری بکات بۆ ئەنجامدانی پیسترین و نزمترین کار. ئەگەر کۆیلەکە نزیکەی15رۆژ دیاری نەما، سزای کۆیلایەتی بۆ هەمیشە لەسەر دەدرێت و بە ئاسنی سوورکراو، لەسەر هەردوولای روومەت و نێوچەوانی، پیتی(ئێس)-یەکەم پیتی کۆیلە بە زمانی ئینگلیزی-وێنەدەکێشرا. ئەگەر کۆیلەکە بۆ جاری سێهەم هەڵهات، ئەوسا بە تۆمەتی سەرکێشی لە دەوڵەت، هەڵدەواسرا. سەیدەکە دەتوانێ کۆیلەکەی بفرۆشێت و پاش خۆی بە گوێرەی وەسیەتنامەکەی بیدا بە وەچەکانی و وەك هەر کاڵایەك بۆ گواستنەوە یان ئاژەڵ، بیدا بە کرێ. ئەگەر کۆیلەکان پیلانگێرییەکان لە دژی سەیدەکانیان رێکبخستبا، سزای مەرگیان لەسەر دەدراو لەبەر ئەوەی دادوەرانی سوڵحکردن ئەم لایەنانە پێ راگەیەندرابوو، دەبوو شوێن پێی جەربەزەکان هەڵبگرن. کاتێ یەکێك لەو رووت و پێخاوسانە دەستگیر دەکرا، بە ئاسنی سوورکراو هێمای(v)یان لە سەر سنگیان وێنەدەکێشاو بۆ شوێنی لەدایکبوونەکەی دەیانگەڕاندەوەو دەبوو بە کۆتکراوییەوە لە گۆڕەپانە گەورەکاندا کاربکات، بەڵام ئەگەر لانەوازەکە بە درۆ شوێنی لەدایکبوونی و ئەدرەسێکی هەڵەی پێیان بدات، سزای کۆیلایەتی بۆ هەمیشە لەو شوێنە لەسەردەدرا بۆ دانیشتوانەکەی یان بۆ تایفە پیشەییەکەی و حەرفی(ئێس)یان لەسەر دەنووسی. یەکەم کەسی پیادە بۆی هەبوو دەست بەسەر منداڵەکانی ئەو کۆیلەیە بگرێت و وەك کرێکارگەلێکی مەشقپێکراو بۆ خۆی رایانبگرێت؛ نێرینەکان تا تەمەنی24ساڵی و مێینەکان تا تەمەنی20ساڵی راگرێت. ئەگەر ئەوانە هەوڵی هەڵهاتنیان دا، ئەوا لەم حاڵەتە تا تەمەنی دیاریکراو، دەکرێن بە کۆیلەی خاوەن کارەکان کە مافی ئەوەیان هەبوو و بەئارەززی خۆیان، هەر چۆنێك حەز بکەن، بە زنجیر کۆت و قەمچیکاریان بکەن...هتد. هەر خاوەن کارێك دەتوانێ ملی کۆیلەکەی یان دەستەکانی یان پێی بە ئاسن کۆت بکات تا بە شێوەیەکی باشتر بیانناسنەوە یان کۆتیان بکەن. بەشێکیتری ئەو یاسایە، ئەو حاڵەتەی لەبەرچاو گرت کە هەندێ لەو هەژارانە لەلایەن هەندێ کەس یان بنکەوە قبووڵ دەکەن خۆراك و شەرابیان پێبدرێت و کاریان بدرێتە دەست. ئەم جۆرە کۆیلانە لە کۆیلەی دیرەکانی کڵێسا بوون و لەبەریتانیا تا ناوەڕاستی سەدەی نۆزدەهەم لە ژێر ناوی(پیاوانی گەڕۆك)مابوونەوە.

ئەلیزابێت، ساڵی(1572): (ئەو دەروەزانە کە هێشتا ناسنامەیان وەرنەگرتووەو تەمەنیان چواردە ساڵ تێپەڕاندووە، دەبێ بە دڵڕەقییەوە، قامچیکاری بکرێن وگوێی چەپیان بە ئاسنی سوورکراوە نیشانە بکرێن ئەگەر کەسێك ئارەزووی نەبوو بۆ ماوەی دوو ساڵ بەکاریان بهێنێت، بەڵام ئەگەر بۆ جاری سێهەم دەستگیرکران، دەبێ بێ بەزەییانە هەڵواسرێن و هیچ بەزەییەك نایانگرێتەوە لەبەر ئەوەی لە دەوڵەت سەرپێچی دەکەن.. هەروا یاسای هاوچەشن

دەبینین: 18، ئەلیزابێت، بەشی13، و یاسای ساڵی1597 و لە سایەی ئەو حوکمڕانییەدا کە بە دایکایەتی پایەبەرزی و کچێنییەکەی، هاوسانە، واتە لە سێبەری دەسەڵاتی(کوین بیس)دا کە لانەوازەکان کۆمەڵ کۆمەڵ و لە ریزێکی دوورودرێژدا، هەڵدەواسران؛ ساڵێك تێنەدەپەڕی ئەگەر لەم شوێن یان ئەو شوێنە، 300یان400 لانەواز لەسەر قەنارەکان هەڵنەواسرێت وەك(ستریپ) لە حولییەکانی (ئەناتیس)دەڵێ. بە گوێرەی گێڕانەوەکەی، ژمارەی هەڵواسراوەکان تەنها لە(سومەرستشیر)لە یەك ساڵدا گەیشتە 40کەسی هەڵواسراو، 35کەس بە ئاسنی سوورکراو خاڵیان دەکێشرا و37کەس بە قەمچیلێدان سزادران و183لەو عەوامانە کە هیچ هیوایەك بۆ چاکبوونەوەیان نەبوو، ئازاد دەکران. سەرباری ئەوەش، بەو شێوەیە ئەم مرۆڤدۆستە درێژەی پێدەدات:

ئەم ژمارە گەورەیە لە تاوانباران 5%ی ئەو تاوانانە ناگرێتەوە، ئەوەش بەهۆی تەمەڵی دادوەرانی سوڵح و ئەو بەزەییە ئەحمەقانە کە گەل دەریدەخست...ولە ئەیالاتەکانیتری بریتانیا بارودۆخە لەوە چێتر نەبوو و لە چەندین ئەیالاتیتر بارودۆخەکە خراپتر بوو .

یاسای حوکمڕنی جاکی یەکەم: هەموو ئەو کەسانە کە لە وڵاتدا دەگەڕێن و داوای خێر دەکەن بە لانەواز ناونووس دەکرێن. دادوەرانی سوڵح(هەڵبەت هەموویان لە خاوەن موڵکە عەقارییەکان، خاوەن کارگە و کاهنەکان...هتد پێکهاتبوون و پلەی دادوەری تاونکاریان وەردەگرت)، دەبێژم هەموویان لە دانیشتنە ئاساییەکانیان، نوێنەر بوون بۆ فەرماندان بە دارکاری ئاشکرای ئەو لانەوازانە لەبەردەم خەڵك و سزادانیان بە 6مانگ زیندانی لە کاتی ئەنجامدانی تاوان بۆ جاری یەکەم و بە دوو ساڵ لە جاری دووهەم. لە هەموو کاتی زیندانبوونەکەیاندا، دادوەرانی سوڵح دەتوانن بەو پلەو توندییە کە بە شیاوی دەزانن، قەمچیکارییان بکەن.... لانەوازە سەرپێچکەرە ترسناکەکان دەبێ لەسەر روومەتی لای چەپیان، پیتی-R)کورتکراوی وشەی ئەنگلیزیە بۆ لانەواز)نیشانەبکرێن و ئەگەر دووبارە بە سواڵکەرکردن دەستگیرکران، بێ بەزەییانە سزادەدرێن و لە کۆمەکی(کاهن)یش بێبەش دەکران. ئەم یاسانە تەنها لە ساڵی1714لابران.

لە(فەرەنسا)شدا یاساگەلێکی هاوچەشن بەرچاومان دەکەوێت. لانەوازە سواڵکەرەکان لە ناوەڕاستی سەدەی حەڤدەهەمدا، مەملەکەتی خۆیانیان دامەزراند و(پاریس)یان کرد بە پایتەختی خۆیان تا سەرەتای سەردەمی لویسی شازدەهەم(یاسای 13تموز1777). ئەجا هەر کەسێکی تەندرووست لە تەمەنی16ساڵ تا60ساڵ دەستگیر بکرێت و هیچی نەبێت و بێ پیشە بێت، حوکمی کاری قورسی لەسەر دەدرا. ئەمە یاسای شارلکان بوو کە بۆ وڵاتە تەختاییەکان

دانرا و له1537و یاسای یەکەمی ئەیالاتی هۆڵەنداو شارەکانی بوو و له1614/3/19دەرکرا و یاسای تایبەت به ئەیالاته یەکگرتووەکان له 25ی حوزەیران/1649دەرکرا...هتد

بەم شێوەیه دانیشتوانی لادێکان ژێردەستکران، واته ئەوانەی به زەبرزەنگ و تیرۆر، موڵکەکانیان زەوتکراو ناچاری لانەوازیی کران. ئەمانه به ئەشکەنجەدانی دڕندانه بۆ ئەو یاسایه ژێردەستکران که سیستێمی کاری کرێگرتەیی پێویستی پێ هەیه؛ به یاسای تیرۆریستی زۆر سەیر؛ به قەمچیکاری و خاڵکێشان به ئاسنی سوورکراو و به ئەشکەنجەدان و کۆیلایەتی.

کەواته ئەوه بەس ناکات لەلایەکەوه مەرجه مادیيەکانی کارکردن له شێوەی سەرمایه پیشانبدەین و له لایەکیترەوه پیاوگەلێك هیچیان نییه بیفرۆشن بێجگه له هێزی کارکردنیان. هەروا بەس ناکات به زەبروزەنگ ناچاریان بکرێت بۆ ئەوەی به ئیرادەی خۆیان، خۆیان بفرۆشن. لەماوەی پێشکەوتنی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری، چینێك له کارگەران پێکدێت و تادێ ژمارەیان زیاد دەکات و ئەمانه به هۆی پەروەردە، رۆشنبیری، نەریت و ترادیسیونەکان بۆ پێداویستییەکانی سیستێمەکه به هەمان شێوەی عەفەوییەتی ژێردەستبوونیان بۆ وەرزەکان، ژێردەست دەبن. هەر لەو کاتەدا که ئەم شێوازه له شێوازەکانی بەرهەمهێنان گەشەیەکی دیاریکراوی کرد، ئالییەتەکەی هەموو جۆره بەرگرییەك دادەروخێنێ؛ بوونی دانیشتوانی زێدەی رێژەیی به وێنەیەکی بەردەوام، یاسای پیشاندانی کارو داخوازییەکەی بەدەستەوه دەگرێ و له پاشاندا کرێ له سنووری گونجاندنی بۆ پێداویستییەکانی سەرمایه بەدەستەوه دەگرێت. هەروا ئەو فشاره بێ بەزەییانه، واته فشاری پەیوەندییه ئابوورییەکان، زۆرداری سەرمایەدار بۆ کرێکار تەواو دەکات. هەندێجاریش درێژه دەدرێت به پەنابردن بۆ ناچارکردن و بەکارهێنانی زەبروزەنگی وەحشیانه، بەڵام ئەمه تەنها له حاڵەتێکی تایبەتدا روودەدا. له پەرەسەندنی ئاسایی مەسەلەکه، کرێکار دەتوانێ به کاری(یاسای سروشت)ی کۆمەڵگا، خۆی بەدەستەوه بدا، واته بۆ ملکەچبوون بۆ سەرمایه، ئەم ملکەچییه که خودی ئالییەتی بەرهەمهێنان لەدایکیهێناو دابینیکردو خەسلەتی بەردەوامی پێداو مەسەلەکه له کاتی گەشەسەندنی مێژوویی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری به پێچەوانەیه. بۆرژوازی تازەپێگەیشتوو ناتوانێت دەستبەرداری دەستێوەردانی دەوڵەت ببێت و بۆ رێکخستنی کرێ بەکاری دەهێنێت، واته کەمکردنی بۆ ئاستێکی گونجاو و درێژکردنی رۆژی کارو خودی کارگەران له پلەیەکی دیاریکراوی ملکەچی بهێڵێتەوه. ئەمه قۆناغێکی گرنگه له قۆناغەکانی کەڵەکردنی سەرەتایی.

چینی کرێگرتە کە لە نیوەی سەدەی چوارەمەوە سەریهەڵدا، ئەو کاتەو لە سەدەی دواییدا هێشتا هەر تەنها بەشێکی زۆرکەمی دانیشتوان، پێکهێنابوو و بارودۆخەکەی لە لادییەکاندا لەلایەن جووتیارە سەربەخۆکان و لە شارەکانیشدا لە لایەن سیستێمی تایفە پیشەییەکانەوە زۆر بە هێز پارێزرابوو. لە لادێ و شارەکان وەك یەك خاوەنکار و کرێکارەکان لە ئاستی کۆمەڵایەتیدا زۆر لێکتر نزیکبوون. لەبەر ئەوەی شێوازی تەکنیکی بەرهەمهێنان هێشتا هیچ مۆرکێکی سەرمایەداری نەبوو، ملکەچی کرێکاران تەنها بە شێوەیەکی روکەشیانە بوو. توخمی گۆڕاوی سەرمایە لە توخمە نەگۆڕەکەی، زۆر سەرکەوتوتر بوو. داواکاری بۆ کاری کرێگرتە بەهێزتر بوو-کەواتە- بە پەلە لەگەڵ کەڵەکەکردنی نوێی سەرمایە، کەچی پیشاندانی(عرچ)هێزی کارگەران بەدوایەوە نەدەهات تەنها بە هێواشی نەبێت. بەشی زۆری بەرهەمی نیشتمانی، واتە ئەو بەشە کە لەدواییدا دەگۆڕا بۆ تایبەتگەلێکی کەڵەکەکردنی سەرمایە، هێشتا دەچووە ناو دەرماڵەی بەکاربردنی کارگەر.

یاسادانانی تایبەت بە کاری کرێگرتە کە هەر لەسەرەتایدا مۆرگی سەرمایەگوزاری کارگەری هەبوو و هەر لەو کاتەوە هەمیشە ئاراستەی خۆی دەکرا لە بەریتانیا ساڵی1349 بەناوی((یاسای کارکردن ((Statute of Labourers-پەیڕەودەکرا و لەلایەن ئیدواردی سێهەمەوە مۆرکرا. ئەم یاسایە لە(فەرەنسا)شدا هاوشێوەی هەیەو ئەو یاسایە کە لە ساڵی1350دا دەرکراو بە فەرمی لەلایەن پاشا جان راگەیاندرا. یاسادانانی ئینگلیزی و فەرەنسی رێگایەکی تەریبیان گرتووەتەبەر و هەمان ناوەڕۆکیشیان هەیە.

لێرەدا من نامەوێ بۆ ئەو یاسانە بگەڕێمەوە لە پەیوەندییان بە درێژکردنی زۆرەملێی کاتی کار، چونکە من لە بابەتێکی پێشتری کتێبەکەم(بڕوانە جلدی یەکەم، بەشی دەیەم، پەرەگرافی پێنجەم ئەم کتێبە)، چارەسەری ئەم لایەنەم کردووە)

))یاسای کارگەران))بەشێوەیەکی فەرمی لە سەر داواکاری دووبارەکراوی ئەنجومەنی گشتی، راگەیاندرا، واتە کەسانی کڕیاری کار. یەکێك لە ئەندامانی(پارتی توری) بە ساکارییەکەوە وتی: (هەژارەکان لە رابردوودا داوای کرێیەکیان دەکرد کە بەرزییەکەی هەڕەشەی لە پیشەسازی و سەروەت دەکرد. بەڵام ئیمڕۆ کرێکەیان بە پلەیەك نزمە، هەڕەشە لە پیشەسازی و سەروەت دەکات، و رەنگە ئەمە لەوەی رابردوو، زۆر ترسناکتر بێت .

پێناسەی یاسایی کرێ بۆ شارو لادێ و کارکردن بە گوێرەی ئەرك و کارکردن بە پێی رۆژ، دانراو کرێکارە کشتوکاڵییەکان دەبێ خۆیان ساڵانە بە کرێگرتەی بدەن و هەروا کرێکارانی شارەکانیش دەبێ مەرجەکانیان((لە گۆڕەپانە گەورەکان)) رابگەیەنن.

بەگوێرەی یاسا و هەڕەشەی زیندانیکردن ئەوەی زیاتر لە کرێی دیاریکراو بدا قەدەغەکرا، بەڵام ئەوەی زیاتر وەربگرێت رووبەڕووی سزایەکی توندتر دەبێت لە سزای ئەوەی زیاتر دەدات. شانبەشانی ئەوە، بەشی 18و19ی یاسای مەشقپێکردن کە لە سەردەمی(ئیلیزابێت)دا راگەیەندرا، مانای سزادانی دە رۆژ زیندانکردنی ئەو خاوەن کارانە بوو کە کرێیەکی زۆر بەرز دەدەن و بە 21 رۆژ زیندانکردنی ئەو کرێکارە کە ئەو کرێیە قبووڵ دەکات. خاوەن فەرمانەکان تەنها بەوەوە بەسیان نەکرد بە شێوەیەکی تاکانە لەسەر خاوەن کارەکان بیسەپێنن، تەنها کۆت و مەرجگەلێك بوو بۆ بەرژەوەندی گشتی دەگەڕێتەوە، بەڵکو لەگەل خاوەن کار لەکاتی لادانیان لە یاسا، وەك برادەر و شەریك مامەڵەیان دەکەن، بەڵام کارگەرەکانیان وەك سەرپێچکەر مامەڵە دەکرد. هەروا یاسایەك لە یاساکانی 1360هەیە کە سزایەکی توندتریش دەسەپێنن، تەنانەت ئەو دەسەڵاتە بە خاوەن کارەکان دەدەن، لە کارکردندا، باجی یاسایی بدزن و زۆرەملێی جەستەیی بەکاردەهێنا. هەموو گرێبەست و پەیماننامەکان...هتد کە بیناسازان و تەختەسازەکان لەگەل یەکتری کاریان پێدەکرد، کارتێکردنیان راگەیاندرا و هیچ کارێکی یاساییان نەما. یەکێتییە کرێکارییەکان بە پلەی ترسناکترین تاوان دانران و ئەم ئیعتبارە((یاساییە)) لە سەدەی چواردەهەمەوە تا 1825مابووەوە .

روحی یاساییساڵی1349و روحی ئەو یاسانە کە وەك نموونەیەکی خزمەتیان کرد، بەشێوەیەکی ئابرووبەرانە دەردەکەون، بەتایبەتی بەم واقیعە کە لایەنی باڵای یاساوە دیاریدەکرێت و کرێگرتەکە نابێ بکەوێتە سەریەوە، بەڵام ئەم یاسانە زۆر وریانە لەسەر دیارینەکردنی لایەنی کەمی یاساییەوە، نابێ کرێکە بکەوێتە خواریەوە.

وەك دەزانین بارودۆخی کارگەران لە سەدەی شازدەهەم تا رادەیەکی زۆر خراپ بووەوە. کرێی کار زیادی کرد بەڵام هەرگیز تەریب نەبوو لەگەل بەهای دراو و بەرزبوونی بەرامبەر لە نرخی کاڵاکان. کەواتە لە واقیعدا کرێی کارکردن نزم بووەوە. هەرچییەك بێت ئەو یاسانەی وا بۆ کەمکردنی کرێی کار مۆرکران، سەرەڕای هەموو شتێك لەکار نەکەوتن و لەهەمان ئەو کاتەدا دەسەڵاتدارەکان گوێچکەی ئەوانەیان دەبڕی کە(کەس رازی نەبوو بۆ کارکردن بەکاریان بهێنێت) و بە ئاسنی سوورەوەکراو خاڵیان بۆ دەکێشا .

بەگوێرەی یاسای ئیلیزابێت(5ئیلیز، بەشی 3)کە تایبەت بە مەشقپێکردن، دادوەرانی سوڵح بۆیان هەبوو-دەبێ هەمیشە بۆ ئەم خاڵە بگەڕێینەوە و دووپاتی بکەینەوە کە ئەوانە دادوەر نین بە مانای راستی وشەکە، بەڵکو لۆردەکانی زەوی، خاوەن کارگە، کەهەنەو هاوشێوەیان لە ئەندامانی چینی دەوڵەمەندەکانن کە کاری دادوەری دەکەن- دەسەڵاتی دیاریکردنی هەندێ

کرێ و راستکردنەوەی بە گوێرەی وەرزو نرخی کاڵاکان هەبوو. (جاکی یەکەم) رێکخستنەکانی کار تا ئەو رادەیە بەرفراوان کردەوە کە کەتانساز وچنێرەکان و تایفەیەکیتریش لە کارگەرانی گرتەوە. (جۆرجی دووهەم)یش یاساکانی درێژتری کردەوە لە کاتی یەکێتی کرێکاران تا ئەو یاسانە هەموو مانیفاکتۆرەکانی گردەوە(کارگەکانی دەسکاری)

لە ماوەی مانیفاکتۆریدا(بە مانای وردی وشەکە)، شێوازی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری تا ئەو رادەیە گەشەیکرد، دەیتوانی جێبەجێکردنی رێکخستنی یاسای کرێی نەکار و بێ سوود بکات، بەڵام سەرمایەداران هەست بە ئاسوودەیەکی تەواو دەکەن کە بۆ حاڵەتی تایبەت، یەدەکی فەرمانە کۆنەکانیان لەبەردەستیانە. لەسەردەمی(جۆرجی دووهەم)، پەرلەمان یاسایەکی دەرکرد، بە پێی خاوەن پیشە بەرگسازەکان لە لەندەن و دەوروبەری بۆیان یاساغ بوو هەر کرێیەکی رۆژانە لەسەروی دوو شلن و 7درهەم و نیو وەربگرن، بێجگە لە حاڵەتەکانی بۆنە ماتەمینە گشتییەکان؛ و لە سەردەمی جۆرجی سێهەم(13 جۆرجی سێهەم، بەشی68) دادوەرانی سوڵحکردن دەسەڵاتی رێکخستنی کرێی چنینەرانی هەورێشمیان پێدرا. لە ساڵی1796، تەنانەت پێداویستی داواکاری دوو بڕیار لە دادگا باڵاکان هەبوو بۆ بڕیاردان لەسەر ئەوەی داخۆ بڕیارەکانی دادوەرانی ناوبژیکردن لە بواری کرێ بەسەر کارگەرە ناکشتوکاڵییەکانیش جێبەجێ دەکرێت؛ لە ساڵی 1799دا، لە پەرلەمانەوە بڕیارێك ئەوەیشی رایگەیاند کە کرێی منداڵان لە ئیکۆسیا دەبێ بە پێی یاسایەك لە سەردەمی ئیلیزابێت و دوو یاسا لە ساڵی1661و1671دەرکراوە، رێکبخرێت. بەڵام لەو ماوەیەدا، بارودۆخی ئابووری دووچاری گۆڕانکارییەکی ریشەیی بوو تا ئەو رادەیە کە لە ئەنجومەنی گشتی، رووداوێکی دەگمەن هاتەپێشەوە. لەناو پەرژینی ئەو ئەنجومەنەدا، بەرپرسەکان ماوەی چوارسەد ساڵەی یاساکان درووست دەکەن تا لانی کەمی بزووتنەوەی کرێ کە لە هەموو حاڵەتێکدا نابێ ببەزێنرێت، دیاری بکەن؛ لەم کاتەدا(وایتبرید)لە 1796دا هات و دیاریکردنی لانی کەمی یاسایی بۆ کرێکارە کشتوکاڵییەکان، پێشنیارکرد.

لەگەل دژایەتیکردنی(بت)بۆ ئەم خەمخۆرییە، سەرەڕای ئەوەش قبووڵیکرد کە((هەژارەکان لە بارودۆخێکی سەختدا بوون))ولە دواییدا لە ساڵی1813، یاسا تایبەتییەکان سەبارەت بە دیاریکردنی کرێ، هەڵوەشێنران و لە راستیدا ئەو یاسانە هیچیتر نەبوون بێجگە لە شتگەلێکی سەیرو پێکەنیناوی لە سەردەمێکدا خاوەن کارگە بە دەسەڵاتی خۆی کرێکارەکانی بە فرمانی(رێکخستنەکانی کارگە)و خاوەن زەوییەکان بە سودوەرگرتن لە باجی هەژارەکان، لانی کەمی پێویست بۆ بەخێوکردنی ئەو رەنجدەرانە کە لە خزمەتیدا کاریان دەکرد، حوکمڕانیان دەکرد. بەگوێرەی ئەوەو لە حاڵەتی بەتاڵکردنی گرێبەستەکە، تاقە سکاڵای

شارستانیانەی قبووڵکراو لەدژی یەکەمەکاندا بوو لە کاتێکدا تاوانەکە لە دژی کەسانیتر قبووڵ دەکرا. ئەو ڕێکخستنە یاساییانە تا ئێستا کاریان پێدەکرێت.

یاسا بێبەزەییەکانی دژ بە یەکێتی کرێکارییەکان لە ساڵی1825لە بەرامبەر چینی کرێکاری هەڕەشەلێکراو، هەڵوەشێنران، کەچی بە تەواوەتی لەو یاسانە نەگەڕان: هەندێ لە پاشماوە جوانەکانی لە 1859دا نەبێ، دانەڕزا. لە دواییدا بەرپرسەکان ئیدعایان دەکرد کە بە یاسای29/حوزەیرانی1871، دوا پاشماوەی ئەم یاسادانانە چینایەتییە دەسڕنەوە. ئەمەش بە دانپێنان بە بوونی یاسایی ترادیونەکان(کۆمەڵە کرێکارییە بەرگریکەرەکان)، بەڵام یاساکانی دژ بە یەکێتی کرێکارەکان لە واقیعدا بە دارِشتنی نوێوە گەڕاندیانەوە، ئەوەش بە خستنەپاڵی یاسایەکیتر ولە هەمان بەرواردا دەرکرا(بڕیارێکی تایبەت بۆ راستکردنەوەی یاسای سزادان لەبارەی توندوتیژی، هەڕەشەکردن و ئاژاوەنانەوە-بڵاوکەرە فەرەنسییەکان-)و ئەو ئامرازانە کە کرێکاران دەتوانن لە کاتی مانگرتن یان لە حاڵەتی (لۆك ئەوت- ئا بەو شێوەیە ناوی مانگرتنی ئەو خاوەن کارانە دەبەن کە یەکدەگرنەوە بۆ ئەوەی لە یەککاتدا کارگەکانیان دابخەن)پەنایان بۆ ببەن. لەناو جەرگەی جەنگەکە بە فێڵێکی پەرلەمانیانە لە مافی گشتی رزگارکرا و لە ژێر قورسایی یاسای سزادانی تایبەتدا، روخا و خاوەن کارەکان وەك دادوەرانی سوڵح، هەڵدەستن بە شیکردنی. پێش ئەوە بە دوو ساڵ و پاش ئەوەی هەمان ئەم ئەنجومەنی گشتییە داهێنانێکی کردو هەمان ئەم بەڕێز(غلادستون)ە داهێنانیانکرد بە زیادکردنی یاسایەك کە لە ساڵی1871دەرکراوە لەبارەی تاوانی تازەی تایبەت بە کارگەران، ئەوانە تەنها بەشەرەفەوە کاریان کرد بۆ دووبارە پیشاندانی یاسایەك بە پەرلەمان تا جارێکیتر چاوی پێ بخشێنن. ئەو یاسایەش لەبارەی تاوانکارییەوە، سنوورێك بۆ هەموو یاسا تایبەتەکان لە دژی چینی کرێکاران، دادەنێت و ئەم برادەرە زیرەکانە ماوەی دوو ساڵ پێیان داگرت لەسەر ئەوەی دووبارە چاو بە یاسا بگێڕن.

کێشەکە دواخرا و بە فێڵ و بێرەوبەرە دواخرا تا(پارتی لیبراڵی گەورە) بە هاوپەیمانی لەگەل پارتی توری جورئەتی دۆزییەوە بۆ دژایەتی ئەو چینی کرێکارە کە گەیاندیە دەسەلات. پارتی لیبرڵی گەورە بەو ناپاکییە بەسی نەکرد- هەروا لە سایەی سەرۆکە خۆشەکەیشی-، بەڵکو رێگای دا بە دادوەرە ئینگلیزەکان کە هەمیشە حەماسەتیان هەیە بۆ خزمەتکردنی چینە دەسەڵاتدارەکان، لەناو گۆڕەکاندا بۆ یاسا بەسەرچووە تایبەتەکان بە پیلانگێران بگەڕێن تا لە کاتی رووداوی هاوپەیمانی نێوان کرێکارەکان، جێبەجێیان بکەن.

وەك بینیمان، پەرلەمانی ئینگلیزی، بە ناچاری ولە ژێر فشاری جەماوەری هەڕەشەلێکراو نەبێت، لەو یاسا بابەتییانە لە دژی یەکێتییە کرێکارییەکان و ترادیونەکان وازی نەهێنا، پاش ئەوەی بەخۆی، پاش پێنج سەدە بە پڕرووییەکی قیزەوەنەوە هەستا بە ئەرکی یەکێتییەکی هەمیشەیی سەرمایەدارەکان دژ بە کارگەران.

هەر لە سەرەتای هەڵچوونە شۆڕشگێرانەکە، بۆژوازی فەرەنسی وێرای چینی کرێکاران لە مافی یەکێتی و هاوپەیمانی کە تەنها پێش ماوەیەکی کورت، دەستیان کەوت، چەك بکات .

بەگوێرەی یاسایەکی رێکخستن کە لە14ی حوزەیرانی1791دەرکرا، هەر رێککەوتنێك لەنێو کرێکارەکاندا بۆ بەرگری لە بەرژەوەندییە هاوبەشەکانیان، بە((پیلانگێڕان لەسەر ئازادی و مافی مرۆڤ)ناوبردو سزای پوولی بە بڕی 600لێرەی لەسەرە، شانبەشانی ئەوەش بێبەشکردنی کرێکار لە مافی هاوڵاتیبوون

ئەم یاسایە کە بە یارمەتی کۆمەڵێ یاسای تاوانکاری و یاساکانی پۆلیس بۆ کێبڕکێ لەنێوان سەرمایەدارو کرێکار، وێنەی سنوورێکی گونجاو بۆ سەرمایەداران دەکێشێت و پاش شۆڕشەکان و گۆڕینی بنەچەی موڵکدارەکان ژیاو خودی سیستیمی تیرۆر، دەستکاریانی نەکرد و هەروا پێش زەمەنێکی زۆر نزیك نەبێت، لە یاساکانی سزادانیش، نەسڕابووەوە . بەڵام بە بڕێکی زۆر لە سوڕدانەوەو سەرلەقاندن! هیچ شتێك ئەم کودەتا حکومەتییە لە بیانووە پێشکەشکراوەکە جیاناکاتەوە. (شابیلیێ)کە کامیل دیمولان ناوی ناوە (سەفسەتەکەرە بێچارەکە) هەرگیز رێگری ناکات لە دانان بەوە کە:

کرێی کاری رۆژانە دەبێ نەختێك لەوەی ئێیتا زیاتر بێت...چونکە کرێ لە ئومەتێکی ئازادا دەبێ بە جۆرێك زۆربێت کە ئەوەی وەریدەگرێت، لە دەرەوەی ئەم ملکەچییە رەهایە بێت کە بێبەشی لە پێداویستییە زۆر پێویستەکان بەرهەمدەهێنێت، ئەو ملکەچییە کە تایبەتەت بە کۆیلەکان

لەگەڵ ئەوەشدا، وەك دەڵێن کاتی ئەوە هاتووە((بۆ ئیدراکی بەرێوەچوونی ئەم هەرایە و زیادبوونی))، مەبەست لەوە((ئەو یەکێتییانە کە رەنگە کرێکاران بۆ هەوڵدان بەدوای زیادکردنی نرخی رۆژی کار، پێکیان دەهێنن))وبۆ خۆشکردنی ئەم ملکەچییە رەهایە کە نزیکە لە ملکەچی کۆیلە، دەبێ سەرکەوت بکرێت. جا بۆچی؟-چونکە کرێکارەکان دەستکاری ئازادی((خاوەن پڕۆژە و کارەکانی ئەو بەرێزانە پێشتر ئاماژە بە ناوەکانیان کرا))و کرێکارەکان بە دەستدرێژی کردن بەسەر مافی ستەمکاری ئەو بەڕێزانەی پێشتر ناویانمان

هێنا-مرۆڤ حەدسی ئەوەی نەکرد!- هەوڵدەدەن دووبارە ئەو تایفانەی لەناوبردن، بهێننەوە((شۆڕش!))

ئایا پێویست دەکات ئاماژە بە جەنگ و وێرانکارییەکانی بەریتانیای"مەزن"بدەم؟ رەنگە تەنها ناونانی رێککەوتنی مەدەنیانە و بێئەخلاقیاتی لۆزان سایکس بیکۆ، داگیرکردنی گەلان، دەستگیرکردنی مەلیکە نەگبەتەکەی کورستان و 600ساڵ لە داگیرکردنی ئیرلەندا کە تا ئێستایش پێی چارەسەر نەکراوە وسەدان هەزار تاوانکاری مەدەنیانەی ئەنگلستان گەواهی جەهالەتی کاك رەفیق بێت.

کاك رەفیق دەنووسێت: (هەر وەك چۆن شیاو نییە کە کەسایەتییەکی کورد ناوزەد بکەین بە"سیاسەتمەدار"یا"سەرکردە"کە پازدە ساڵە سەرقاڵی پارە کۆکردنەوەو زەوتکردنی زەوی و درووستکردنی کۆشك و تەلار لەسەر حیسابی سەروەت و سامانی وڵات.)

ئەو بۆچوونە نموویەکی باڵایە لە نەزعەیەکی دونیانە. ئایا"مامۆستا"رەفیق دەتوانێ پێمان بڵێت سیاسەتمەدارێکی"مۆدێرن و بەئەخلاق"وەك هایدەر-حزبی لیبراڵی نەمسا، لی پا-حزبی ناسیونالی فەرەنسا و بیرلسکۆنی-سەرۆك حکومەتی رابردووی ئیتالیا چۆن بیردەکەنەوە؟ ئایا ئەو سیاسەتمەدارو سەرکردە ئۆروپی و ئەمریکییانەش خەریکی پارە کۆکردنەوە و کۆشك و تەلار درووستکردن دەبن؟ ئایا سیاسەتمەداری گەندەڵییان تێدایە؟

بەداخەوە دەبێ بڵێم جێی شەرمەزارییە بۆ رۆژنامەیەك بەبێ هەڵسەنگاندنی ئەو نووسینانە پێیان دەگات، بڵاویاندەکەنەوە، چونکە بە سەدان سیاسەتمەداری زۆر ناوداری ئەو وڵاتانە خەریکی کاری ئابرووبەرانەی گەندەڵی، سیاسی، سێکسی، کۆمەڵایەتین. تۆ بڵێت"مامۆستا" ئاگای لەو رسواییە یەك لەدوا یەکانەی ئەو سیاسەتمەدارانە نەبێت؟ ئەی ئەگەر ئاگاداریانە، چۆن ئەو جۆرە بۆچوونە سەقەت و خواروخێچ و بێفەڕانە بەسەر خەڵك بڵاودەکاتەوە؟!

ئەو کارە ئابرووچووانە کە لەلایەن سیاسەتمەدارو سەرکردە کوردەکان ئەنجامدەدرێت، بە هەموو تاوان و خەتابارییی، دزی و گەندەڵییەکانیان ناگەنە ئاستی1%ی بێکارکردنی بەکۆمەڵی خەڵك، زەوتکردنی ژنان، وێرانکردنی ژینگە-تکا لە بەختیار عەلی دەکەم وەك دیارییەك لیترێك لە ئاوی راین بۆ رەفیق بهێنێ تا بزانێ دەسەڵات، سیاسەتمەدارو سیستێمی مەدەنی و بەئەخلاقی ئەلمانیا چییان بە ئاوەکەی رووباری راین کردووە-، چەکدرووستکردن، جەنگبەرپاکردن، داگیرکردن و چەوسانەوەو کارە وەحشیگەرییەکانی ئەو سیاسەتمەدارانە،"مامۆستا" بە کەسانی مەدەنی و بە ئەخلاق بەسەر خوێنەری کورد ساغیان دەکاتەوە وپێیان رازییە و لەبەردەمیان چۆکی داوەتەوە .

ئەمە بەرگری نییە لە سیاسەتمەدارە کوردەکان کە هیچ کاتێك لە ئاستی تاوان و گەندەڵی و نەزانیان بێدەنگیم نەکردووە، بەڵام ناکرێت و نابێت سیاسەتمەدارو سەرکردەیەکی کوردستان بە کەمتر تەماشا بکرێت لەهەر سیاسەتمەدار و سەرکردەیەکی تری ئەم جیهانە ولەم بارەیەوە زیادرەوەی دەکەم کە بەش بە حاڵی خۆم، بوش و بلیر و شرودە و شیراك...هتد بە کەوشە دڕاوەکانی سیاسەتمەدارو سەرکردەکانی کوردستان، بە هەموو کەموکوڕی و نوقسانی و هەڵە و کارە نابەجێ و ناڕەواو حەماقەتەکانیان، ناگۆڕمەوە-دڵنیام ئەگەر سیاسەتمەدارو سەرکردە کوردەکان ئەم بۆچوونە بخوێننەوە، پێیان ناخۆش دەبێت و نیگەران دەبن-. ئەم بۆچوونە مانای ئەوە نییە ئەمانە بە مۆدێل و ئەڵتەرناتیڤ و لێهاتوترن دەزانم، نەخێر، بەڵام ئەگەر بە گەورەتریان نازانین، بۆچی بە کەمتریان بزانین؟ هەروا هیچ نەبێت"شکور بۆ یەزدان"هێشتا لە کوردستان ملیتاریستێکی دڕندە وەك بیسمارك لەدایکنەبووە.((جارێکیان لە شاری هیڵدسهایم، چووم بۆ قاوەخواردنەوە لە کافتریایەك، لەوێ دەبینم وێنەیەکی بیسمارك بە تاج و ئەستێرەو نیشانەکانی بە گەورەیی هەڵواسراوە. بە رێگای ناسیاوێکمەوە، بە خاوەنی کافتریاکەم راگەیاند>ئەگەر ئەو وێنە عەسکەریتارییە، لانەبەن، ئەنتی فاشیستەکانی گوێتنگن بۆ ئێرە دێن و بە خۆپیشاندان یا بە ئەکتسیونێکی گونجاو لایدەبەن. ئەویش دەستبەجێ وێنەکەی لابرد))!

ئایا بۆچوونەکەی رەفیق جۆرە دونییەتێك نییە؟

هەڵەی نابەجێتری رەفیق لەوەدایە، زاراوەی سیاسەتمەدارو سەرکردە گشتگیر دەکات وەك بڵێی هیچ جیاوازییەك لە جۆری تێفکردن و بیروڕای ئەو سیاسەتمەدارو سەرکردانە نەبێت !

بەختیار عەلی لەناو زەلکاوی لڤین

بە بۆچوونی فەیلەسوفی ئەڵمانی(فرانس میرینگ) لە وتاری(لەبارەی فەلسەفە و شیعری سەرمایەداریٚ): نیتشە...فەیلەسوفی کۆمەڵایەتی سەرمایەدارییە....تێگەیشتی مێژوویی وەحشی و دڵڕەقانەیە... تێکستەکانی پڕن لە رق و قینە دژی سۆسیالیزم، دژی هەموو جۆرە نارەزایی دەربڕینی گەلە، چونکە باوەڕی بەوە هەبوو: ئەوەی دەسەڵاتی دەویٚ، دەبیٚ خزمەتچیشی بویٚ)، کەچی بەختیار عەلی، رێبین هەردی، جەمال پیرە، مەریوان قانع، بەکر عەلی بەم وەحشییە سەرسامن و برادەرەکەیان(فاروق رەفیق)یش- هەموو فەزیلەتەکەی فاروق، کەسایەتی بسمارکە کە خاوەن یاسای دژە سۆسیالیست و بزووتنەوەی ژنان و سیمبولی میلیتاریزم و جەنگ بووە- وەك لە وتارەکەی لە هاولاتی هاتووە .

دوو کەس بەناوی یاسین عومەر و هێمن باقر لە گۆڤاری(لیڤین، ژمارە 53)و وەك پێشەکییەك بۆ گفتوگۆکەیان لەگەل بەختیار عەلی، دەنووسن: (هەر وەستانێکیش لەسەر ئەم رەهەندەی ئەو- بەختیار عەلی-، فەیلەسوف و شاعیرو دێوانەی مەزن"نیچە"ی ئەڵمانیمان بەبیردا دێنێت)

-1جاریٚ من فەیلەسوفێك بەناوی"نیچە"ناناسم و عەیب نەبیٚ بە زمانی عەرەبی"نیچە"مانایەکی باوکسالاری بێرەوشتانەی هەیە، بەڵام پێدەچیٚ مەبەستی ئەو دوو"رۆشنبیرە زیرەکە"، سوکترین و یەکێك لە فەیلەسوفی درندایەتییە بەناوی (Nietzsche) و ناوەکەی بەم شێوەیە دەنووسریٚ(نیتشە .(

-2لە ئەڵمانیا بە پلەی یەکەم فاشیستەکان و کۆنەپەرستەکان شانازی بە نیتشە دەکەن. من نازانم ئەم دوو کەسە چی لەبارەی نیتشە خوێندووەتەوە و دەزانن، تا ئەوەندە پێی سەرسام بن؟!. بە دڵنیاییەوە دەڵێم هەردووکیان لەم بارەیەوە دەست سپین، بەڵام نەزانی لۆژیکی خۆی هەیە و زوو پەردە لەسەر رووی خۆی هەڵدەماڵیٚ!

ئەوجا با بۆ وەڵامەکانی بەختیار بگەڕێینەوە:

له وەڵامی پرسیاری یەکەم دەڵێ: (له کۆمەڵگای ئێمەدا زوهدێکی دینی ناشیرین دەرهەق به مەسەلەی ماف دروستبووه، مرۆڤەکان به جۆرێکی بێمانا دەستبەرداری مافەکانی خۆیان دەبن، بووه به فەزیلەت مرۆڤ داوای مافی خۆی نەکات)

بەختیار دەتوانێ پێمان بڵێت: ئایا رۆژنامەنووسان و نوسەران داوای مافی ئازادی بیروڕا دەربڕین دەکەن-له ئەڵمانیاش ئەم داواکارییه بەرزدەکرێت-؟! ئایا رۆژانه خەڵك داوای کارەبا، ئاو و زیادکردنی مووچەکانیان دەکەن- ئەم داواکارییانه جیهانین، بۆ نموونه کێشەی ئاوی خواردنەوه جیهانییه-؟ ئایا گەنجان داوای دابینکردنی پێداویستەکانیان دەکەن؟ ئایا کرێچییەکان داوای مافەکانی خۆیان دەکەن؟ ئایا خەڵك نارەزایەتی خۆیان دەردەخەن؟ ئایا کەسوکاری ئەنفالکراوەکان داوای مافەکانی خۆیان دەکەن؟ ئایا رۆژانه به هەزار شێوه ئەو خەڵکه له رۆژنامه، سایتەکانی ئینترنێت، تەلەفزیون، رادیو و به خۆپیشاندان، ئیمزاکۆکردنەوەو سکاڵانامه، داوای مافەکانیان دەکەن؟ ئایا داوای دادپەروەری کۆمەڵایەتی و نەهێشتنی چەوساندنەوه به هەموو جۆرەکانی دەکرێ؟...هتد

به کورتی: بەڵێ خەڵك نه دوێنێ و نه ئیمڕۆ دەستبەرداری مافەکانی خۆیان نەبوونو نابن. مێژووی مرۆڤایەتی، نەك تەنها له کوردستان، ئەم راستییه دەسەلمێنێ، بۆیه وەڵامەکەی بەختیار بەشێوەیەکی زۆر ساده، رەنگدانەوەی وەهمه بێسەروبەرەکانییه.

له بەشێکی تری وەڵامی یەکەمدا، دەڵێ: (...حیزبی کوردی جگه له دوکاندارێکی پیر و نەخۆش هیچی تر نییه که لەسەر کانییەك دانیشتووه)...

ئاخر بەختیار خۆی کوڕی شەرعی ئەو دوکانداره پیرەیه-من خۆم بەجۆرێکی تر دەیبینم-و بەرپرسه نەزانەکانی گەناڵه راگەیاندنەکانی ئەو دوکاندارانه، به راست و چەپ بەخەڵك ناساندیان، دەمیان چەور کرد و ئێستا دەبینین گۆڤارێکی ئیسلامی"لیبڕاڵ" بێ ئاست که یاری به ئاگر دەکات، گفتوگۆی لەگەڵ سازدەدەن.

بەختیار رێهەڵگری فەیلەسوفی بەربەرییەت و سەرکوتکردنی داخوازییەکانی خەڵکەو باسی مافی مرۆڤ دەکات، ئاخر نیتشه و مافی مرۆڤیان وتووه؟ !

رەخنەگرتن له دەسەڵاتی کوردی کارێکی زۆر ئاسانه، بەڵام پرسیارەکه ئەمەیه: رەخنەکه به پێی چ پێوەرو فەلسەفەیەك دەگرین. ئاخر (نیشته)ش رەخنەی له هەندێ لایەنی کۆمەڵگای بۆرژوازی گرتووه، بەڵام له روانگەیەکی نوخبەوی ئۆتۆریتری راستڕەوانەوه؛ حزبێکی نازی وەك(NPD)یش زۆر به توندی رەخنه له سیاسەتی کۆمەڵایەتی حکومەتی ئەڵمانیاو

ئیمپریالیزم دەگرێ، بەڵام ئایا دەیانەوێ بە رەخنەکانیان بارودۆخی ئەڵمانیا بەرەو کوێ ببەن؟ ئایا یەکگرتووی ئیسلامی و کۆمەڵی ئیسلامی و بزووتنەوەی ئیسلامی دەیانەوێت بە رەخنەکانیان لە دەسەڵاتی کوردی خەڵك بۆ کوێ ببەن؟

بەختیارو برادەرەکانی تا سەر ئێسقان لەناو زەلکاوی بیروباوەڕی تاوانکاری نغرۆ بوونەو لە سەردەمی سیستێمی تاوانی رێکخراوی سەرمایەداری ئەو زیقاوە دەرخواردی خەڵك دەدەن و"مێگۆلکە"کانی-من ئەم وشە قیزەوەنە بۆ یەك جار لە بەختیار بە قەرز وەردەگرم-" پێیان وایە"تازەگەرن"، بەڵام لە کاتێکدا کەسانی وا هەبن بڕوا بە چەند"فەرمودە"یەکی پێغەمبەر بکەن لەبارەی زیندوو بوونەوەی مەهدی و-یەکێك بەناوی سید موستەفا سەید عەلی بانگەشەی(مەهدی)بوونی کردووەو پەیڕوانی هەیە- بڕوانە لڤین، ژمارە 54-، بۆچی بەختیاریش پەیڕەوانی نەبێت!

ئەم رۆژانە بەڕێکەوت گۆڤارێکم دەستکەوت بەناوی(بزاو) و لەسەر روبەرەکەی دوو سەردێڕی زۆر کورت نووسرابوو:

1- 1.6ملیارد دۆلار بۆ میدیا ستی لە هەولێر

2- 50%ی فەرمانبەران کەم دەکرێنەوە

بە زەق نووسینی ئەم دوو دێڕە لەسەر یەك و بڕی پارە وڕێژەی فەرمانبەران بە رەنگی سوور، زۆر بەماناترە لە قسە بێسەروبەرەکانی بەختیار کە زۆر ئەڵێ و هیچ ناپێکێ!

لەو دیمانەیەدا، بەختیار دووبارە گاڵتە بە خۆی دەکات و دەڵێ: (سەرکردە پیرەکانی ئەم بزاوتە دنیابینیان نەماوە، تاکە شتێك گەشەپێدەدەن، تەکنیکەکانی کۆنترۆڵکردن و بیرکردنەوەیە)

ئەگەر وابێت، بۆچی ئەو"سەرکردە پیرانە"، بە پارەوپوول و بە بێ کۆنترۆڵکردن، گۆڤار بۆ گروپەکەی بەختیار دەردەکەن، بۆچی لە تەلەفزیون و گۆڤارەکانیان دیمانەی لەگەل سازدەدەن؟!

پێش ماوەیەك ناميلكەیەكی شیعری بەناوی(ئیتۆس لە دورگەكانی شیعر)ی كاك ئازاد حەمە، چاپی دووهەم لەساڵی2001 بینی. كاك ئازاد شیعرەكانی بە قوربانیانی جۆراوجۆر پێشكەش كردووەو لەوانە(لەپێناو بەربەرەكانێی فاشیزم گیانیان لەدەست دەدەن...هتد)، منیش لە دڵەوە خۆشحاڵ بووم، بەڵام خۆشحاڵییەكەم زۆر بەداخەوە، درێژەی نەكێشا، چونكە كاك ئازاد، لە لاپەڕەی7ی ناميلكەكەیدا، دوو گوتەی فەیلەسوفی فاشیست-مارتین هایدەگەر كە تا مردنی لە1976 لە هیچ كردارێكیان، پەشیمان نەبوو-، هێناوەتەوە. ئەمەش وەك ئەوە وایە یەكێك بەرهەمێكی پێشكەش بە قوربانیانی بەعس بكات و لەولاوە وتەیەكی میشیل عەفلەق بهێنێتەوە!

ئەوجا لەبەر هەموو ئەو"بلیمەتییە" بێئەندازەیە، لە فیستیڤاڵی گەلاوێژی 2007 كە لەلایەن رێكخراوە دیموكراتییەكانەوە رێكدەخرێت، خەڵاتی(بەختیار عەلی)یان كرد !

بەڕاست، ئەگەر من بۆ ئەو هەموو نەزانی و بێ ئاستییە، قوڕی هەموو عالەم بەسەر خۆما نەكەم، چی بكەم؟!، بەڵام سەرباری ئەوەش، با ئوستادانی نەزانی و ئەو دەزگا و لایەنانە كە لە بازاڕی ئازاددا، پوول بۆ نووسەرانی(ئەبستمولۆژیای گەمژەكردن)ی خەڵك دەڕێژن، باش بزانن -No Pasarano:ناهێڵین تێپەڕن!-

(هونەری بەفیڕۆدان)و چۆن من کاتەکەم بەفیڕۆ دا!

پێشکەی: لەراستیدا رۆژنامەی(هاوڵاتی)بەناو سەربەخۆ وهەفتەنامەی (چاودێر)، شوێنی بڵاوکردنی ئەم زنجیرە نووسینەیە، چونکە ئەوان نووسینەکانی(بەختیار عەلی)یان بڵاوکردووە یان گفتوگۆیان لەگەل سازداوە، بەڵام لەبەر ئەوەی لەلایەکەوە ئەو رۆژنامانە زۆر لە رۆژنامە حزبییەکان، حزبیترن و لەلایەکی تر بە بڵاوکردنی نوسینەکانم، نەزانی و بێ ئاگاییان، بۆ خەڵك دەردەکەوێ و دەبنە مایەی گاڵتەجاڕی خوێنەران، بۆیە بە کردووە مافی ئازادی بیروڕا پێشێلدەکەن .

-1نەزانی بە نرخی رۆشنبیر!

نزیکەی سێ هەفتەیە، هەفتەنامەی چاودێر، ریکلام بۆ بڵاوکردنی چاوپێکەوتنێك لە گەل بەختیار عەلی، کردو ئیمڕۆ 2007/11/5لە بەشی رەخنەی ئەدەبی، لاپەڕەی 5، بڵاوکرایەوە .

لەم گفتوگۆیە، بەختیار عەلی دەڵێ: (ئەوانەی خۆیان دەتەقێننەوە، گەرساڵانە جەژنی لەدایکبوونیان بکردایە، نرخی ژیانی خۆیان و ژیانی خەڵکی تریان دەزانی(.

هاوار بەماڵم لەم نەزان و نزانییە! ئاخر ئەگەر جەژنی لەدایکبوون ئەو کاریگەرێتییەی هەبوایە، ئەوا نە لەشکری جاشە مۆدێرنەکانی(بلاك وۆتەر) کە بەناهەق خەڵکیان کوشت، نە

سوپای مۆسۆلۆنی و هیتلەر و فرانکۆ دەیان ملیون مرۆڤ دەکوشت، نە هۆڵەندا، پورتوگال، ئەسپانیا و بەلژیکا خەڵکی ئەفریقایان کۆیلە دەکرد، نە خاوەن بانق و سەرمایەدارەکان کرێکارانیان دەچەوساندەوە، نە(Auslaenderbehoerde) ەکەی ئەڵمانیا، ساڵانە بە دەیان هەزار پەنابەر بە زۆرەملی بۆ وەڵاتەکانیان دیپۆرتدەکردو نرخی ژیانی خۆیان و خەڵکی تریان دەزانی. هەموو ئەوانەی ئەو دڕندایەتییە ئەنجامداوەو دەیدەن، هەموویان و هەموو ساڵێك ئاهەنگی جەژنی لەدایکبوونیان گێراوە و دەگێڕن، کەچی سەرتاپایان نغرۆی جەنگ و خوێن و کوشتن ومالۆێرانی و چەوساندنەوەی مرۆڤن و چ جیاوازییەکیان لەگەل دڕندەیەکی ئیسلامی توندڕەو نییە .

)بیرتۆڵد بریشت) لە هۆنراوەیەکیدا بەناوی(کوشتن شێوازگەلێکی زۆری هەیە)، دەڵێ:

)بە چەقۆ سکی یەکێك هەڵدڕی،

نان بڕی بکەی یان نەخۆشی یەکێك چارەسەر نەکەی،

یەکێك لە خانویەکی شڕ نیشتەجێ بکەی،

کەسێك دوچاری خۆ بکوژێ بکەی،

کەسێك بە رێگای کارکردنەوە، رەوانەی مەرگ، بکەی،

یەکێك رەوانەی جەنگ بکەی،

لە دەوڵەتەکەماندا، تەنها چەند دانەیەك لەو شێوە کوشتنانە، قەدەغەیە.(

مەعریفەتێکی تری نوێ لە چاوپێکەوتنی ناوبراو کە مرۆڤ دەتوانێ لێی"فێر ببێت"، ئەم بۆچوونەیە: (ستروکتوری خێزانی خۆرهەڵاتی پڕە لە ململانێ لەنێوان براو برا و خوشك و خوشك(...

لەراستیدا ئەم جۆرە ململانێیە لە هەموو کۆمەڵگایەك هەیەو نە لە نزیك و نە لە دوور، هیچ پەیوەندییەکی بە ستروکتوری خۆرهەڵاتی و خۆرئاوایی یان باشوو و باکورەوە نییەو دەکرێ سەدان بەڵگە لەسەر ئەم راستییە بهێنین و دوایی ئەو جۆرە ململانێیە تەنها لەنێوان براو و برا و خوشك و خوشك نییە، بەڵکو لەنێوان هاوسێ و هاو پۆل و هاو گەڕەکەکانیشدا هەیە .

بە بۆچوونی فەیلەسوفی ئەڵمانی(فرانس میرینگ) لە وتاری(لەبارەی فەلسەفە و شیعری سەرمایەداری): (نیتشە...فەیلەسوفی کۆمەڵایەتی سەرمایەدارییە....تێگەیشتی مێژووییەکەی

وەحشی و دڵڕەقانەیە... تێکستەکانی پڕن لە رق و قینەی دژ بە سۆسیالیزم؛ دژی هەموو جۆرە ناڕەزایی دەربڕینەکانی گەلە، چونکە باوەڕی بەوە هەبوو: ئەوەی دەسەڵاتی دەوێ، دەبێ خزمەتچیشی بوێ). بەپێچەوانەوەی بۆچوونی ئەم فەیلەسەفەو دەیان فەیلەسوف و رۆشنبیری تر، چەند کەسێك وەك بەختیار عەلی، رێبین هەردی، جەمال پیرە، مەریوان قانع، بەکر عەلی و فاروق رەفیق بەو دڕندەیە سەرسامن کە بوون بە(فاڤوریتی)چەند دەزگایەکی راگەیاندن و لەبەر هیچ لەباریو نەزانیان، پشتیوانیان دەکەن، بۆیە بە راشکاوی دەڵێین: ئەو پرۆسەیە کارێکی جەواشە و تاوانکارانەیە لەئاستی ئەقڵ و کردار، واتە بە بەهێزکردنی ئەو رەوتە، مرۆڤی خۆپەرەست، چاوچنۆك، "کەپوزل"، پیاوکوژو چەوسێنەر درووستدەکەن .!

ئەو ئاراستەیە کە مرۆڤ پێی ئیرەیی نابات و شایەنی خاوەنەکانیانە بۆ نموونە، بۆچوونەکەی کاك(مەریوان هەڵەبجەیی)یە کە لە چاودێر(2007/11/5، لاپەڕەی 4ی رەخنەی ئەدەبی) دەڵێ: ساتەوەختی دەرکەوتنی بەختیار عەلی لە ئەدەبیاتی کوردیدا، ساتەوەختێکی گرنگە و پێویستی بەکەسێك بووبێت و جموجۆڵ و تەوژمێك بخاتە ناو زمان و ئەدەبیاتەکەیەوە. بێت و موقەدەسەکان بشکێنێت و زمانێکی نوێ و گوتارێکی نوێ دابمەزرێنێت. بێت و وەڵامی پرسیار و یستی نەوەیەکی تر بداتەوە...ئەم زەمەنە پێویستی بە بەمەشخەڵ هەڵگرێك دەکرد یاخی بێت و بە چاوێکی رەخنەئامێزەوە بڕوانێتە مێژوو کلتوری خۆی..).

دوو کەسی سەر بە حزبی یەکگرتووی ئیسلامی کە لە(رۆژنامەی ئاسۆ)ش کاردەکەن، بەناوی یاسین عومەر و هێمن باقر لە پێشەکییەکەیان بۆ ئەو گفتوگۆیە کە لەگەڵ بەختیار عەلی سازیاندابوو بۆ گۆڤاری(لیڤین، ژمارە 53)، دەنووسن: (هەر وەستانێکیش لەسەر ئەم رەهەندەی ئەو- بەختیار عەلی-، فەیلەسوف و شاعیرو دێوانەی مەزن"نیچە"ی ئەڵمانیمان بەبیردا دێنێت)

-1جارێ من فەیلەسوفێك بەناوی"نیچە"ناناسم، بەڵام پێدەچێ مەبەستی ئەو دوو"رۆشنبیرە زیرەکە"، سوکترین و یەکێك لە فەیلەسوفانی دڕندایەتییە بەناوی (Nietzsche)و ناوەکەی بەم شێوەیە دەنووسرێ(نیتشە)

-2لە ئەڵمانیا بە پلەی یەکەم فاشیستەکان و کۆنەپەرستەکان شانازی بە نیتشە دەکەن. من نازانم ئەم دوو کەسە چییان لەبارەی نیتشە خوێندووەتەوە و دەزانن، تا ئەوەندە پێی سەرسام بن و بە مەزنی ناونووس بکەن؟!. بە دڵنیاییەوە دەڵێم هەردووکیان لەم بارەیەوە دەست سپین، بەڵام نەزانی لۆژیکی خۆی هەیە و زوو پەردە لەسەر رووی خۆی هەڵدەماڵێ!

ئەوجا با بۆ وەڵامەکانی بەختیار بگەڕێینەوە:

لە وەڵامی پرسیاری یەکەم دەڵێ: (لە کۆمەڵگای ئێمەدا زوهدێکی دینی ناشیرین دەرهەق بە مەسەلەی ماف دروستبووە، مرۆڤەکان بە جۆرێکی بێمانا دەستبەرداری مافەکانی خۆیان دەبن، بووە بە فەزیلەت مرۆڤ داوای مافی خۆی نەکات)

بەختیار دەتوانێ پێمان بڵێت: ئایا رۆژنامەنووسان و نوسەران داوای مافی ئازادی بیروڕا دەربرین دەکەن-لە ئەڵمانیاش ئەم داواکارییە بەرزدەکرێت-؟! ئایا رۆژانە خەڵك داوای کارەبا، ئاو و زیادکردنی مووچەکانیان دەکەن- ئەم داواکارییانە جیهانین، بۆ نموونە کێشەی ئاوی خواردنەوە جیهانییە-؟ ئایا رۆژانە گەنجان داوای دابینکردنی پێداویستەکانیان دەکەن؟ ئایا کرێچییەکان داوای مافەکانی خۆیان دەکەن؟ ئایا خەڵك ناڕەزایەتی خۆیان دەردەخەن؟ ئایا کەسوکاری ئەنفالکراوەکان داوای مافەکانی خۆیان دەکەن؟ ئایا رۆژانە بە هەزار شێوە ئەو خەڵکە لە رۆژنامە، سایتەکانی ئینترنێت، تەلەفزیون، رادیو و بە خۆپیشاندان، ئیمزاکۆکردنەوەو سکاڵابەرزکرن، داوای مافەکانیان دەکەن؟ ئایا داوای دادپەروەری کۆمەڵایەتی و نەهێشتنی چەوساندنەوە بە هەموو جۆرەکانی دەکرێ؟...هتد

بە کورتی: بەڵێ خەڵك نە دوێنێ و نە ئیمڕۆ و نە سبەی دەستبەرداری مافەکانی خۆیان نەبوون و نابن و مێژووی مرۆڤایەتی، نەك تەنها لە کوردستان، ئەم راستییە دەسەلمێنێ، بۆیە وەڵامەکەی بەختیار بەشێوەیەکی زۆر سادە، رەنگدانەوەی وەهمە بێسەروبەر و قوربانی(زیرەکی نەزانین)ەکەیە.

لە بەشێکی تری وەڵامی یەکەمدا، دەڵێ: (...حیزبی کوردی جگە لە دوکاندارێکی پیرو نەخۆش هیچی تر نییە کە لەسەر کانییەك دانیشتووە.)...

ئاخر بەختیار خۆی کوڕی شەرعی ئەو دوکاندارە پیرەیە-من خۆم بەجۆرێکی تر دەیبینم-و بەرپرسە نەزانەکانی گەناڵە راگەیاندنەکانی ئەو دوکاندارانە، بە راست و چەپ بەخەڵك ناساندیان، دەمیان چەور کرد و ئێستا دەبینین گۆڤارێکی ئیسلامی"لیبراڵ"ی بێ ئاست کە یاری بە ئاگر دەکات، گفتوگۆی لەگەل سازدەدەن .

بەختیار رێهەڵگری فەیلەسوفی بەربەرییەت و سەرکوتکردنی داخوازییەکانی خەڵکەو باسی مافی مرۆڤ دەکات، ئاخر نیتشە و مافی مرۆڤیان وتووە؟ !

رەخنەگرتن لە دەسەڵاتی کوردی کارێکی زۆر ئاسانە، بەڵام پرسیارەکە ئەمەیە: رەخنەکە بە پێی چ پێوەرو فەلسەفەیەك دەگرین. ئاخر (نیشتە)ش رەخنەی لە هەندێ لایەنی کۆمەڵگای

بۆرژوازی گرتووە، بەڵام لە روانگەیەکی نوخبەوی ئۆتۆریتری راسترەوانەوە؛ حزبێکی نازی وەك(NPD)یش زۆر بە توندی رەخنە لە سیاسەتی کۆمەڵایەتی حکومەتی ئەڵمانیاو ئیمپریالیزم دەگرێ، بەڵام ئایا دەیانەوێ بە رەخنەکانیان بارودۆخی ئەڵمانیا بەرەو کوێ ببەن؟ ئایا یەکگرتووی ئیسلامی و کۆمەڵی ئیسلامی و بزووتنەوەی ئیسلامی دەیانەوێت بە رەخنەکانیان لە دەسەڵاتی کوردی خەڵك بۆ کوێ ببەن؟

بەختیارو برادەرەکانی تا سەر ئێسقان لەناو زەلکاوی بیروباوەڕی تاوانکاری نغرۆ بوونەو لە سەردەمی سیستێمی تاوانی رێکخراوی سەرمایەداری ئەو زیقاوە دەرخواردی خەڵك دەدەن و"مێگۆلکە"کانی-من ئەم وشە قیزەوەنە لە بەختیار بە قەرز وەردەگرم-" پێیان وایە"تازەگەرن"، بەڵام لە کاتێکدا کەسانی وا هەبن بڕوا بە چەند"فەرمودە"یەکی پێغەمبەر بکەن لەبارەی زیندوو بوونەوەی مەهدی و-یەکێك بەناوی سید موستەفا سەید عەلی بانگەشەی(مەهدی)بوونی کردووەو پەیڕوانی هەیە- بڕوانە لڤین، ژمارە 54-، بۆچی بەختیاریش پەیڕەوانی نەبێت!

ئەم رۆژانە بەڕێکەوت گۆڤارێکم دەستکەوت بەناوی(بزاو) و لەسەر روبەرەکەی دوو سەردێڕی زۆر کورت نووسرابوو:

3- 1.6ملیارد دۆلار بۆ میدیا ستی لە هەولێر

4- 50%ی فەرمانبەران کەم دەکرێنەوە

بە زەق نووسینی ئەم دوو دێرە لەسەر یەك و بڕی پارە وڕێژەی فەرمانبەران بە رەنگی سوور، زۆر بەماناترە لە قسە بێسەروبەرەکانی بەختیار کە زۆر ئەڵێ و هیچ ناپێکێ!

لەو دیمانەیەدا، بەختیار دووبارە گاڵتە بە خۆی دەکات و دەڵێ: (سەرکردە پیرەکانی ئەم بزاوتە دنیابینیان نەماوە، تاکە شتێك گەشەپێدەدەن، تەکنیکەکانی کۆنترۆڵکردن و بیرکردنەوەیە.(

ئەگەر وابێ، بۆچی ئەو"سەرکردە پیرانە، بە پارەوپوول و بەبێ کۆنترۆڵکردن، گۆڤار بۆ گروپەکەی بەختیار دەردەکەن، بۆچی لە تەلەفزیون و گۆڤارو هەفتەنامەکانیان دیمانەی لەگەڵ سازدەدەن"، بۆ نموونە ئەم جارەشیان هەفتەنامەی چاودێر)؟!

2-

هەفتەنامەی هاوڵاتی لە رۆژی 9/30و 2007/10/21 وتارێکی بەختیار عەلی بەناوی(هونەری بەفیڕۆدان)بڵاوکردووەتەوە. لەم وتارەشدا کاك بەختیار ئەوەندە بۆچوونی عەنتیکەی نووسیوە، ماندووبوونی رێبوارێکی گەرمیانی رێگای ژیانی هەرەوەزی، دەرکردووەو هێناوەتە سەما !

-1بەختیار دەنووسێ(سەرمایەی نوێ لەلای ئێمە لە کارەوە نایەتەدەرێ، بەڵکو لە بێکارییەوە)

تا خوێندنی (هونەری بەفیڕۆدان)، نەمزانی ئابووریناسێکمان هەیە، بۆچوونی ئەوەندە"زانستی"بڵاودەکات و فێرماندەکات کە سەرمایە لە کوردستان لە بەری رەنجی ملیونان کرێکاری چاپخانە، بیناسازی، چەمنتۆو گەچ و بلۆك و خشت وکانەکانی بەرد، مەرەزەو کلاش، کۆمۆنیکاتسیون(پەیوەندی)، کشتوکاڵی، قالێدرووستکردن، جگەرە، نەوت و گاز، فڕۆکەخانە، رێگاوبان، کارەبا، ئاو، بارهەڵگر، چێشتخانە، شوفێری لۆری، نەخۆشخانە، سوپەرمارك، چاکسازی ئۆتۆمبێل، قەساوخانەکان، ئاش، کارگەی سەهۆڵ، ئەلمنیوم، کەڵەکە ناکات !

ئێمە پێویستیمان بە مەعریفەتێکی زۆر سادە هەیە بۆ ئەوەی بزانین سەرمایە لە دەرەوەی ویست و ئارەزووی ئێمە، لە پرۆسەی کارو ئاڵوگۆڕی کاڵا، کەڵەکە دەکات .

-2بەختیار عەلی لە نووسینەکانی پێشووی دەیان زاراوەی ئەڵمانی و لاتینی بەهەڵە نووسیبوو، هەموویان بۆ خوێنەران راستکردەوە، بەڵام دیارە ئەو دەیەوێت ببێت بە پسپۆڕی بەهەڵە فێرکردنی زاراوەکان. ئەمجارەیان لە وتاری(هونەری بەفیڕۆدان)لەبری ئەوەی بنووسێ(مێنتالیتێت(-Mentalitaet -، دەنووسێ (مەنتەلیت)و لەهەمان رستە دووبارە بە هەڵە دەنووسێت(مانتەلیت)؛-Aristokrat)ئەریستۆکرات)بە هەڵە دەنووسێ(ئەرستۆکرات) دەنوسێ(بەگەڕخستن)، کورد دەڵێ(بەگڕخستن)؛ (فێکر) هەڵەیەو دەبێ بنووسی(فکر)؛ (سیستم) هەڵەیەو (سیستێم) درووستە.

-2بەدرێژایی وتارەکەی، زاراوەی(خۆرهەلات)بەکاردەهێنێت و سەرەڕای شێوەی جۆراوجۆری دەسەڵات، کلتوور و مێژووی خۆرهەڵات، زاراوەکەی گشتگیرکردووە. لەراستیدا ئێمە(رۆژهەڵاتی ناوین، رۆژهەڵاتی ناوەندو رۆژهەڵاتی دوور)مان هەیەو نەزانییە هەموویان بە یەك چاو سەیر بکەین! بە پێی نووسینەکەی بێت، مەبەستی رۆژهەڵاتی ناوینەو دەبوو بنووسێ(رۆژهەڵاتی ناوین)

-2بەختیار دەنووسێ: (یەکێك لەو کێشە گەورانە کە فێکری دینی بۆ دونیای دوای خۆی جێدەهێڵێ، ئەوەیە چەمکی"سەرفکردنی ماڵ و سامان لە رێگای خودادا..).

بەختیار پێی وایە مرۆڤایەتی، فکری دینی تێپەڕاندووە، لەڕاستیدا فکری دینی هێشتا بەسەر نەچووە، تا شتێکی بەدوای خۆی بەجێبهێڵێ! هەروا ئێستاش لە" وەڵاتە پێشکەوتووەکان" وەك هەندێ کەس دەنووسن، فکری دینی درێژەی هەیە و فەتوا دەدەن و یاسای ئاینی دەردەکەن و حزبە دینییەکان یان لەسایەیاندا لە هەڵبژاردن زۆرینە دەهێنن و بەناوی سەرمایەو کۆمپانییە بانناسیونالەکانیان، بەشێوەیەکی"مۆدێرن"فەرمانڕەوایی دەکەن!

لەم رۆژانەش، هەندێ کورد کە لە ئیسلام نیگەرانن، دوو ئاینی تریان دۆزیوەتەوە(بوزایی و زەردەشتی)و ئەگەر رۆژێك لەمانەش، نیگەران بن، 100% بۆ پەیامبەرێکی تر دەگەڕێن و دەیدۆزنەوە!. ئەم جۆرە کەسانە پێویستیان بە وەهمی پشت هەسارەکان، هەیە(لێیان ناگرم، چونکە تاریکستانییەکی بێ کۆتاییە)

-3 (لە کولتووری حوکمی دێریندا چەمکی بەرهەمهێنان و گەشەدان بە بەرهەم، هێندە ئەرکی تاکەکان خۆیان و گرێدراوی نیعمەتی خودایی بووە، ئەوەندە گرێدراوی ئەرکی سوڵتان و پاشاکان و ئەمیرەکان نەبووە)

ئەم بۆچوونە زۆر وێران و سەقەتە: 1- ئەرکی بەرهەمهێنان نە لە کلتووری کۆن و نە لە کولتوری نوێ، -بۆ نموونە- ئەرکی پاشاییاو پاشاژن و ئەمیرو ئەمیراتەکانی مۆناکۆ، بەلژیکا، بەریتانیاو هوڵەندا، و خزمەتکارەکەی "الحرمین"و پاساکەی ئەردەن و وعیراق...هتد نەبووە! ئەمانە بەشێوەیەکی"مۆدێرن"هەر خەریکن زوو زوو "بەرهەمهێنانی"دڵخوازی نوێ و لەبەرکردنی جلی شازو ئاهەنگگێران لەگەڵ"ئەستێرەکانی هۆلیود"و شەمپانیاخواردنن؛ هەموویان خزمایەتیان لەگەڵ یەکتر هەیە! من نازانم بەختیار ئەو هەموو بۆچوونە بێبناغانە لە کوێ دەدۆزێتەوەو بەسەر خەڵك ساخی دەکات و"مێگۆلکەکانی" چەپڵەی بۆ دەدەن!

ب- بەرهەمهێنان هەمیشە ئەرکی کۆی تاکەکانی ناو کۆمەڵگاکان بووەو ئێستاش هەر وایەو دەمینێ. کاتێ یەکێك باس لە بەرهەمهێنان دەکات، زیاتر مەبەست لە بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتییە کە ژیانیان بەڕێوە دەبات !

هاوڵاتی ئەو رستەیە بە گەورەیی بڵاوکردووەتەوە !

-4هەڵەی هەرە کوشندەی بەختیار ئەوەیە پێی وایە کە مۆدێلی فیئوداڵی کوردی(تەنها بایەخ بە مەسرەفدەدات نەوەك بە بەرهەم!)

فئوداڵی کوردی وەك ئاوەڵە ئۆروپیەکانی، خاوەن زەوییەو زۆر بە وردی بایەخ بە جۆرو رێژەی بەرهەم و باج و خەراج و شێوەکانی تری جەردەکارییەکانیان لە جووتیاران، داوە. دەبێ بایەخی پێ بدا، بەپێچەوانەوە ناتوانێ وەك فیئوداڵێك بمێنێتەوە و فەرمان بدا!

-5بەختیار دەنووسێ(دیارە وەك لە گتێبە گرنگەکەی سومبارت بینیمان)

سومبارت کێیەو ناوی کتێبە گرنگەکەی چییە؟! ئایا نەدەبوو ئاماژە بە سەرچاوە، لاپەڕە و بەرواری بڵاوکردنەکەی بکا؟

-6بەختیار دەنووسێ: (دووبارەی دەکەمەوە کە بەکارهێنانی وشەی بۆرژوازییەت لە وڵاتی ئێمەدا لە رووی زانستییەوە هەڵگری ئیشکالییەتێکی ئێجگار قووڵە و مایەی هەڵەی سیاسی و ستراتیژی ئێجگار کوشندەبووە)

ئەمەشیان راست نییە، چونکە لە کوردستان ئەم جۆرە بۆرژوازییەتانە گەشەیان کردووە: بۆرژوازی عەقاری، بۆرژوازی بیرۆکراتی، بۆرژوازی بازرگانی، بۆرژوازی کارگە کشتوکاڵییەکان، بۆرژوازی بچووك، بۆرژوازی مامناوەندو هەر هەموویان بوون بە بەشێك لە بۆرژوازی جیهانی و بەرژەوەندییەکانیان، چونکە بازاڕی کورستان وەك بازاڕی هەر وەڵاتێکی تر بە ملیونان شێوە بە بازاڕی جیهانی گرێدراوە. راستە ئێمە بۆرژوازی پیشەسازی زلهێزمان نییە، بەڵام ئەمە واناگەیەنێت، بۆچوونە چەوتەکەی بەختیار قبووڵ بکەین. بۆچوونەکەی نیشانەی(هونەری نەزانییە)و بەس !

-7هەروا دەنووسێ: (لە وڵاتی ئێمە چینێك نییە، بەرهەمی کردبێتە خولیای خۆی)

ئەگەر بەختیار راستەوخۆ ئەم بۆچوونە بەرگوێی ملیونان کرێکارو جووتیاران...هتد، بدا، ئەوا بە سەروگوێی شکاوەوە بەرەو ئەڵمانیا دەینێرنەوە!

بەڵام کار بەو مەرجانە کە بەسەر کارکەران سەپێنراوە، ئەگەر ناچاری نەبێت، زەحمەتە یەکێك ئامادە ببێت هێزی بیرو بازوو بۆ بەرهەمهێنان، بەکاربهێنێت!

-8پرسیارێکی سادە دەکەم: ئایا ئەگەر لە کۆمەڵگایەك بەرھەمھێنانی تێدا نەبێت، چۆن دەتوانێ مەسرەفگەراو خاوەن ھونەری بەفیڕۆدان بێت؟!

-9مامۆستا دەنووسێ: (لەدوای قۆناغی فیودالّی لە کۆمەڵگای ئێمەدا سیستمێك نایەتە پێشێ کە لە کارەوە سەرمایە کەڵکە بکات، بەڵکو کەڵەکەکردنی سەرمایە راستەوراست بەناو بێکارکردن و ئیفلیجکردن و لەکارخستنی زۆربەی ھێزە چالاکییەکانی کۆمەڵگادا تێدەپەڕێت)

أ-جارێ دەبێ بنووسێ(ھێزە چالاکەکانی کۆمەڵگا)

ب- من نەمزانی بەختیار"ساحر"یشە! دەبا بەختیار بە کۆمەکی"خودا"و ھەموو ئەنبیاو ئەولیاکانیش بە بێکارکردن و ئیفلیجکردنی کۆمەڵگای کوردستان، بەخۆی ھەوڵ بدا بەبێ پرۆسەی کار، سەرمایە کەڵەکە بکات!

بۆچی کوردستان، ئەڵمانیایە تا لەبەر ھەرزانی دەستی کار و لەپێناو وەرگرتنی توانا بۆ کێبرکێ لەگەل کۆمپانیاکانی درووستکردنی ئۆتۆمبیل و تەلەفزیزن و کامیراو تەسجیلی یابانی و چینی و ئەمریکی، بەشێکی گرنگی شەرکەتی(مێرسیدس)یان(بلاوپونکت)و لەپێناو نزمکردنی کرێی کار، بۆ رۆژھەلاتی خوارووی ئاسیا ببات و کرێکاران بەکۆمەڵ بێکاربکات؟ !

) -10سیستیمی سەرمایەی ئەورووپی ئەوکات لەدایکبوو کە کۆی کۆمەڵگای کرد بە کرێکار و لە زێدەبایی ئیشیان بنچینەکانی ئابووریی سەرمایەداری داڕشت)

بەڕێز: ببوورە، بە بۆچوونی کاك کارڵ: ئاڵوگۆڕی کالّا، خالّی دەستپێکی سەرمایەیە. بەرھەمھێنان و ئاڵوگۆڕی کالّاکان بەشێوەیەکی پێشکەوتوو: بازرگانی دوو مەرجی مێژوویی پێشینەیین کە سەرمایە لەسەریان دادەمەزرێت. بازرگانی جیھانی و بازاڕی جیھانی لە سەدەی شازدەھەم، دەستپێکی چیرۆکی ژیانی سەرمایەییە.(سەرمایە جلدی 1). ھەروا سەرەڕای ئەوەش ئەو سیستێمە بە قۆناغی کەڵەکەکردنی سەرمایەی سەرەتایی تێپەڕی و فیودالیزم رووبەڕووی قەیرانی قووڵ ھات و پاشان تووشی داڕزانی لەسەرخۆ بوو+ دۆزینەوە مەزنەکانی سەدەی پازەھەم+ بەربەرییەتێکی بێھاوتا بەرپاکرا، ئەوجا کۆیلەو رەنجبەرەکانی کرد بە کرێکارو لانەوازو بێکارو سوالّکەرو سیستێمی سەرمایەداری لەدایکبوو!

11- (له خۆرهه‌ڵات کاره‌که ته‌واو به‌پێچه‌وانه‌یه، لای ئێمه، سه‌رمایه بۆ ئه‌وه‌ی بژی، ته‌واوی کۆمه‌ڵگا له پرۆسه‌ی کارکردن ده‌کاته ده‌رێ و ده‌یگۆڕێت بۆ جه‌سته‌یه‌کی ئیفلیج)

ئه‌گه‌ر سه‌رمایه ئه‌م جۆره کاره بکات، له ژیان راده‌وه‌ستێت و من شایه‌تی ئه‌وه ده‌ده‌م که زۆربه‌ی کۆمه‌ڵگاکه‌مان کاری سه‌ختده‌که‌ن و ئاساییه که له سایه‌ی سه‌رمایه‌داری بێکاری و بێکاری ده‌مامککراو، هه‌یه. بۆچوونه‌که‌ی به‌ختیار شایانی پێکه‌نینه و ئه‌وه‌ی پێی وانییه، با به باشی بیر له‌و بۆچوونه بکات.

-12ئابووری بازرگانی رۆڵی سه‌ره‌کی بینیوه له دامه‌زراندنی شارو شاریش له کوردستان مێژووی دێرینی خۆیی هه‌یه‌و به‌پله‌ی یه‌که‌م، بوون به ناوه‌ندی بازرگانی!

-13گواستنه‌وه له فۆرمێکی ئابووری بۆ فۆرمێکی تر رووبداوه‌و به‌ختیار خۆی به خۆی پێده‌که‌نێ ئه‌گه‌ر ستروکتوری ژیانی شاره‌کانی کوردستان له هه‌موو رووبه‌که‌وه له‌گه‌ل ستروکتوری ژیانی لادی به‌راورد بکا.

-14ئوستاد ده‌نووسێ: (لێره‌وه ئابووری و سیاسه‌ت له وڵاتانی ئێمه‌دا به جۆرێکی ترسناك خزاونه‌ته یه‌ك، ده‌سه‌ڵاتی نوخبه‌ی سیاسی به‌سه‌ر کۆی سیستیمی ئابووریدا به‌م جۆره تۆتالیتاره ته‌نیا له مۆدێلی کۆمونیستی حوکمدا ته‌نیا له مۆدێلی کۆمونیستی حوکمدا پێشتر بینراوه)

ئای له‌م حه‌ماقه‌ته بێوێنه‌یه! ته‌حه‌دای هه‌مووتان ده‌که‌م، ناوی تاقه یه‌ك وڵاتم پێ بڵێن، تێدا سیاسه‌ت و ئابووری به جۆرێکی"ترسناك"نه‌خزابنه ناو یه‌کتر!

فه‌رموو برۆن به‌خۆتان پرسیار بکه‌ن: ئایا بێرلسکۆنی(سه‌رۆکوه‌زیرانی ئیتالیا، هیلمۆت کول یان شروده(سه‌رۆکوه‌زیرانی رابردووی ئه‌ڵمانیا) یان (بوش)ی باوك و کوڕ و زۆربه‌ی سه‌رۆکوه‌زیره‌کان، له خاوه‌نی کۆمپانیا یان له ئه‌نجومه‌نی کۆمپانیایه‌ك کارده‌که‌ن یان نا! ئایا کارو به‌رژه‌وه‌ندی کۆمپانیاکه‌یان به‌شێوه‌یه‌کی زه‌ق له سیاسه‌ته‌که‌یان به شێوه‌یه‌کی"ترسناك"ره‌نگی داوه‌ته‌وه یا نا! ئه‌مه نموونه‌یه‌کی تری هونه‌ری نه‌زانی بێوێنه !

-15به‌ڕێز به‌ختیار ده‌نووسێ: (سیستمی ئایدۆلۆژی و سیستمی حوکمڕانی کۆمۆنیستیش هیچیان بێ زاراوه‌ی به‌رهه‌م ناژێن(

"برارۆ له‌و داهێنانه که به‌و زمانه ستانداره نووسراوه. به‌ڕاست جێگای(و) له‌نێوان سیستێمی ئیدۆلۆژی و سیستێمی حوکمڕانی چ رۆڵێك ده‌بێنێ؟! پاشان به ئه‌رك نه‌بێ، تکا

له"مامۆستا"دەكەم ناوی سەردەمێك، شێوە حوكمڕانییەك یان هەر پێكهاتەیەكی كۆمەلایەتی لە مێژووی مرۆڤایەتی دێرین و هاوچەرخ بهێنێت، بە بێ زاراوەی بەرهەم ژیان و بوونی هەبێت. من پێشوەخت سوپاسی دەكەم! خەڵكینە من شەرم دەكەم لەوەی لاپەڕەی رۆژنامەیەك بەو جۆرە بۆچوونە زۆر بەتاڵانە پڕبكرێتەوە! لەوانەیە بەختیار پێیوایە جیهان كۆتایی هاتووە و لەناو بەهشتین و مرۆڤ هەر ئەوەندەی لەسەرە(لەسەر تەختی جەواهیربەند، هەمبەر بەیەك پاڵ دەكەفن، تازەلاوی هەمیشە لاو، لەدەوریان دێن و دەچن. بە زەرك و بەتونگەو پیاڵە بادەی رەوان لەسەر چاوەیان دەدەنێ. نە لە خومار سەریان دێشێ و نە ئاوەزیش لەدەست ئەدەن. مێوەجاتیش هەركامی هەڵی دەبژێرن، گۆشتی مەلیش، لەوانەی ئارەزۆی دەكەن، كیژی سپی چاوبەڵەكیش، هەموو ئێژی مرارین لەناو قاپۆڕدا، پاداشی كردەوەیانە...قورئان، لاپەڕەی534-535-سورەتی واقیعە)!

-16مەلا بەختیار دەنووسێ: (درووستكردنی دێكتاتۆری ترسناك، پێویستییەكی ئەم جۆرە ئابوورییە مەسرەفكەرەیە...جەنگ بە هەموو شێوەكانی بەرهەمێكی سەرەكیی ئەم جۆرە سیستمەیە)

جارێ(دێكتاتۆر)هەڵەیەو دەبێ بنووسێ(دیكتاتۆر)! خێری باوكی هەر خوێنەرێكی ئەم نووسینە، پرسیار لە"مامۆستا"بكەن، ئایا بەڕاست ((جەنگ بە هەموو شێوەكانی بەرهەمێكی سەرەكی ئەم جۆرە سیستەمەیە؟ ئایا جەنگی جیهانی یەكەم و دووهەم و ئەو جەنگانە كە لە مێژووی مرۆڤایەتی روویانداوە، بەرهەمێكی سەرەكی سیستێمی مەسرەف كەرە؟

هاوڕێ عەزیزەكانم: خەمتان نەبێ، ئەو رەشەبایە، كاتییە...لووره لووری گورگەكانە، نامانترسێنن...شەپۆلی نۆیەم لەرێگایە...وەی بەحاڵیان لەو رۆژە....بەدڵنیاییەوە قوربانیانی كۆمەڵگای كاڵا، هەموو جۆرەكانی تیرۆرە رەشەكانیان بە تیرۆرە فكرییەكانیانەوە، لە لووتیانەوە دەردەهێنرێت و تا كار و سەرمایە لەبەردەم یەكتر راوەستن، هەزاران سپارتاكۆس، ماركس، رۆزا لۆكسمبۆرگ و جیڤارای تر لەدایك دەبن تا لەناوبردنی ناكۆكی چینایەتی...و دوا وشەم ئەوەیە بڵێم: وتاری(هونەری بەفیڕۆدان) رەخنەی زۆر زۆرتر هەڵدەگرێ، بەڵام من وا هەست دەكەم، لە خوێندن و رەخنەگرتن لە(هونەری بەفیڕۆدان) كاتەكەم بەشێوەیەكی هونەرانە(بەفیڕۆ)دا و نامەوێ لەوە زیاتر(بە فیڕۆی)بدەم!

(نۆمانکلاتۆر)ەکەی بەختیار عەلی!

سەردێڕی ئەم وتارە بە وشەیەکی بە هەڵەبەکارهێنراوی بەختیار بڵاودەکەوەو وشەکە بەم شێوەیە دەنووسرێ(نۆمنکلاتورا‌nomenklatuer-و لە پەیڤینیشدا دەگوترێ: نۆمنکلاتوە) دەنووسرێت؛ کۆنزەرڤاتیڤەکان هەڵەیە و بەم جۆرە دەنووسرێ(کۆنزێرڤەتیف)؛ (دونیا)هەڵەیە و دنیا درووستە؛ (مساوەمە)هەڵەیە و (موساوەمە) درووستە. چاکتر وایە ئەم برادەرە دەست لە بەهەڵە بەکارهێنانی وشەی لاتینی و ئەڵمانی هەڵبگرێت، چونکە زۆربەیانی بە هەڵە نووسیوەو پێشووتر لەچەند نووسینێکمدا دانەبەدانەیانم راستکردووە، بەو ئومیدەوە خوێندکاران بەهەڵە بەکاریانەهێنن.

خۆزگا هەڵەکەی بەختیار هەر ئەوەندە بوایە، بەڵام هەرجارێك بابەتێکی بخوێنم، بە دەیان و سەددان هەڵەی پڕ سەیروسەمەر و جەواشەکاری دەبینم و مرۆڤ ناتوانێ لەئاستیاندا بێدەنگ ببێت:

-1 بەختیار دەنووسێ: (ناوی یەك کەس لەو چینە ئەرستۆکراتییە تازە بەخراپە بە بەیانی لە دادگا خۆت دەبینیتەوە یان بە رۆژی نیوەڕۆ دەترفێنن)!

ئەمە راست نییەو ئەوەی تۆزێك ویژدانی هەبێت بەچاوی خۆی دەبینی چۆن راستەخۆ یان ناڕاستەوخۆ لە رۆژنامە، تەلەفزیون و رادیوکان، نەك هەر بە خراپە، بەڵکو هەندێ جاریش بە زیادرۆییش ناوی ئەو چینە ئەرستۆکراتییە دەهێنرێت بەبێ ئەوەی بدرێن بە دادگاو ئەگەر رەخنەگرێك درابێتە دادگا، ئەوا گەرچی پێم باشە کێشەی (قەڵەم بە قەڵەم) چارەسەربکرێت، بەڵام لە وەڵاتانی وەك ئەڵمانیا کە خاوەن نزیکەی50ساڵی ئەزموونی دیموکراسییە، بە بەردەوام نووسەر و خاوەن ئیمتیازی رۆژنامە و گۆڤارەکان دەدرێنە دادگا((بەختیار دەتوانێ

لەم بارەیەوە پرسیار لە گۆڤاری تیتانیك، كتێبخانەی جۆرجی دیمیترۆڤ لە فرانگفۆرت- و زۆربەی كتێبخانە چەپەكانی ئەڵمانیا-و تەنانەت لە رۆژنامەی بیڵد بكات، چەندین جار رووبەڕووی دادگاكان بوونەتەوە و سزای جۆراوجۆر دراون. لە كوردستانیش، بۆ نموونە من مافی رەوای خۆمە، یەكێك وەك مەحمود قەرەداغی لەبەر ئەو تەشهیرو سوكایەتیپێكردنە كە لە كتێبەكەی بە من دەیكا، بدەم بەدادگا، بەڵام من قەڵەمەكەم پشتوپەنامەو بەهەموو دادگاو یاساكانی دنیا نایگۆڕمەوەو ئەگەر جارێكی تر من و كاك مەحمود رووبەڕووی هەمان بارودۆخی زیندان بووینەوە، ئەوا بێگومان هەر وەكو جاران بەهەمان هەڵویست و رەوشت، رەفتاری لەگەڵ دەكەمەوە .

-2بەختیار دەنووسێ: (...گەنجان گلەییان لەوە هەیە كۆمەڵگا كۆمەكی خێرایان پێناكات و یارمەتیان نادات زوو ببن بە پیاوو گەورە ببن).

بەختیار بەخۆی لە وەڵاتێكی ئۆروپی دەژێ و دەبێ بزانێ لەوێ حكومەت، بۆ نموونە(بەڕێوبەرایەتی لاوان)ی دامەزراندووە و بە هەزاران پسپۆڕی بوارە جۆربەجۆرەكانی بۆ لاوان دامەزراندووە یان بە رێگای(بەڕێوبەرایەتی كار)ەوە كۆڕو خوول بۆ گەشەپێدان و گەڕان بۆ كاركردن رێكدەخەن و حزب و كڵێساكان لە هەموو بوارێكداو بەشێوەی جۆراوجۆر كۆمەك بە لاوان دەكەن. چاوەڕوانی لاوان لە كۆمەڵگا مەسەلەیەكی تایبەتمەند نییە بە كۆمەڵگایەكی رۆژهەڵاتی یان رۆژئاوایی و بەڕاستی حكومەت و كۆمەڵگا بەگشتی دەبێ لەبەرامبەر لاوان بە كچ و كوڕ لە ئاستی بەرپرسیارییەتی بن!

-3بەختیار: (حزب ئێستا وشەیەكی بێمانایە هەمووومان بەكاریدەهێنین ، چونكە بوونی راستەقینەی نەماوە تا كەس لێی بترسێت)

بەختیار لە ئەڵمانیا دەژێ و حكومەتەكەی لەلاین حزبێك یان هاوپەیمانی چەند حزبێكدا بەڕێوەدەچێ و تا سەرئێسقان كۆمەڵگایەكی حزبییەو ئەگەر بەختیار لەبری ئەو بۆچوون سەقەت و بێ بنەمایە، تۆزێ خۆی ماندوو بكات، ئەوا بەدڵنیاییەوە ناتوانێ ناوی ئەو هەموو حزب، گروپ، كۆمەڵە و رێكخراوانە بۆ ریزبكات!

ئایا بەختیار دەتوانێ تەنها نموونەیەكمان بۆ بهێنێت لەبارەی كۆمەڵگایەكی ئەم جیهانە بەرفراوانە، تێیدا حزب وەك پارێزەر یان دەربڕی بەرژەوەندی ئابووری، رۆڵی سەرەكی

نەبێ؟! من دڵم بۆ"مێگۆلکەکانی-ئەم وشە قیزەوەنە لە ئەقڵی مامۆستاکانی بەختیارو خۆی بە قەرز وەرگرتووە"ئوستاد دەسووتێ کە بڕوا بەو نەزانی و گەمژایەتییانە دەکەن .

-4مامۆستا دەنووسێ: (حیزب ئێستا تەنیا خزمەتکارە، سوپایەکی یەدەك و هەڵگیراوە بۆ رۆژی تەنگانە، دەمامکێکی سیاسییە بۆ نوخبەیەك کە زۆر بەخێرایی لە سیاسەت دووردەکەونەوە. بوونی حزب ئێستا بوونێکی رەمزییە)

حیزب؟! کام حزب؟ هەموویان؟ !

ئەو سێ پرسیارە پووچەڵی ناوەڕۆکی رستە بێتام و لەزەت و خڕفانەی مامۆستا دەردەخات و لەوەش زیاتر بە گشتگیرکردنی وشەی حزب، دوو شاخیش بۆ خۆی درووستدەکات، ئەوجا بزانن لەبەردەم چ مەهزەلەیەکی پێکەنیناوی راوەستاوین. هەر حزبێك لاگیری لە بەرنامەو پڕۆژەو چین و توێژێکی دیاریکراو دەکات و بەکردەوە فەزای ژیانی رۆژگارمانی داگیرکردووە، بۆیە حزب بوونێکی رەمزی نییە و بەختیاریش عەلەشیش !

-5ئوستاد فێرماندەکات کە: (پڕۆژەی گۆڕینی مرۆڤی کورد بۆ کۆیلە، پڕۆژەیەکی ترسناکی هەموو کۆنزەرڤاتیڤەکانی ئەم ناوچەیەیە، لە رۆحی خۆرهەڵاتەوە هاتووەتەدەرێ)

سیاسەتی داگیرکردنی وەڵاتان لە روحی کەڵەکەکردنی سەرمایەدایەو ئەمەش پەوەندی بە"روحی رۆژهەڵات یان رۆژئاوا"وە نییەو ئەگەر بۆ مێژوو بگەڕێینەوە، دەبینین داگیرکردنی زەوی و زاری خێڵ، ناوچەو هەرێم و وەڵاتانیتر ئەنجامدراوە .

-6کاك بەختیار فرەبێژییەکی بێوێنە دەکات کاتێ لە وەڵامی پرسیارەکان، بانگەشە بۆ(ئازادکردنی مرۆڤی کورد و گەنجی کورد)دەکات! سەیرکەن و فێری ئەم دەربڕینە ببن((مرۆڤی کورد و گەنجی کورد))! دوو رۆژنامەنووسەکەی لیڤین و ئاسۆ(یاسین عومەر و هێمن باقر)زەحمەتی ئەوەش ناکێشن پرسیار لە نهێنی و مانای(مرۆڤی کورد و گەنجی کورد)ەکەی بەختیار بکەن تا"دەوڵەمەنتر"ببین.

-7بەختیار باسی((مرۆڤی کوردی ئازاد و کوردستانێکی دیموکرات)دەکات!

ئایا ئەڵمانیا، فەرەنسا، ئەسپانیاو ئیتالیایەکی دیموکرات، مرۆڤەکانیان بە ئازادی دەژێن؟! ئەگەر وا بێت ئەدی ئەو هەموو ناڕەزایی دەربڕینە لە دژی فاشیزم، بێکاری، سێکسیزم،

دیپۆرتاتسیونی زۆرەملێی پەنابەران، سۆزانچێتی، پیاوسالاری، کوشتن و زەوتکردنی ژنان و منداڵان، داگیرکردن و ملیتاریزم لەسەر ئاستی جیهان و چەوساندنەوەی چینایەتییە بۆ ئەنجامدەدرێ؟! بەختیار کوردستانێکی دیموکرات و مرۆڤێکی ئازادی دەوێ، بە پەرلەمانێکی ناحزبی(!)و ئەو ئازادییە کە بانگەشەی بۆ دەکات هەر ئازادی بازاڕی ئازاد و لیبڕالیستەیە کە لەگەڵ سەرکەوتنی دەسەڵاتی سەرمایەداری بە ئاگرو ئاسن پەیڕەودەکرێ...بۆچوونەکەی چەند کۆن و سواو گاڵتەجاڕییەو ئەوجا چەند خوڕافییە!

گەرچی بەختیار سیاسی نییەو دوورە لە تێڕوانینی حزبیانە، بەڵام خەم بۆ(رۆحی نەتەوە)دەخوات و دەیەوێت(ستەمی کۆمەڵایەتی و سیاسی ناوەوە)ش لەناو ببات !

پرسیارەکە ئەمەیە: هەموو باس لە لەناوبردنی ستەمی کۆمەڵایەتی دەکەن، بەڵام لەسەر بنەمای چ ئابوورییەك؟ سامانی کوردستان چۆن بەرهەمبهێنرێت و دابەشبکرێت؟ مانای ئازادی مرۆڤ چییە؟ مرۆڤ چەند کاتژمێر کاربکات؟ چی بە زمانی پیاوسالاری بکەین؟...هتد و لەدواییشدا پرسیار دەکەم ئەگەر ئازادی بەمانا کۆمونیستییەکەی واتە(لەناوبردنی کۆمەڵگای چینایەتی)یە، ئەدی ئازادی بەمانا"بەختیارییەکەی" چییە؟!

بۆچوونەکانی بەختیار عەلی قسەوباسی زۆر هەڵدەگرێ و ئەو جۆرە خیتابە نموونەیەکە بۆ شکستی خاوەن جۆرە تێفکرینێك کە پێیان وایە بۆچوونێکی هاوچەرخیان داهێناوەو ئەڵتەرناتیڤێك بۆ بیروبۆچوونی کۆمونیزم پێشکەش دەکەن، بەڵام کە مرۆڤ دەیانخوێنێت، دەردەکەوێت کە ئەوانە کەسانی بێتوانان و لەناو بازنەی جەهالەت دەسووڕێنەوە ...

26/11/2007

ئەم وتارانە لە هەفتەنامەی(شەقام)، ژمارە 84، لاپەڕەی 13،و هەفتەنامەی ئاڵا بڵاوکراونەتەوە.

دوا گاڵتەجاڕترین دەقی دنیا

چەند سەرخەتێک لەسەر نووسینێکی بەختیار عەلی

ئێستا ئەم دەقەی بەختیار عەلی لە فێسبوکی هاوڕێیەکم بەرچاو کەوت:(کۆچ یاخیبوونێکی ڕەمزیی بێئامانجە، جۆرە شۆڕشێکی ناوەکییە کە تاکی ئێمە بەرپایدەکات، نەوەک بەرامبەر چینێک یان توێژێک یان دەسەڵاتێک بەڵکو بەرابەر هەموو کۆمەڵگا. نائومێدیی نییە لە سیاسەت بە تەنیا بەڵکو نائومێدییە لە کۆی ژیانی کۆمەڵایەتی، نائومێدیی نییە لە ئێستای ژیانی کۆمەڵایەتی ئێمە، بەڵکو لە داهاتووشی. بەڵام نائومێدییەکی بێزمانە، نائومێدییەکە کە لە شێوەی ڕقێکی نەپاڵێوراو و نەسازێنراودا دێتەدەرێ. کۆچ بە شێوەیەک لە شێوەکان تەعبیرە لەو بێزمانییەی مرۆڤی ئێمە، لەو ئاستە نزمەی تەعبیرکردن. مرۆڤی ئێمە بەردەوام لە شتێک توڕەیە، دەیەوێت خۆی لە شتێک ڕاپسکێنێت، بەڵام هەرگیز ناتوانێت ئەو ڕقە بخاتە سەر زمانێکی ڕوونی قسەکردن، ناتوانێت بە ڕوونی پاڵنەر و مۆتیڤەکانی دیاریبکات... کۆچ تێکستێکە مرۆڤی ئێمە لەبری دەست بە قاچ دەینوسێت.

“ بەختیار عەلی” لە کتێبی فیکریی «ناشوێن»ەوە

لە پەیجی Negative وەرگیراوە(

لێرەدا"عەبقریەتی"رستە بە رستەکەی پیشاندەدەم:

1- (کۆچ یاخیبوونێکی رەمزی بێئامانجە)

لەراستیدا کۆچ دیاردەیەکی زۆر کۆنە و هەموو گەلانی دونیای گردۆتەوە و لەکاتی جەنگە جۆراوجۆرەکان و هەژاری و بڵاوبوونی پەتا یان کەم ئاوی یان رەگەزپەرستی یان...هتد روودەدات و ئامانجی زۆر زەق و دیاری پڕ ِ ئامانجی هەیە، بۆ نموونە وەک: پاراستنی ژیان، ئازادی، دابینکردنی بژێوی. هەروا بۆ نموونە کۆچکردنی ناوو ڵات هەیە لە شارێکەوە یان هەرێمێکەوە بۆ شار و هەرێمێکی تر.

2- (جۆرە شۆڕشێکی ناوەکییە کە تاکی ئێمە بەرپایدەکات ، جۆرە شۆڕشێکی ناوەکییە کە تاکی ئێمە بەرپایدەکات، نەوەک بەرامبەر چینێک یان توێژێک یان دەسەڵاتێک بەڵکو بەرابەر هەموو کۆمەڵگا. (.

هەندێ جار پرسیارکردن پاشترین وڵامە و لێرە پرسیاردەکەم: لە کوێی دنیا کۆچکردن بە شۆڕش شوبهێنراوە؟ بۆچی هەر تاکی ئێمە کۆچ دەکات؟. هۆکاری پەنابردن بۆ کۆچکردن لە وڵات دیسان فرە لایەنە و هەیە لەبەرامبەر چینێک یان توێژێک و هەیشە لەبەرامبەر دەسەڵاتێک و کەسانی وایش هەن شێوە ژیانی ئێرەیان پێقبووڵ نیە،بۆیە لەبەرامبەر هەموو کۆمەڵگا رێگای کۆچکردن دەگرنەبەر.

3- (بەڵام نائومێدییەکی بێزمانە، نائومێدییەکە کە لە شێوەی ڕقێکی نەپاڵێوراو و نەسازێنراودا دێتەدەرێ(

دیاردەی کۆچکردن پەیوەندی نیە بە ئومێد و نائومێد و،(کەم تەختەییە) یەکێک هۆکار جیوپۆلەتیک و کۆمەڵایەتییەکانی پشتگوێ بخات. زۆربە بەخۆیان دەرفەتی هەڵبژاردنیان لەبەردەست نیە، بەڵکو هێزێک لە دەرەوەی ئیرادەی تاکەکان خۆی دەسەپێنێت، بۆ نموونە داعش موسلی داگیرکرد و لە ئەنجامیدا، دەیان هەزار کەس پەنایان برد بۆ کۆچکردن بەرو شار یان وڵاتەکانی تر. زۆرێک لە دانیشتوانی باشووری ئیتالیا یان وڵاتانی ئەمریکای لاتین بەخۆی بێکاری کۆچیان کرد بۆ و لاتانی تر.

4- (کۆچ بە شێوەیەک لە شێوەکان تەعبیرە لەو بێزمانییەی مرۆڤی)

نەخێر کۆچکردن تەعبیرە لە هیوای مرۆڤ بۆ خۆدەربازکردن لە مەرگ، برسێتی، (سەبی)کردن، بێکاری، وێرانی ژینگە و قڕکردن و هەیشە لە پێناو هەلێکی باشتر بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامە یان پاش(خۆشەویستی بە ڕێگای تۆرە کۆمەڵایەتییەکان)وە بۆ گەیشتن بە خۆشەویست یان لە پێناو سەرمایەگوزاری.

5- (.مرۆڤی ئێمە بەردەوام لە شتێک تووڕەیە، دەیەوێت خۆی لە شتێک ڕاپسکێنێت)

رستەیەکی زۆر پێکەنیناویە... پەیوەندی نێوان کۆچکردنی ئێزدیەک و توڕەیی چییە؟ پەیوەندی نێوان تورەیی و کۆچکردنی سریلانکییەکان چییە؟ پەیوەندی نێوان توڕەیی و کۆچکردنی زۆرێک لە گەنجە بەدبەختەکانی خانەقین یان خورماتو و کەرکوک چییە؟

مرۆڤی ئێمە یەعنی چی؟ ئاخر هەزاران جۆری مرۆڤی مرۆڤ هەیە بە تێڕوانینی جۆربەجۆر کە هەر یەکەیان مۆتیڤی تایبەتی هەس، ئاخر بە چ پێوەرێکی زانستی هەرهەمووی بە یەک چاو سەیر دەکرێت؟

6- (ناتوانێت بە ڕوونی پاڵنەر و مۆتیڤەکانی دیاریبکات)

مناڵیکیش ئەم قسەیە ناکات و خۆی بەدرۆ دەخاتەوە. خۆی نووسیویەتی(کۆچ یاخیبوونێکی ڕەمزیی بێئامانجە، جۆرە شۆڕشێکی ناوەکییە کە تاکی ئێمە بەرپایدەکات)..پرسیار لە هەر کۆچبەرێک بکەیت هەزار یەک پاڵنەرت بۆ دەهۆنێتەوە. بۆ ئاگاداریتان(پاڵنەر واتە مۆتیڤ) بەڵام بلیمەتەکە هەردووکی بەکارهێناوە وەک بڵێی مانای جیاوازیان هەیە!.. کاتی خۆی زۆر زۆر وشەی بیانی بەکاردەهێنا بەڵام زۆربەیان یان هەڵە و لە وتارێکدا بەسەر یەک بە یەکیان چوومەتەوە.

7- (کۆچ تێکستێکە مرۆڤی ئێمە لەبری دەست بە قاچ دەینوسێت)

وەک دەبینن، بەختیار بەخی تێکستەکەی بە قاچ نووسیوە و سەلماندی شایانی زۆرترین پەیگەرە و بەخێر بمێنن!

"رۆشنبیرەکەی" شاری "رۆشنبیریی" وای وت.

لە گفتوگۆیەکی رۆژنامەی nzz) لە ٢٠١٦/١١/٢٩) لەگەل بەختیار عەلی، دەڵێ: (ئێمە چەند گەنجێکی رۆشنبیری کورد بووین کە پڕبووین لە هیوا و یاخیبوون و زۆر بە توندی رەخنەمان لە حیزبە کوردییەکان و نەریت و پاشخانی کلتووری خۆمان دەگرت. پاشان کێشمان لەگەل حیزبەکان بۆپێش هات کە خۆشیان بەرامبەر یەکتریان دەگرت. پاش جەنگی ناوخۆی خوێناوی چاوەڕواننەکراو دەستپێکرد. کوشتن زۆر ئاسان بوو و دەیانتوانی هەر دەنگێکی رەخنەگر بێدەنگ بکەن. ژیانمان زۆر لە مەترسیدا بوو و نەمانتوانی درێژە بە چالاکییەکانمان بدەین، بۆیە ناچاربووین وڵات بەجێبهێڵین.(

ئەمە درۆیەکی زەقە و هەموو ئەوانەی لە نزیکەوە ئاگاداری ئەو گروپەن، وتیان هیچ مەترسییەک لە سەر ژیانیان نەبووە.

لەلایەکی ترەوە لە ئەڵمانیا چەندین حیزبی نازی و راستڕەو هەیە و تەنانەت توانیویانە لە پەرلەمان نوێنەریان هەبێت، بۆیە بزووتنەوەی چەپیش رێکخراوی جۆراوجۆر و رۆژنامە و گۆڤاری دژ بە فاشیزم و راسیزمیان دامەزراندووە. نازییەکان بەرپرسن لە کوشتن و بریندارکردنی هەزاران پەنابەر(کاتی خۆی وەک راپۆرتێک ناوی شەهید و شوێنی تاوان و

بریندارکردنیانم بڵاوکردەوە) و هاوکات حکومەتیش بەپرسە لە دیپۆرتکردنی زۆرەملی دەیان هەزار پەنابەر.

ئایا بەختیار عەلی چی لەبارەی راسیزم و فاشیزم دەڵێ؟

نووسەر لە گفتوگۆکەی دەزگای چاپەمەنی (union verlag) دەڵێ: (من هەرگیز ئەزموونی خراپم نەبووە لە گەل ئەڵمان لەناو ئەڵمانیا، تەنانەت برادەرێکی نازیم هەیە و لەگەڵمدا زۆر روح سووک بوو. جارێکیان پێی وتم: بەڵێ من نازیم، بەڵام تۆ برادەری منی. لە چەند ساڵی رابردوو گۆڕانکاری روویدا. بۆ یەکەم جار پاش ١٨ ساڵ هەستم کرد کەسانێک هەیە بە چاوی سووک تەماشامان دەکەن و بە مەبەستەوە هەوڵدەدەن هەستمان بریندار بکەن یان بە ئاشکرا سووکایەتیمان پێبکەن.)

چ کارەسات و جەهالەتێکە، رۆشنبیرێک ١٨ ساڵ لە ئەڵمانیا بژێ و نەزانێت حیزب و بزووتنەوە فاشیست و راسیستەکان چ رۆڵێکی تاوانکارانە دەبینێت لەناو ئەو وڵاتە(سوتاندنی بنکەی پەنابەران، کوشتن و بریدارکردن) و ئاگایشی لە سەدان خۆپیشاندان و نارەزایەتی تا ئەکسیونی چەکدارانەی شیوعی و چەپەکان نەبێت، ئەوجا بەو شێوە قیزەوەنە باسی برادەرە نازییە خوێرییەکەی بکات.

لە وڵامی پرسیارێکی تر دەڵێ: زمانمان هەمیشە قەدەغە بووە)

هەموومان دەزانین نووسین و چاپخانە و کتێب و رۆژنامە بە کوردی قەدەغە نەبووە و قوتابخانە بە زمانی کوردی هەبووە.

بەختیار "داهێنانێکی" گەورە دەکات کاتێ دەڵێ: ...بۆیە دەبێ دەرفەت بۆ پەنابەران بڕەخسێنرێت بەچاوی رەخنەگرانەوە بۆ گۆمەڵگەکانیان بڕوانن. دەبێ هوشیاربن کە ئەوەی لە وڵاتەکانیان روودەدەن پەیوەندی بە جیهانبینی دەسەڵاتدار و تێگەیشتنی ئەخلاقی ئەوێوە هەیە.

ئاخر ئەمەیە نوقسانی ئەقل و هەستی خۆ بەکەمزانی، چونکە ئەمەی لێرە روودەدەن راستەوخۆ و ناڕاستەوخۆش بە هەزار و یەک پەتی جۆربەجۆر پەیوەندی بە دەسەڵاتدارانی باڵادەستی جیهانیشەوە هەیە، یەکیان ئەوی تر تەواو دەکات. بۆ نموونە تاوانی هەڵەبجە راستەوخۆ پەیوەندی بە کۆمپانیاکانی چەکسازی و چەکی کیمیاوی ئەڵمانیاوە هەیە یان بە بڕیاری جەنگاوەرە سەرکەوتووەکانی یەکەمەوە هەیە لە پەیمانی لۆزان...هتد

رەخنەگرە رادیکالە بلیمەتەکە لە پڕ وەک بەرپرسێکی حکومەتی هەرێم لێدوان دەدات و دەڵێ: (جەنگ لە دژی داعش ئێمەی خستە ناو کێشەی قورسی ئابووری و سیاسی، بەڵام تا رادەیەک ئاسۆیەکی ئەرێنی هەیە، چونگە گەل هەستدەکات کە ئێمە بۆ بەهایەکی دیاریکراو خەبات دەکەین: بۆ دیموکراسی و گۆڕانکاری و بۆ جیهانبینینێکی تر کە پێشتر لە ناوچەکەمان بوونی نەبووە)

هەروا لە شوێنێکی تر دەڵێت: (گروپە جیاوازەکان وەک کورد، سوننی و شیعە ناسنامەی خۆیان بە پیرۆزتر دەزانن لە ناسنامەی عیراقی)

لەمەشیان راستی نەپاراستووە، لەبەر ئەوەی سوننە دەیانەوێت سوونەگەراکان بۆ کۆنترۆڵکردنی عیراق بەکاربهێنن و شیعەگەراکانیش بەهەمان شێوە و ئەو بۆچوونە تەنها بۆ هەندێ حیزبی کوردستانی راستە.

پەیوەندی رۆشنبیر بە سیاسەت وەک جیاوازی گڵای دار و دارە، باران و زەمینە. ئەوەی پێی وابێت نووسین و خیتابەکەی لەدەرەوەی ئەم هاوکێشەیە، زۆر بە هەڵەدا چووە. ئەوەی ئەم

برادەرانە کردیان لە بازنەی گۆڕان و یەکگرتووی ئیسلامی دەرنەچوون و خزمەتیان پێکردن، خزمەت بە رووەکەی تری پارتی و یەکێتی.

لە وڵامی پرسیاری(دەتوانن ئیمڕ سەردانی وڵاتەکەتان بکەن. چ گۆڕانکارییەک لە دوا ١٠ ساڵی رابردوو روویداوە؟)

بەختیار دەڵێ: (گۆڕانکاری زۆر روویداوە. من دەتوانم سەردان بکەم، بەڵام نەک بە زۆری، زیاتر ئەو کاتە کە دەگەڕێمەوە کە بمەوێت کتێبێک بڵاوبکەمەوە یان سەردانی خێزانەکەم بکەم. لەراستیدا لە شارەکەم(سلێمانی) هەمیشە ئازادی زۆر هەبوو بۆ نووسەران و رۆژنامەنووسان. مرۆڤ دەتوانێت هەموو شتێک بڵێت، هەر ئەوەیە ناتوانێت هیچ بکات.ئەمەیە کێشەکە. (بە پێکەنینەوە) لەوێ مرۆڤ دەتوانێت بە ئازادی، بەڵام ریاگەی پێنادرێت بیروڕاکەی بکاتە کردە ئەمەش وەک دیکتاتۆریەت خراپە. چیت ئەوێ بیڵێ، بەڵام ئەوەی من دەمەوێت بیکە)

بەختیار قسەکەی خۆیی لەبیری جوو کە وتی(ژیانمان زۆر لە مەترسیدا بوو و نەمانتوانی درێژە بە چالاکییەکانمان بدەین، بۆیە ناچاربووین وڵات بەجێبهێڵین)

بەوەند بەسدەکەم و لەدواییدا ئەم پرسیارم هەیە: ئایا ئەو بۆچوون و بیروڕایانە نموونەی کاریکاتۆری نووسەرێک کە بە درۆ و نەزانی لە سوچی جیهانبینی راستڕەوانە نیە و راگەیاندنە کۆنزەرفاتیفەکان هاوشێوەی زۆرێک لە راگەیاندنەکانی "شاری رۆشنبیریی" و قەڵا و منارە بۆ بازرگانی خۆیان بازاڕە"ئازادەکەیان" گەرم کردووە؟

رۆشنبیر زاراوەیەکی بێلایەن نیەو چەندین جۆری هەیە، بەڵام ئایا ئێمە پێویستیمان بە جۆرە رۆشنبیرێک هەیە؟!

گەورەیی شوشەی بیرە فرۆشەکەی کۆلۆمبیا لە شەقامەکانی پاریس (مارکیز)تەنها ئەوە نەبوو خەلاتی نۆبلی وەرگرت لەسەر نووسینی رۆمانی(١٠٠ ساڵ لە تەنهایی) نووسی، بەڵکو بەوەشە کە سەردانی کۆماندانت مارکۆس دەکات و گفتوگۆی لەگەڵ سازدەدا.

گەورەیی شاملۆ لەوەدا نەبوو جوانترین و ناسکترین شیعری عیشقی نووسی، بەڵکو لەوەشدابوو کە کاتێ مورتەزا کەیوان و وارتان و هاوڕێیانی چریک و فوئاد سوڵتانی لەسێدارە یان شەهید دەبن، دەبن بە هۆنراوە و بە بەرزترین زمان نەمریان دەکات.

گەرەیی بریشت لەوەدا نەبوو کە شانۆی شەقامی داهێنا، بەڵکو شوعییەتی لەسەر شەقام بە خەڵک ئاشنا و خۆشەویست دەکرد. باڵابەرزی و جوانی مەوریسیو رۆزنکۆف بە دەقی شانۆیی و شیعر بەوە گەورە نەبوو، بەڵکو بەوەش کە ١٤ ساڵ لە زیندانی ئیفرادی بەسەر برد بەهۆی ئەندامبوونی لە رێکخراوی تۆبامارۆس. هەروا نازم حیکمەت، موزەفەر نەواب و مامۆستا گۆران.

)بەختیار)ی داماویش دەیەوێت بە درۆ و نەزانی و قسە بێسەروبەر و دژایەتی شوعییەت، شوێنی خۆی بکاتەوە.

بەختیار عەلی لەنێوان(سوڵتان هاشم)و(نازم گزاردا)!

گەندەڵی دیاردەیەکە لە هەموو بوارێکدا رەنگدەداتەوەو یەکێك لەوانە بواری بیروبۆچوون: رۆژنامەی (هاولاتی) لە 2007/12/5، وتارێکی بەختیار عەلی بەناوی(لەنێوان شتاوفنبێرگ و ئایشماندا)بڵاوکرد.

گەرچی بەختیار ئەم جارەش بەخت یاری نەبوو و لەبری ئەوەی بنووسێ فۆن شتاوفنبێرگ(Von Staufenberg)، وەك سەددان هەڵەی تری، نووسیویەتی (ڤۆن شتاوڤنبێرگ- یەکێك تازە فێری ئەڵمانی بێت، ئەو هەڵەیە ناکا، بەڵام چی بڵێم برادەرەکەمان فەیلەسوف و رۆشنبیرە. هەڵەی ئابروبەرەی تری بەختیار ئەوەیە دەنووسێ(بزووتنەوەی سۆسیال ناسیونالیست)، بەڵام ناوە درووستەکەی(بزووتنەوەی ناسیونال سۆسیالیست)ە؛ (کۆدیتا) هەڵەیە و درووستکەی(کودەتا)یە؛ (شۆڤێر)هەڵەیە و درووستەکەی(شوفێر)ە....

بەختیار لەبەراوورکردنی نێوان فۆن شتاوفنبێرگ و ئەدۆڵف ئایشمان، دەنووسێ: (مەبەستی سەرەکی شتاوڤنبێرگ و هاورِێکانی ئەوە بوو، روویەکی تری رۆحی ئەڵمانی نیشانبدەن، وەك میللەتێك کە دەتوانێت شتێك بکات، میللەتێك هەمووی وەك مێگەل نییە و دەتوانێت ئەو بەشەی دیکەی خۆی نیشانبدات گە دەڵێن نا. شتاوڤنبێرگ نوێنەری ئەو روحەیە کە چاونانوقێنێت و دوای سەرۆك بکەوێت(

ئەم بەراوردکرنە، وەك ئەوە وایە، یەکێك تازە بە تازە هەستێ بە بەراوردکردن لەنێوان سوڵتان هاشم کە تا دوا هەناسە لەگەڵ سەددام هاوسەنگەر بوو و نازم گزار کە وەختی خۆی هەوڵی کوشتنی(سەددام حوسین)ی دا و چارەنووسی وەك ئایشمان کوشتن بوو. سەیرە، بیرمەندەکەی"هاولاتی"، ئەو هەموو قوربانی و بەرگری و بەرخۆدانانە کە هەر لە سەرەتاوە لەلایەن کۆمونیست، ئەنارشیست، بەشێك لە سۆسیال دیموکراتەکان، ئیماندارەکانی کڵێسا، بێلایەن و سەددان هەزار لەنابەرو کۆچبەرو هەڵاتوو لە ئەرکی سەربازی کە گوتیان(نا) بۆ دەسەڵاتی هیتلەرو دوای نەکەوتن، نابینێ و (فۆن شتاوفنبێرگ)مان بۆ دەکات بە نموونەی ئەوانەی"وتیان نا"و هەرگیز دوای"سەرۆکە نازییەکە نەگەوتن.

هەروا دەبێ ئەوەش روون بێت کە شتاوفنبێرگ ئەو کاتە بەو هەنگاوە هەستا کاتێ دەرکەوت کە ئەڵمانیا لە جەنگە وێرانکەرەکەی، دۆڕاوە. ئێستا ناوەندە راستڕەوە کۆنزەرڤاتیفەکان شانازی بە شتاوفنبێرگ، دەکەن!

وتاری ناوبراو زۆر قسە هەڵدەگرێت و نامەوێ دێر بەدێرە پێکەنیناوی و پڕ لە نەزانییە بێسەروبەرەکانی بەختیار بچمەوە، بۆیە تەنها ئاماژە بە بۆچوونێکی تری دەکەم کە دەڵێ: (ئەو دوو کارەکتەرە کە لە دونیای ئێمەدا زۆر نەناسراوان، لە سەرنجڕاکێشترین و پڕماناترین کارەکتەرەکانی سەدەی بیست بن)

ئەگەر بەختیار تۆزێك خۆی ماندوو بکردابا، ئەوا چەندین نموونە لە مێژووی هاوچەری سوریا، عیراق، ئێران...هتد لەبەرچاومانەو پێویستی نەکرد بەو هەموو هەڵانەوە، نازم گزارمان بۆ نەکا بە(سەرنجڕاکێشترین و پڕماناترین.....هتد)کەسایەتی. بەفیلمکردنی بەسەرهاتی شتاوفنبێرگ و ئایشمان، هیچ شتێکی نوێمان فێرناکات و شایانی ئەوەش نییە، لایان لێ بکەینەوە و دەبا یەکەمجار دەرس و پەند لە مێژووی بەرگری دژ بە نازیزم بەهەموو لایەنەکانی، وەربگرین....

نەزانی بە نرخی رۆشنبیر!

نزیکەی سێ هەفتەیە، هەفتەنامەی چاودێر، ریکلام بۆ بڵاوکردنی چاوپێکەوتنێک لە گەل بەختیار عەلی، کردو ئیمڕۆ 2007/11/5لە بەشی رەخنەی ئەدەبی، لاپەڕەی 5، بڵاوکرایەوە.

لەم گفتوگۆیە، بەختیار عەلی دەڵێ: (ئەوانەی خۆیان دەتەقێننەوە، گەر ساڵانە جەژنی لەدایکبوونیان بکردایە، نرخی ژیانی خۆیان و ژیانی خەڵکی تریان دەزانی.(.

هاوار بەماڵم لەم نەزان و نزانییە! ئاخر ئەگەر جەژنی لەدایکبوون ئەو کاریگەرێتییەی هەبوایە، ئەوا نە لەشکری جاشە مۆدێرنەکانی(بلاک وۆتەر) کە بەناهەق خەڵکیان کوشت، نە سوپای مۆسۆلۆنی و هیتلەر و فرانکۆ دەیان ملیون مرۆڤ دەکوشت، نە هۆڵەندا، پورتوگال، ئەسپانیا و بەلژیکا خەڵکی ئەفریقایان کۆیلە دەکرد، نە خاوەن بانق و سەرمایەدارەکان کرێکارانیان دەچەوساندەوە، نە(Auslaenderbehoerde) هکەی ئەڵمانیا، ساڵانە بە دەیان هەزار پەنابەر بە زۆرەملی بۆ وەڵاتەکانیان دیپۆرتدەکردو نرخی ژیانی خۆیان و خەڵکی تریان دەزانی. هەموو ئەوانەی ئەو دڕندایەتییە ئەنجامداوەو دەیدەن، هەموویان و هەموو ساڵێک جەژنی لەدایکبوون دەکەن، کەچی سەرتاپایان نغرۆی جەنگ و خوێن و کوشتن ماڵوێرانی و چەوساندنەوەی مرۆڤن و چ جیاوازییەکیان لەگەل دڕندەیەکی ئیسلامی نییە.

(بیرتۆڵد بریشت) لە هۆنراوەیەکیدا بەناوی(کوشتن شێوازگەلێکی زۆری هەیە)، دەڵێ:

(بە چەقۆ سکی یەکێک هەڵدڕی،

نان بڕی بکەی یان نەخۆشی یەکێک چارەسەر نەکەی،

یەکێک لە خانویەکی شڕ نیشتەجێ بکەی،

کەسێک دوچاری خۆ بکوژێ بکەی،

کەسێک بە ڕێگای کارکردنەوە ڕەوانەی مەرگ، بکەی،

یەکێک ڕەوانەی جەنگ بکەی،

لە دەوڵەتەکەماندا، تەنها چەند دانەیەک لەو شێوە کوشتنانە، قەدەغەیە).

مەعریفەتێکی تری نوێ لە چاوپێکەوتنی ناوبراو کە مرۆڤ دەتوانێت لە بەختیار"فێر ببێت"، ئەم بۆچوونەیە: (ستروکتوری خێزانی خۆرهەڵاتی پڕە لە ململانێ لەنێوان براو برا و خوشک و خوشک...).

لەراستیدا ئەم جۆرە ململانێیە لە هەموو کۆمەڵگایەک هەیەو نە لە نزیک و نە لە دوور، هیچ پەیوەندییەکی بە ستروکتوری خۆرهەڵاتی و خۆرئاوایی یان باشوو و باکورەوە نییەو دەکرێ سەدان بەڵگە لەسەر ئەم ڕاستییە بهێنین و دوایی ئەو جۆرە ململانێیە تەنها لەنێوان براو و برا و خوشک و خوشک نییە، بەڵکو لەنێوان هاوسێکتن، و هاو پۆل و هاو گەڕەکەکانیشدا هەیە.

بە بۆچوونی فەیلەسوفی ئەڵمانی(فرانس میرینگ) لە وتاری(لەبارەی فەلسەفە و شیعری سەرمایەداریێ): (نیتشە..فەیلەسوفی کۆمەڵایەتی سەرمایەدارییە....تێگەیشتنی مێژووییەکەی وەحشی و دڵڕەقانەیە... تێکستەکانی پڕن لە ڕق و قینە دژی سۆسیالیزم، دژی هەموو جۆرە ناڕەزایی دەربڕینەکانی گەلە، چونکە باوەڕی بەوە هەبوو: ئەوەی دەسەڵاتی دەوێ، دەبێ خزمەتچیشی بوێ). بەپێچەوانەوەی بۆچوونی ئەم فەیلەسەفەو دەیان فەیلەسوف و ڕۆشنبیر، چەند کەسێک وەک بەختیار عەلی، ڕێبین هەردی، جەمال پیرە، مەریوان قانع، بەکر عەلی و فاروق ڕەفیق بەو وەحشییە سەرسامن و بوون بە(فاڤوریتی) چەند دەزگایەکی ڕاگەیاندن، چونکە بەخۆیان هیچ لەبارو نەزانن، پشتیوانیان دەکەن، بۆیە بە ڕاشکاوی دەڵێن: ئەم پرۆسەیە کارێکی جەواشە و تاوانکارانە لەئاستی ئەقڵ و کردار، واتە بە بەهێزکردنی ئەم ڕەوتە، مرۆڤی خۆپەرەست، چاوچنۆک، "کەپوزل"، پیاوکوژو چەوسێنەر دروستدەکەن.!

ئەو ئاراستەیە کە مرۆڤ پێی ئیرەیی نابات و شایەنی خاوەنەکانییە، بە بۆچوونی مەریوان هەڵەبجەیی لە چاودێر(2007/11/5، لاپەڕەی 4ی رەخنەی ئەدەبی) : ساتەوەختی دەرکەوتنی بەختیار عەلی لە ئەدەبیاتی کوردیدا، ساتەوەختێکی گرنگە و پێویستی بەکەسێک بووبێت و جموجۆڵ و تەوژمێک بخاتە ناو زمان و ئەدەبیاتەکەیەوە. بێت و موقەدەسەکان بشکێنێت و زمانێکی نوێ و گوتارێکی نوێ دابمەزرێنێت. بێت و وەڵامی پرسیار و یستی نەوەیەکی تر بداتەوە...ئەم زەمەنە پێویستی بە بەمەشخەڵ هەڵگرێک دەکرد یاخی بێت و بە چاوێکی رەخنەئامێزەوە بڕوانێتە مێژوو کلتوری خۆی.(...

دوو کەسی سەر بە حزبی یەکگرتووی ئیسلامی کە لە رۆژنامەی ئاسۆ کاردەکەن، بەناوی یاسین عومەر و هێمن باقر لە پێشەکێکەیان بۆ ئەو گفتوگۆیە کە لەگەڵ بەختیار عەلی سازیاندابوو بۆ گۆڤاری(لیڤین، ژمارە 53)، دەنووسن: (هەر وەستانێکیش لەسەر ئەم رەهەندەی ئەو- بەختیار عەلی-، فەیلەسوف و شاعیرو دیوانەی مەزن"نیچە"ی ئەڵمانیمان بەبیردا دێنێت)

-1جارێ من فەیلەسوفێک بەناوی"نیچە"ناناسم، بەڵام پێدەچێ مەبەستی ئەو دوو"رۆشنبیرە زیرەکە"، سوکترین و یەکێک لە فەیلەسوفانی دڕندایەتییە بەناوی (Nietzsche)و ناوەکەی بەم شێوەیە دەنووسرێ(نیتشە)

-2لە ئەڵمانیا بە پلەی یەکەم فاشیستەکان و کۆنەپەرەستەکان شانازی بە نیتشە دەکەن. من نازانم ئەم دوو کەسە چییان لەبارەی نیتشە خوێندووەتەوە و دەزانن، تا ئەوەندە پێی سەرسام بن و بە مەزنی ناونووس بکەن؟!. بە دڵنیاییەوە دەڵێم هەردووکیان لەم بارەیەوە دەست سپین، بەڵام نەزانی لۆژیکی خۆی هەیە و زوو پەردە لەسەر رووی خۆی هەڵدەماڵێ!

ئەوجا با بۆ وەڵامەکانی بەختیار بگەڕێینەوە:

لە وەڵامی پرسیاری یەکەم دەڵێ: (لە کۆمەڵگای ئێمەدا زوهدێکی دینی ناشیرین دەرهەق بە مەسەلەی ماف دروستبووە، مرۆڤەکان بە جۆرێکی بێمانا دەستبەرداری مافەکانی خۆیان دەبن، بووە بە فەزیلەت مرۆڤ داوای مافی خۆی نەکات)

بەختیار دەتوانێ پێمان بڵێت: ئایا رۆژنامەنووسان و نوسەران داوای مافی ئازادی بیرورِا دەربڕین دەکەن-لە ئەڵمانیاش ئەم داواکارییە بەرزدەکرێت-؟! ئایا رۆژانە خەڵک داوای کارەبا، ئاو و زیادکردنی مووچەکانیان دەکەن- ئەم داواکارییانە جیهانین، بۆ نموونە کێشەی ئاوی خواردنەوە جیهانییە-؟ ئایا رۆژانە گەنجان داوای دابینکردنی پێداویستەکانیان دەکەن؟ ئایا کرێچییەکان داوای مافەکانی خۆیان دەکەن؟ ئایا خەڵک نارِەزایەتی خۆیان دەردەخەن؟ ئایا کەسوکاری ئەنفالکراوەکان داوای مافەکانی خۆیان دەکەن؟ ئایا رۆژانە بە هەزار شێوە ئەو خەڵکە لە رۆژنامە، سایتەکانی ئینترنێت، تەلەفزیون، رادیو و بە خۆپیشاندان، ئیمزاکۆکردنەوەو سکاڵابەرزکرن، داوای مافەکانیان دەکەن؟ ئایا داوای دادپەروەری کۆمەڵایەتی و نەهێشتنی چەوساندنەوە بە هەموو جۆرەکانی دەکرێ؟...هتد

بە کورتی: بەڵێ خەڵک نە دوێنێ و نە ئیمڕۆ و نە سبەی دەستبەرداری مافەکانی خۆیان نەبوون و نابن و مێژووی مرۆڤایەتی، نەک تەنها لە کوردستان، ئەم راستییە دەسەلمێنێ، بۆیە وەڵامەکەی بەختیار بەشێوەیەکی زۆر سادە، رەنگدانەوەی وەهمە بێسەروبەر و قوربانی(زیرەکی نەزانین)ەکەیە.

له بەشێکی تری وەڵامی یەکەمدا، دەڵێ: (...حیزبی کوردی جگە لە دوکانداریکی پیرو نەخۆش هیچی تر نییە کە لەسەر کانییەک دانیشتووە.)

ئاخر بەختیار خۆی کوڕی شەرعی ئەو دوکاندارە پیرەیە-من خۆم بەجۆرێکی تر دەیبینم-و بەرپرسە نەزانەکانی گەناڵە راگەیاندنەکانی ئەو دوکاندارانە، بە راست و چەپ بەخەڵک ناساندیان، دەمیان چەور کرد و ئێستا دەبینین گۆڤارێکی ئیسلامی"لیبڕاڵ"ی بێ ئاست کە یاری بە ئاگر دەکات، گفتوگۆی لەگەل سازدەدەن.

بەختیار رێبەڵگری فەیلەسوفی بەربەرییەت و سەرکوتکردنی داخوازییەکانی خەڵکەو باسی مافی مرۆڤ دەکات، ئاخر نیتشە و مافی مرۆڤیان وتووە؟!

رەخنەگرتن لە دەسەڵاتی کوردی کارێکی زۆر ئاسانە، بەڵام پرسیارەکە ئەمەیە: رەخنەکە بە پێی چ پێوەرو فەلسەفەیەک دەگرین. ئاخر (نیشتە)ش رەخنەی لە هەندێ لایەنی کۆمەڵگای بۆرژوازی گرتووە، بەڵام لە روانگەیەکی نوخبەوی ئۆتۆریتری راستڕەوانەوە؛ حزبێکی نازی وەک(NPD)یش زۆر بە توندی رەخنە لە سیاسەتی کۆمەڵایەتی حکومەتی ئەڵمانیاو ئیمپریالیزم دەگرێ، بەڵام ئایا دەیانەوێ بە رەخنەکانیان بارودۆخی ئەڵمانیا بەرەو کوێ ببەن؟ ئایا یەکگرتووی ئیسلامی و کۆمەڵی ئیسلامی و بزووتنەوەی ئیسلامی دەیانەوێت بە رەخنەکانیان لە دەسەڵاتی کوردی خەڵک بۆ کوێ ببەن؟

بەختیارو برادەرەکانی تا سەر ئێسقان لەناو زەلکاوی بیروباوەڕی تاوانکاری نغرۆ بوونەو لە سەردەمی سیستێمی تاوانی رێکخراوی سەرمایەداری ئەو زیقاوە دەرخواردی خەڵک دەدەن و"مێگۆلکە"کانی-من ئەم وشە قیزەوەنە بۆ یەک جار لە بەختیار بە قەرز وەردەگرم-" پێیان وایە"تازەگەرن"، بەڵام لە کاتێکدا کەسانی وا هەبن بڕوا بە چەند"فەرمودە"یەکی پێغەمبەر بکەن لەبارەی زیندوو بوونەوەی مەهدی و-یەکێک بەناوی سید موستەفا سەید عەلی بانگەشەی(مەهدی)بوونی کردووەو پەیڕوانی هەیە- بڕوانە لڤین، ژمارە 54-، بۆچی بەختیاریش پەیڕەوانی نەبێت!

ئەم رۆژانە بەرێکەوت گۆڤارێکم دەستکەوت بەناوی(بزاو) و لەسەر روبەرەکەی دوو سەردێڕی زۆر کورت نووسرابوو:

1.6 -1ملیارد دۆلار بۆ میدیا ستی لە هەولێر.

50% -2ی فەرمانبەران کەم دەکرێنەوە.

بە زەق نووسینی ئەم دوو دێڕە لەسەر یەک و بڕی پارە وڕێژەی فەرمانبەران بە رەنگی سوور، زۆر بەماناترە لە قسە بێسەروبەرەکانی بەختیار کە زۆر ئەڵێ و هیچ ناپێکێ!

لەو دیمانەیەدا، بەختیار دووبارە گاڵتە بە خۆی دەکات و دەڵێ: (سەرکردە پیرەکانی ئەم بزاوتە دنیابینیان نەماوە، تاکە شتێک گەشەیپێدەدەن، تەکنیکەکانی کۆنترۆڵکردن و بیرکردنەوەیە).

ئەگەر وابێ، بۆچی ئەو"سەرکردە پیرانە، بە پارەوپوول و بەبێ کۆنترۆڵکردن، گۆڤار بۆ گروپەکەی بەختیار دەردەکەن، بۆچی لە تەلەفزیون و گۆڤارو هەفتەنامەکانیان دیمانەی لەگەل سازدەدەن(بۆ نموونە ئەم جارەشیان هەفتەنامەی چاودێر)؟!

بەختیار عەلی: رۆشنبیرانی کورد لەدەرەوەی سیاسەت راوەستن.

ژمارەی ئەوانەی وەک رۆشنبیرو سیاسەتمەدار ناویان دەهێنرێت، لە ژمارەی پۆلیس و ئاسایش زۆر زۆرترن، بەڵام کاتێ یەکێک وتارێک یان گفتوگۆیەکیان دەخوێنێت، جادووکەیان ئاشکرا دەبێت! لە 2009/4/12، رۆژنامەی هاوڵاتی گفتوگۆیەکی لەگەل

بەختیار عەلی لە لاپەڕە5، بڵاوکردەوە. پاش تەرخانکردنی کات بۆ خوێندنی، خەتادەکەم ئەگەر تێبینی و رەخنەکانم نەخەمەڕوو. (دیموکراسی راستەقینە هەیە؟ رۆشنبیری ناسیاسی مانای چییە؟ ئەی هەڵبژاردنی پاک؟ هەڵبژاردن بە حیکمەتی سیاسی دەبرێتەوە چی دەگەیەنێت؟...هتد)

بەختیار دەڵێ: (شتێکی نوێ نییە ئەگەر بڵێم مێژووی سیاسی ئێمە لە شەڕ جیانابێتەوە، مێژووی لەیەکدانە، مێژووی لەیەکتر تێنەگەیشتنە، مێژووی یەکتر قبووڵنەکردنە)

لێرەدا بەکارهێنانی وشەی(ئێمە)، لەرادەبەدەر بێمانایەو ئەو وەهمە لەلای خەڵک درووست دەکات، وەک بڵێ مێژووی سیاسی وەڵات و گەلانیتر تر بە ماچوموچ و هەڵپەڕکێ وچاوبازی تۆمارکراوە. مێژووی سیاسی بە گشتی، واتە مێژووی شەڕی جۆراوجۆری داگیرکردنی وەڵات، چین و توێژەکانە. ئەوە وەهمە ئەگەر یەکێک پێیوابێت مێژووی ناکۆکییەکانی ناو کۆمەڵگەکان"مێژووی تێنەگەیشتنە"، چونکە هێزە جۆراوجۆرەکان بەباشی و بە هوشیاری بەرگری لە بیروبۆچوون و بەرژەوەندی خۆیان دەکەن.

بەکارهێنانی(ئێمە)دووبارە بە شێوەیەکی نەشیاو و بێمانا بەکاردەهێنێت بۆ بۆچوونێکی ترو دەڵێ(هێزە سیاسییەکانی ئێمە خەونێکی ترسناکی دەسەڵاتی هەتاهەتایی و ئەبەدی دەیانجوڵێنێت).

مانای هەتاهەتایی و ئەبەدی، هەر یەک مانایان هەیەو پێویست ناکات لەتەنیشت یەکەوە ریز بکرێن و بەریزکردنیان زمانە ئەدەبییەکەی سووکدەکات و دوایی ئەو رستەیەش"چپسێکی ئیکسپایەرە"، چونکە هیچ هێزو حکومەتێک لەواقیعی مێژووی مرۆڤایەتی نەناسراوە ئەو ئارەزوو و نیازەی نەبێت بۆ هەتا هەتایە دەسەڵاتی بەدەستەوە بێت.

یەکێک لە نموونەکانی رسوایی بریتییە لەوەی بەناوی رۆشنبیرییەوە نەزانی و وەهم بڵاوبکرێتەوەو ئەمەش نموونەیەکی ترە: (ئەو نوخبە سیاسییەی ئەمڕۆ لە وەڵاتی ئێمەدا دەسەڵاتی بەدەستەوەیە، هەمان ئەو نوخبەیەی پێشووەو خاوەنی هەمان کولتووری جەنگە)

کلتووری جەنگ؟ بیر لە ژمارەی ئەو جەنگانە بکەنەوە کە لە ماوەی سەد ساڵی رابردوو لەلایەن وەڵاتە"پێشکەوتووەکان"و"دواکەوتووەکان"ەوە بەرپابووە، بەلام لێرەش دەبێ بزانین ئەوانە چ جۆرە جەنگێکن؟ جەنگی رەوا یان ناڕەوا؟. بەختیار بەداخەوە بە نەزانی وشەی جەنگ وەک وشەی تیرۆر بەکاردەهێنێت: ئاخر تیرۆریش وشەیەکی یەک رەهەندو مانا نییە! ئەو نوخبە سیاسییە کە ئێستا لە ئەمریکا حوکمڕانی دەکات هەمان ئەو نوخبە سیاسیەی جاران نییەو بۆ نموونە ئۆباما داوای داماڵینی چەکی ئەتۆمیش دەکات کە دەیان ساڵ هێزە شیوعی و ئاشتیخوازەکان خەباتی بۆ دەکەن، بەڵام دەبێ ئەوەشمان لەبەرچاو بێت کە ئەم نوخبەیەش پەڕە بە جەنگ دژ بە کوردستانیانی باکوورو ئەفغانستان دەداو لەکاتێکدا رێژەی بێکاری و لانەوازی لە وەڵاتەکەیان لە هەڵکشانە، داوای زیادکردنی خەرج دەکات بۆ وەزارەتی جەنگ(خۆیان پێدەڵێن وەزارەتی بەرگری!(

کاک بەختیار وەک"رۆشنبیرێک"سەرسامی خۆی بۆ ئەزموونی هەڵبژاردنەکەی تورکیا و ئێراق دەردەبڕێ و بەڵایەوە گرنگ نییە لەو هەڵبژاردنانە بە سەدان کەس بریندارو زیندانی کران و هەزاران ساختەکاری ئەنجامدراو چەندین حزب لەبازاڕەکان، دەنگی خەڵکیان بە پارەو کەلوپەل دابەشکردن دەکڕی و لە هەندێ شاریش نرخی دەنگێک گەیشتە 100دۆلار! ئەمە نموونەکەی بەختیارە کە بە سیاسەتمەدارە کوردەکان پێشکەش دەکات تا شەرم لەلای(سیاسییەکانی ئێمەش)درووست بکات!

کاک بەختیار دەبێ (گەمەی دیموکراتی پاک و بێدەستکاری)مان بۆ روون بکاتەوە. ئەمە زۆر گرنگە، ئایا خەرجکردنی سەدان ملیون دۆلار لەلایەن وۆڵ ستریتەوە بۆ هەڵبژاردنی ئۆباما، گەمەیەکی دیموکراتی پاکە؟ کاکە گەمەکە پێش دەستپێکردنی گڵاو، بۆگەن و قیزەوەنە، چونکە سیستێمەکە هەر وەک خۆی دەمینێتەوەو ئەقڵ و هیواو ئیدیالی دەسەڵاتەکەیان تەنها لە قازانجی سەرمایە دەبینێتەوەو: گۆڕان نابێ!

چەند پێکەنیناویە یەکێک بنووسێت(هەڵبژاردن دەبێت بە حیکمەتی سیاسی ببرێتەوە)! من پرسیاری ئەدرەسی ماڵی ئەو(حیکمەتە سیاسییە دەکەم)، بەڵام لەراستیدا دەبوو بینووسیبا: هەڵبژاردن بە خەرجکردنی حیکمەتی ملیونان دۆلارو لێهاتوویی فێڵکردن و جەواشەکاری راگەیاندنەکان دەبرێتەوەو لێرەشدا گەڕان بەدوا بۆچوونەکانی نەعوم چۆمسکی لەبارەی رۆڵی راگەیاندنەکان لە هەڵبژاردنەکانی ئەمریکا سوودبەخشە!

بەختیار عەلی لە ئەڵمانیاوە پێمان دەڵێ: (بۆ ئەوەی هەڵبژاردنی دیموکراسی هەبێت، دەبێت کۆمەڵگایەک هەبێت لە هەموو ئاستێک و هەموو جومگەیەک و هەموو ساتێکدا دیموکرات بێت)

یە چەیگە-ئەمە چییە-؟ بەڕێز بەختیار دەتوانێ ژمارەی حزب و گروپ و لایەن و رۆشنبیرو کەسایەتییە فاشیست و راسترەوەز رەگەزپەرەستەکان لە ئەڵمانیا یان نەمساو فەرەنسامان بۆ بژمێرێ؟ هیوادارم پێشمان بڵێ ئەو هێزانە لە هەموو ئاست و جومگ و ساتێکدا دیموکراتن؟! بەڕێز بەختیار دەتوانێ پێمان بڵێ تەخشان پەخشانکردنی پارەی باجەران بە بانقە دۆڕاوەکانی لە بازاڕی"دیموکراسی"دراو، چەندە پەیوەندی بە دیموکراسییەوە هەیە؟

هەر کەسێک قسەی زۆر بکات تووشی هەڵەی بێمانا دەبێت و ناکرێ هەر جارێک زۆری وت، لێی خۆش ببین. بەختیار وەک"رۆشنبیرێکی بەناوبانگی کورد" بەم شێوەیەی خوارەوە بەرچاومان رۆشن دەکات: (بۆ ئەوەی هەڵبژاردن دیموکراسیانە بێت، دەبێت کۆمەڵگا ساڵ دوازدەی مانگ دیموکرات بێت، دەبێت کۆمەڵگا بەسیستێمی مۆنۆپۆڵی ئابووری و قۆرخکردنی دەزگا گەورەکانی میدیا و کۆنترۆڵکردنی فەزای گشتی و ئیفلیجکردنی کۆمەڵگای مەدەنیدا نەڕۆیشتبێت)

کاک بەختیار نەختێ خاتری جەماعەت بگرن، ئاخر کۆمەڵگایەک ساڵ دوازدەی مانگ بەبێ پشوودان دیموکرات بێت،ماندوو دەبێ و خەوی لێدەکەوێت، بەڵام من زۆر حەزدەکەم پاش20ساڵ لە ژیانی ئەڵمانیم بۆ ئەدرەسی ئەو کۆمەڵگایە بگەڕێم کە ساڵ دوازەدە مانگ دیموکراسییە! پاشان بەبرای خۆم بڵێم لە وەڵاتە"دیموکراتەکان" کۆمەڵگاکەیان نەک هەر لە قۆناغی مۆنۆپۆڵی ئابووری و قۆرغکردنی دەزگا گەورەکانی میدیا لە وڵاتەکانیان دەڕۆن، بەڵکو ئێستا"وەک دەڵێن" سەردەمی جیهانگیرییە و دەسەڵاتدارە"دیموکراتەکان"بەوەش تێرناخۆن و خەریکی دامەزراندنی دیکتاتۆرییەتێکی بێوێنەن لە جیهان.

ئایا ئەوە کۆمەڵگایەکی دیموکراتە، بە هەزاران پەنابەر، بە پەنابەری کوردیشەوە بە زۆرەملی لە وەڵاتەکەیان دەربکەن؟ بەملیونان کارگەر بێکار بکەن؟! دەستدرێژ سێکسی و لەشفرۆشی، ژن کوشتن بۆ نموونە وەک کوردستان کاری رۆژانەیان بێت؟ بەبەردەوام لەم وەڵات یان ئەو وەڵات جەنگ بەرپا بکەن؟ بەبەردەوام خەریکی چەکدرووستکردن بن؟

کاک بەختیار دەنووسێ(من وەک رۆشنبیرێک کە خەونی نوێگەری هەمیشە خەونی سەرەکیمبووە، خەونی بانگەشە بۆ کۆمەڵگایەکی ئازادو لیبڕاڵ لە هەموو ئاستەکاندا خەونی

یەکەمم بووە، هێشتا کۆمەڵگای خۆم و زیهنییەتی سیاسی کوردی زۆر دوور لەو خەونە دەبینم)

ئازادو لیبڕاڵ یەک مانایان هەیە، بەڵام دیارە کاک بەختیار دەیەوێ پێمان بڵێ کە لیبڕاڵێکی زۆر تۆخە، بەڵام زاراوەی لیبڕاڵ بە رەوتێکی دیاریکراو بەستراوەتەوەو نموونەیەکە بۆ فکرو حزبێکی تاوانکارو حزبیە لیبڕاڵەکەی نەمسا نموونەیەکی زەق و لەبەرچاوەی ئەو رەوتەیە، هەڵبەت لیبڕاڵەکانی ئەڵمانیاش لە تاوان کورتیان نەهێناوە!

کاک بەختیار وەک خۆی لە گفتوگۆکە بەشانازییەوە دەڵێ(لە سەرەتای راپەڕینەوە هیچ بۆنەیەک نییە باسی ئەوەم نەکردبێت کە کۆمەڵگای کورد پێویستی بە هێزی سێهەمە).

باسکردن لە هێزی سێهەم زۆر مەترسیدارەو رووی تری(نە سەرمایەداری و نە کۆمۆنیستی)و بەختیار کەیفی خۆیەتی یەکێتی وپارتی بە دووبەرە بزانێت، بەڵام هەردووکیان خۆیان بە سۆسیالدیموکرات دەزانن و یەکێکیان ئەندامە و ئەوی تر داوای کردووە ببێت بە ئەندام و بەشداری لە کۆبوونەوەکانیان دەکەن.

لە وەڵامی پرسیارێکی تر دەڵێ(دیموکراسی پرۆسەیەکی رۆژانەیە، شێوازێکی مامەڵەکردنە لەگەڵ ژیان و دابەشکردنی هێزو ئابووریدا). ئەمەیان بۆچوونێکی"زۆر جوانە"، بەڵام کاک بەختیار خزمەتێکی زۆر نایاب دەکات ئەگەر پێشمان بڵێت دابەشکردنی هێزو ئابووری چۆن ئەنجامدەدرێ وئیمڕۆ لە ئۆروپاو ئەمریکا و وڵاتانی ئاسیا چی لێکەوتووە.

ئەوەی کە زۆر سەرەنجمی ڕاکێشا دوا ڕستەی گفتوگۆکەی بوو: (دیموکراسی ڕاستەقینە دەتوانێت هەڵبژاردنی پاک و ڕاستەقینە ئەنجامبدات). لەم بارەیەوە تەنها تکایەکم هەیە: بەسیەتی وەهم بڵاوکردن بە نرخی ڕۆشبیری!

"ڕۆشنبیرێک" لەسەردەمی قووڵترین قەیرانی جیهانگیری ئەو هەموو بۆچوون سیاسیە زۆر تۆخە بەو هەموو سەقەتییە دەرببڕێت و یەکێک بێت لەوانەی بانگەشەی سیاسی بۆ دامەزراندنی هێزی سێهەم کردبێ وەک ئەڵتەرناتیڤێک بۆ پارتی و یەکێتی و لە دواییشدا خۆی وەک ڕۆشنبیرێکی ناسیاسی پێبفرۆشێت وبڵێ(پێم باشە ڕۆشنبیرانی کورد هەمیشە لەدەرەوەی سیاسەت ئەو هێزە سەربەخۆیەی کۆمەڵگا بن، ئەو چاوە زیندووەو بکەرە ئازادەی بن کە نەخرێنە قاڵبێکەوە تا ڕۆحی چاودێری کارای خۆیان ون نەکەن) ئەوا مرۆڤ دەبێ پەندێکی فارسی بەکاربهێنێت کە لێرە جێگای نابێتەوە. دوا قسەم ئەوەیە، ڕۆشنبیرێک باس لە گۆران بکات و نەڵێ مەبەستی لە گۆڕان چییەو دادوەری گۆمەڵایەتی نەکات بەتاقە سەنگەری سەرەکی خۆی وپێی وابێت گۆڕانی سیاسی(خەونی هەندێک ڕۆشنبیر بوو...هێدی هێدی بوو بە خەونی چەند توێژێکی کۆمەڵایەتی...)، مانای وایە ئەو کەسە لە خەوێکی قووڵەو بەس وئەو ڕاستییە زیاتر دەردەکەوێت کە هەر کاتێک ئەدەب و فکری کۆمونیستی و چەپ بەگشتی لەناو هەر کۆمەڵگایەک لاوازدەبێت، لایەن و کەسانی ئیکسپایەر دەبن بە هێزی سەرەکی و فەیلەسوف و زاناو ڕۆشنبیر، بۆیە دەتوانم بڵێم تا چەپی کوردستان وەک چەپی وەڵاتانی ئەمریکای لاتین، ئۆروپا و ئاسیا بەرپرسیاری خۆی لە ئەستۆ نەگرێ، خزمەتچییەکانی سەرمایەو کۆمەڵگای چینایەتی، گرەوەکە دەبەنەوە...ئێمە تووشی نەگبەتییەکی گەورە هاتووین و ترسم هەیە بۆ ساڵانی داهاتوویش لێ قوتاربین.

دوا گاڵتەجاڕترین دەقی دنیا

ئێستا ئەم دەقەی بەختیار عەلی لە فێسبوکی هاوڕێیەکم بەرچاو کەوت:(کۆچ یاخیبوونێکی ڕەمزیی بێئامانجە، جۆرە شۆڕشێکی ناوەکییە کە تاکی ئێمە بەرپایدەکات، نەوەک بەرامبەر چینێک یان توێژێک یان دەسەڵاتێک بەڵکو بەرابەر هەموو کۆمەڵگا. نائومێدیی نییە لە سیاسەت بە تەنیا بەڵکو نائومێدییە لە کۆی ژیانی کۆمەڵایەتی، نائومێدیی نییە لە ئێستای ژیانی کۆمەڵایەتی ئێمە، بەڵکو لە داهاتووشی. بەڵام نائومێدییەکی بێزمانە، نائومێدییەکە کە لە شێوەی ڕقێکی نەپاڵێوراو و نەسازێنراودا دێتەدەرێ. کۆچ بە شێوەیەک لە شێوەکان تەعبیرە لەو بێزمانییەی مرۆڤی ئێمە، لەو ئاستە نزمەی تەعبیرکردن. مرۆڤی ئێمە بەردەوام لە شتێک توڕەیە، دەیەوێت خۆی لە شتێک ڕاپسکێنێت، بەڵام هەرگیز ناتوانێت ئەو ڕقە بخاتە سەر زمانێکی ڕوونی قسەکردن، ناتوانێت بە ڕوونی پاڵنەر و مۆتیڤەکانی دیارییکات... کۆچ تێکستێکە مرۆڤی ئێمە لەبری دەست بە قاچ دەینوسێت.

"بەختیار عەلی" لە کتێبی فیکریی «ناشوێن»ەوە

لە پەیجی Negative وەرگیراوە(

لێرەدا"عەبقریەتی"رستە بە رستەکەی پیشاندەدەم:

1- (کۆچ یاخیبوونێکی رەمزی بێئامانجە(

لەراستیدا کۆچ دیاردەیەکی زۆر کۆنە و هەموو گەلانی دونیای گردۆتەوە و لەکاتی جەنگە جۆراوجۆرەکان و هەژاری و بڵاوبوونی پەتا یان کەم ئاوی یان رەگەزپەرستی یان...هتد رووده‌دات و ئامانجی زۆر زەق و دیاری پڕ ِ ئامانجی هەیە، بۆ نموونە وەک: پاراستنی

ژیان، ئازادی، دابینکردنی بژێوی. هەروا بۆ نموونە کۆچکردنی ناوو ڵات هەیە لە شارێکەوە یان هەرێمێکەوە بۆ شار و هەرێمێکی تر.

2- (جۆرە شۆرشێکی ناوەکییە کە تاکی ئێمە بەرپایدەکات ، جۆرە شۆڕشێکی ناوەکییە کە تاکی ئێمە بەرپایدەکات، نەوەک بەرامبەر چینێک یان توێژێک یان دەسەڵاتێک بەڵکو بەرابەر هەموو کۆمەڵگا. (.

هەندێ جار پرسیارکردن پاشترین وڵامە و لێرە پرسیاردەکەم: لە کوێی دنیا کۆچکردن بە شۆڕش شوبهێنراوە؟ بۆچی هەر تاکی ئێمە کۆچ دەکات؟. هۆکاری پەنابردن بۆ کۆچکردن لە وڵات دیسان فرە لایەنە و هەیە لەبەرامبەر چینێک یان توێژێک و هەیشە لەبەرامبەر دەسەڵاتێک و کەسانی وایش هەن شێوە ژیانی ئێرەیان پێقبووڵ نیە،بۆیە لەبەرامبەر هەموو کۆمەڵگا رێگای کۆچکردن دەگرنەبەر.

3- (بەڵام نائومێدییەکی بێزمانە، نائومێدییەکە کە لە شێوەی ڕقێکی نەپاڵێوراو و نەسازێنراودا دێتەدەرێ(

دیاردەی کۆچکردن پەیوەندی نیە بە ئومێد و نائومێد و،(کەم تەختەییە) یەکێک هۆکار جیوپۆلەتیک و کۆمەڵایەتییەکانی پشتگوێ بخات. زۆربە بەخۆیان دەرفەتی هەڵبژاردنیان لەبەردەست نیە، بەڵکو هێزێک لە دەرەوەی ئیرادەی تاکەکان خۆی دەسەپێنێت، بۆ نموونە داعش موسلی داگیرکرد و لە ئەنجامیدا، دەیان هەزار کەس پەنایان برد بۆ کۆچکردن بەرو شار یان وڵاتەکانی تر. زۆرێک لە دانیشتوانی باشووری ئیتالیا یان وڵاتانی ئەمریکای لاتین بەخۆی بێکاری کۆچیان کرد بۆ و لاتانی تر.

4- (کۆچ بە شێوەیەک لە شێوەکان تەعبیرە لەو بێزمانییەی مرۆڤی(

نەخێر کۆچکردن تەعبیرە لە هیوای مرۆڤ بۆ خۆدەربازکردن لە مەرگ، برسێتی، (سەبی)کردن، بێکاری، وێرانی ژینگە و قڕکردن و هەیشە لە پێناو هەلێکی باشتر بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامە یان پاش(خۆشەویستی بە ڕێگای تۆرە کۆمەڵایەتییەکان)وە بۆ گەیشتن بە خۆشەویست یان لە پێناو سەرمایەگوزاری.

5- (.مرۆڤی ئێمە بەردەوام لە شتێک تووڕەیە، دەیەوێت خۆی لە شتێک ڕاپسکێنێت(

رستەیەکی زۆر پێکەنیناویە... پەیوەندی نێوان کۆچکردنی ئێزدیەک و تووڕەیی چییە؟ پەیوەندی نێوان تورەیی و کۆچکردنی سریلانکییەکان چییە؟ پەیوەندی نێوان تووڕەیی و کۆچکردنی زۆرێک لە گەنجە بەدبەختەکانی خانەقین یان خورماتو و کەرکوک چییە؟

مرۆڤی ئێمە یەعنی چی؟ ئاخر هەزاران جۆری مرۆڤی مرۆڤ هەیە بە تێڕوانینی جۆربەجۆر کە هەر یەکەیان مۆتیڤی تایبەتی هەس، ئاخر بە چ پێوەرێکی زانستی هەرهەمووی بە یەک چاو سەیر دەکرێت؟

6- (ناتوانێت بە ڕوونی پاڵنەر و مۆتیڤەکانی دیاریبکات(

مناڵیکیش ئەم قسەیە ناکات و خۆی بەدرۆ دەخاتەوە. خۆی نووسیویەتی(کۆچ یاخیبوونێکی ڕەمزیی بێئامانجە، جۆرە شۆڕشێکی ناوەکییە کە تاکی ئێمە بەرپایدەکات)..پرسیار لە هەر کۆچبەرێک بکەیت هەزار یەک پاڵنەرت بۆ دەهۆنێتەوە. بۆ ئاگاداریتان(پاڵنەر واتە مۆتیڤ) بەڵام بلیمەتەکە هەردووکی بەکارهێناوە وەک بڵێی مانای جیاوازیان هەیە!.. کاتی خۆی زۆر زۆر وشەی بیانی بەکاردەهێنا بەڵام زۆربەیان یان هەڵە و لە وتارێکدا بەسەر یەک بە یەکیان چوومەتەوە.

7- (کۆچ تێکستێکە مرۆڤی ئێمە لەبری دەست بە قاچ دەینوسێت(

وەک دەبینن، بەختیار بەخی تێکستەکەی بە قاچ نووسیوە و سەلماندی شایانی زۆرترین پەیگەرە و بەخێر بمێنن!

"

ڕۆشنبیرەکەی" شاری "ڕۆشنبیریی" وای وت.

لە گفتوگۆیەکی ڕۆژنامەی nzz) لە ٢٠١٦/١١/٢٩) لەگەڵ بەختیار عەلی، دەڵێ: (ئێمە چەند گەنجێکی ڕۆشنبیری کورد بووین کە پڕبووین لە هیوا و یاخیبوون و زۆر بە توندی ڕەخنەمان لە حیزبە کوردییەکان و نەریت و پاشخانی کلتووری خۆمان دەگرت. پاشان کێشمان لەگەڵ حیزبەکان بۆپێش هات کە خۆشیان بەرامبەر یەکتریان دەگرت. پاش جەنگی ناوخۆی خوێناوی چاوەڕواننەکراو دەستپێکرد. کوشتن زۆر ئاسان بوو و دەیانتوانی هەر دەنگێکی ڕەخنەگر بێدەنگ بکەن. ژیانمان زۆر لە مەترسیدا بوو و نەمانتوانی درێژە بە چالاکییەکانمان بدەین، بۆیە ناچاربووین وڵات بەجێبهێڵین.(

ئەمە درۆیەکی زەقە و هەموو ئەوانەی لە نزیکەوە ئاگاداری ئەو گروپەن، وتیان هیچ مەترسییەک لە سەر ژیانیان نەبووە.

لەلایەکی ترەوە لە ئەڵمانیا چەندین حیزبی نازی و ڕاسترەو هەیە و تەنانەت توانیویانە لە پەرلەمان نوێنەریان هەبێت، بۆیە بزووتنەوەی چەپیش ڕێکخراوی جۆراوجۆر و ڕۆژنامە و گۆڤاری دژ بە فاشیزم و ڕاسیزمیان دامەزراندووە. نازییەکان بەرپرسن لە کوشتن و بریندارکردنی هەزاران پەنابەر(کاتی خۆی وەک ڕاپۆرتێک ناوی شەهید و شوێنی تاوان و بریندارکردنیانم بڵاوکردەوە) و هاوکات حکومەتیش بەپرسە لە دیپۆرتکردنی زۆرەملی دەیان هەزار پەنابەر.

ئایا بەختیار عەلی چی لەبارەی ڕاسیزم و فاشیزم دەڵێ؟

نووسەر لە گفتوگۆکەی دەزگای چاپەمەنی (union verlag) دەڵێ: (من هەرگیز ئەزموونی خراپم نەبووە لە گەل ئەڵمان لەناو ئەڵمانیا، تەنانەت برادەرێکی نازیم هەیە و لەگەڵمدا زۆر روح سووک بوو. جارێکیان پێی وتم: بەڵێ من نازیم، بەڵام تۆ برادەری منی. لە چەند ساڵی رابردوو گۆڕانکاری روویدا. بۆ یەکەم جار پاش ١٨ ساڵ هەستم کرد کەسانێک هەیە بە چاوی سووک تەماشامان دەکەن و بە مەبەستەوە هەوڵدەدەن هەستمان بریندار بکەن یان بە ئاشکرا سووکایەتیمان پێبکەن(....

چ کارەسات و جەهالەتێکە، رۆشنبیرێک ١٨ ساڵ لە ئەڵمانیا بژێ و نەزانێت حیزب و بزووتنەوە فاشیست و راسیستەکان چ رۆڵێکی تاوانکارانە دەبینێت لەناو ئەو وڵاتە(سوتاندنی بنکەی پەنابەران، کوشتن و بریدارکردن) و ئاگایشی لە سەدان خۆپیشاندان و نارەزایەتی تا ئەکسیونی چەکدارانەی شیوعی و چەپەکان نەبێت، ئەوجا بەو شێوە قیزەوەنە باسی برادەرە نازییە خوێرییەکەی بکات.

لە وڵامی پرسیارێکی تر دەڵێ: زمانمان هەمیشە قەدەغە بووە.(

هەمووپمان دەزانین نووسین و چاپخانە و کتێب و رۆژنامە بە کوردی قەدەغە نەبووە و قوتابخانە بە زمانی کوردی هەبووە.

بەختیار "داهێنانێکی" گەورە دەکات کاتێ دەڵێ: ...بۆیە دەبێ دەرفەت بۆ پەنابەران برەخسێنرێت بەچاوی رەخنەگرانەوە بۆ گۆمەڵگەکانیان بروانن. دەبێ هوشیاربن کە ئەوەی لە وڵاتەکانیان روودەدەن پەیوەندی بە جیهانبینی دەسەڵاتدار و تێگەیشتنی ئەخلاقی ئەوێوە هەیە.

ئاخر ئەمەیە نوقسانی ئەقل و هەستی خۆ بەکەمزانی، چونکە ئەمەی لێرە روودەدەن راستەوخۆ و ناراستەوخۆش بە هەزار و یەک پەتی جۆربەجۆر پەیوەندی بە دەسەڵاتدارانی باڵادەستی جیهانیشەوە هەیە، یەکیان ئەوی تر تەواو دەکات. بۆ نموونە تاوانی هەڵەبجە

راستەوخۆ پەیوەندی بە کۆمپانیاکانی چەکسازی و چەکی کیمیاوی ئەڵمانیاوە هەیە یان بە بڕیاری جەنگاوەرە سەرکەوتووەکانی یەکەمەوە هەیە لە پەیمانی لۆزان...هتد

رەخنەگرە رادیکالە بلیمەتەکە لە پڕ وەک بەرپرسێکی حکومەتی هەرێم لێدوان دەدات و دەڵێ: (جەنگ لە دژی داعش ئێمەی خستە ناو کێشەی قورسی ئابووری و سیاسی، بەڵام تا رادەیەک ئاسۆیەکی ئەرێنی هەیە، چونگە گەل هەستدەکات کە ئێمە بۆ بەهایەکی دیاریکراو خەبات دەکەین: بۆ دیموکراسی و گۆڕانکاری و بۆ جیهانبینینێکی تر کە پێشتر لە ناوچەکەمان بوونی نەبووە.(

هەروا لە شوێنێکی تر دەڵێت: (گروپە جیاوازەکان وەک کورد، سوننی و شیعە ناسنامەی خۆیان بە پیرۆزتر دەزانن لە ناسنامەی عیراقی(.

لەمەشیان راستی نەپاراستووە، لەبەر ئەوەی سوننە دەیانەوێت سوونەگەراکان بۆ کۆنترۆڵکردنی عیراق بەکاربهێنن و شیعەگەراکانیش بەهەمان شێوە و ئەو بۆچوونە تەنها بۆ هەندێ حیزبی کوردستانی راستە.

پەیوەندی رۆشنبیر بە سیاسەت وەک جیاوازی گەڵای دار و دارە، باران و زەمینە. ئەوەی پێی وابێت نووسین و خیتابەکەی لەدەرەوەی ئەم هاوکێشەیە، زۆر بە هەڵەدا چووە. ئەوەی ئەم برادەرانە کردیان لە بازنەی گۆڕان و یەکگرتووی ئیسلامی دەرنەچوون و خزمەتیان پێکردن، خزمەت بە رووەکەی تری پارتی و یەکێتی.

لە وڵامی پرسیاری(دەتوانن ئیمڕ سەردانی وڵاتەکەتان بکەن. چ گۆڕانکارییەک لە دوا ١٠ ساڵی رابردوو روویداوە؟(

بەختیار دەڵێ: (گۆڕانکاری زۆر روویداوە. من دەتوانم سەردان بکەم، بەڵام نەک بە زۆری، زیاتر ئەو کاتە کە دەگەڕێمەوە کە بمەوێت کتێبێک بڵاوبکەمەوە یان سەردانی خێزانەکەم بکەم. لەراستیدا لە شارەکەم(سلێمانی) هەمیشە ئازادی زۆر هەبوو بۆ نووسەران و رۆژنامەنووسان. مرۆڤ دەتوانێت هەموو شتێک بڵێت، هەر ئەوەیە ناتوانێت هیچ بکات.ئەمەیە کێشەکە. (بە پێکەنینەوە) لەوێ مرۆڤ دەتوانێت بە ئازادی، بەڵام ریاگەی پێنادرێت بیروڕاکەی بکاتە کردە ئەمەش وەک دیکتاتۆریەت خراپە. چیت ئەوێ بیڵێ، بەڵام ئەوەی من دەمەوێت بیکە.(

بەختیار قسەکەی خۆیی لەبیری جوو کە وتی(ژیانمان زۆر لە مەترسیدا بوو و نەمانتوانی درێژە بە چالاکییەکانمان بدەین، بۆیە ناچاربووین وڵات بەجێبهێڵین!(

بەوەند بەسدەکەم و لەدواییدا ئەم پرسیارم هەیە: ئایا ئەو بۆچوون و بیروڕایانە نموونەی کاریکاتۆری نووسەرێک کە بە درۆ و نەزانی لە سوچی جیهانبینی راسترەوانە نیە و راگەیاندنە کۆنزەرفاتیفەکان هاوشێوەی زۆرێک لە راگەیاندنەکانی "شاری رۆشنبیریی" و قەڵا و منارە بۆ بازرگانی خۆیان بازاڕە"ئازادەکەیان" گەرم کردووە؟

رۆشنبیر زاراوەیەکی بێلایەن نیەو چەندین جۆری هەیە، بەڵام ئایا ئێمە پێویستیمان بە جۆرە رۆشنبیرێک هەیە؟!

گەورەیی شوشەی بیرە فرۆشەکەی کۆلۆمبیا لە شەقامەکانی پاریس (مارکیز)تەنها ئەوە نەبوو خەلاتی نۆبڵی وەرگرت لەسەر نووسینی رۆمانی(١٠٠ ساڵ لە تەنهایی) نووسی، بەڵکو بەوەشە کە سەردانی کۆماندانت مارکۆس دەکات و گفتوگۆی لەگەڵ سازدەدا.

گەورەیی شاملۆ لەوەدا نەبوو جوانترین و ناسکترین شیعری عیشقی نووسی، بەڵکو لەوەشدابوو کە کاتێ مورتەزا کەیوان و وارتان و هاوڕێیانی چریک و فوئاد سوڵتانی لەسێدارە یان شەهید دەبن، دەبن بە هۆنراوە و بە بەرزترین زمان نەمریان دەکات.

گەرەیی بریشت لەوەدا نەبوو کە شانۆی شەقامی داهێنا، بەڵکو شوعییەتی لەسەر شەقام بە خەڵک ئاشنا و خۆشەویست دەکرد. باڵابەرزی و جوانی مەوریسیو رۆزنکۆف بە دەقی شانۆیی و شیعر بەوە گەورە نەبوو، بەڵکو بەوەش کە ١٤ ساڵ لە زیندانی ئیفرادی بەسەر برد بەهۆی ئەندامبوونی لە رێکخراوی تۆبامارۆس. هەروا نازم حیکمەت، موزەفەر نەواب و مامۆستا گۆران.

)بەختیار)ی داماویش دەیەوێت بە درۆ و نەزانی و قسە بێسەروبەر و دژایەتی شوعییەت، شوێنی خۆی بکاتەوە.

بەختیار عەلی لەنێوان(سوڵتان هاشم)و(نازم گزاردا)!

گەندەڵی دیاردەیەکە لە هەموو بوارێکدا رەنگدەداتەوەو یەکێك لەوانە بواری بیروبۆچوون: رۆژنامەی (هاولاتی) لە 2007/12/5، وتارێکی بەختیار عەلی بەناوی(لەنێوان شتاوڤنبێرگ و ئایشماندا)بڵاوکرد.

گەرچی بەختیار ئەم جارەش بەخت یاری نەبوو و لەبری ئەوەی بنووسێ فۆن شتاوفنبێرگ(Von Staufenberg)، وەك سەددان هەڵەی تری، نووسیویەتی (ڤۆن شتاوڤنبێرگ- یەکێك تازە فێری ئەڵمانی بێت، ئەو هەڵەیە ناکا، بەڵام چی بڵێم برادەرەکەمان فەیلەسوف و رۆشنبیرە. هەڵەی ئابروبەرەی تری بەختیار ئەوەیە دەنووسێ(بزووتنەوەی سۆسیال ناسیونالیست)، بەڵام ناوە درووستەکەی(بزووتنەوەی ناسیونال سۆسیالیست)ە؛ (کۆدیتا) هەڵەیە و درووستکەی(کودەتا)یە؛ (شۆڤێر)هەڵەیە و درووستەکەی(شوفێر)ە....

بەختیار لەبەراوورکردنی نێوان فۆن شتاوفنبێرگ و ئەدۆڵف ئایشمان، دەنووسێ: (مەبەستی سەرەکی شتاوڤنبێرگ و هاورِێکانی ئەوە بوو، روویەکی تری رۆحی ئەڵمانی نیشانبدەن، وەك میللەتێك کە دەتوانێت شتێك بکات، میللەتێك هەمووی وەك مێگەل نییە و دەتوانێت ئەو بەشەی

دیکەی خۆی نیشانبدات گە دەڵێن نا. شتاوڤنبێرگ نوێنەری ئەو روحەیە کە چاونانوقێنێت و دوای سەرۆك بکەوێت(

ئەم بەراوردکرنە، وەك ئەوە وایە، یەکێك تازە بە تازە هەستێ بە بەراوردکردن لەنێوان سوڵتان هاشم کە تا دوا هەناسە لەگەل سەددام هاوسەنگەر بوو و نازم گزار کە وەختی خۆی هەوڵی کوشتنی(سەددام حوسین)ی دا و چارەنووسی وەك ئایشمان کوشتن بوو. سەیرە، بیرمەندەکەی"هاولاتی"، ئەو هەموو قوربانی و بەرگری و بەرخۆدانانە کە هەر لە سەرەتاوە لەلایەن کۆمونیست، ئەنارشیست، بەشێك لە سۆسیال دیموکراتەکان، ئیماندارەکانی کڵێسا، بێلایەن و سەددان هەزار لەنابەرو کۆچبەرو هەڵاتوو لە ئەرکی سەربازی کە گوتیان(نا) بۆ دەسەڵاتی هیتلەرو دوای نەکەوتن، نابینێ و (فۆن شتاوفنبێرگ)مان بۆ دەکات بە نموونەی ئەوانەی"وتیان نا"و هەرگیز دوای"سەرۆکە نازییەکە نەگەوتن.

هەروا دەبێ ئەوەش روون بێت کە شتاوفنبێرگ ئەو کاتە بەو هەنگاوە هەستا کاتێ دەرکەوت کە ئەڵمانیا لە جەنگە وێرانکەرەکەی، دۆڕاوە. ئێستا ناوەندە راستڕەوە کۆنزەرڤاتیفەکان شانازی بە شتاوفنبێرگ، دەکەن!

وتاری ناوبراو زۆر قسە هەڵدەگرێت و نامەوێ دێر بەدێرە پێکەنیناوی و پڕ لە نەزانییە بێسەروبەرەکانی بەختیار بچمەوە، بۆیە تەنها ئاماژە بە بۆچوونێکی تری دەکەم کە دەڵێ: (ئەو دوو کارەکتەرە کە لە دونیای ئێمەدا زۆر نەناسراوان، لە سەرنجڕاکێشترین و پڕماناترین کارەکتەرەکانی سەدەی بیست بن.(

ئەگەر بەختیار تۆزێك خۆی ماندوو بکردابا، ئەوا چەندین نموونە لە مێژووی هاوچەری سوریا، عیراق، ئێران...هتد لەبەرچاومانەو پێویستی نەکرد بەو هەموو هەڵانەوە، نازم گزارمان بۆ نەکا بە(سەرنجڕاکێشترین و پڕماناترین.....هتد)کەسایەتی. بەفیلمکردنی بەسەرهاتی شتاوفنبێرگ و ئایشمان، هیچ شتێکی نوێمان فێرناکات و شایانی ئەوەش نییە، لایان لێ بکەینەوە و دەبا یەکەمجار دەرس و پەند لە مێژووی بەرگری دژ بە نازیزم بەهەموو لایەنەکانی، وەربگرین....

نەزانی بە نرخی رۆشنبیر!

نزیکەی سێ هەفتەیە، هەفتەنامەی چاودێر، ریکلام بۆ بڵاوکردنی چاوپێکەوتنێک لە گەل بەختیار عەلی، کردو ئیمڕۆ 2007/11/5لە بەشی رەخنەی ئەدەبی، لاپەڕەی 5، بڵاوکرایەوە.

لەم گفتوگۆیە، بەختیار عەلی دەڵێ: (ئەوانەی خۆیان دەتەقێننەوە، گەر ساڵانە جەژنی لەدایکبوونیان بکردایە، نرخی ژیانی خۆیان و ژیانی خەڵکی تریان دەزانی.)

هاوار بەماڵم لەم نەزان و نزانییە! ئاخر ئەگەر جەژنی لەدایکبوون ئەو کاریگەرێتییەی هەبوایە، ئەوا نە لەشکری جاشە مۆدێرنەکانی(بلاک وۆتەر) کە بەناهەق خەڵکیان کوشت، نە سوپای مۆسۆلۆنی و هیتلەر و فرانکۆ دەیان ملیون مرۆڤ دەکوشت، نە هۆڵەندا، پورتوگال، ئەسپانیا و بەلژیکا خەڵکی ئەفریقایان کۆیلە دەکرد، نە خاوەن بانق و سەرمایەدارەکان کرێکارانیان دەچەوساندەوە، نە(Auslaenderbehoerde) ەکەی ئەڵمانیا، ساڵانە بە دەیان هەزار پەنابەر بە زۆرەملی بۆ وەڵاتەکانیان دیپۆرتدەکردو نرخی ژیانی خۆیان و خەڵکی تریان دەزانی. هەموو ئەوانەی ئەو دڕندایەتییە ئەنجامداوەو دەیدەن، هەموویان و هەموو ساڵێک جەژنی لەدایکبوون دەکەن، کەچی سەرتاپایان نغرۆی جەنگ و خوێن و کوشتن ماڵوێرانی و چەوساندنەوەی مرۆڤن و چ جیاوازییەکیان لەگەل دڕندەیەکی ئیسلامی نییە.

(بیرتۆڵد بریشت) لە هۆنراوەیەکیدا بەناوی(کوشتن شێوازگەلێکی زۆری هەیە)، دەڵێ:

(بە چەقۆ سکی یەکێک هەڵدڕی،

نان بڕی بکەی یان نەخۆشی یەکێک چارەسەر نەکەی،

یەکێک لە خانویەکی شڕ نیشتەجێ بکەی،

کەسێک دوچاری خۆکوژێ بکەی،

کەسێک بە رێگای کارکردنەوە رەوانەی مەرگ، بکەی،

یەکێک رەوانەی جەنگ بکەی،

لە دەوڵەتەکەماندا، تەنها چەند دانەیەک لەو شێوە کوشتنانە، قەدەغەیە)

مەعریفەتێکی تری نوێ لە چاوپێکەوتنی ناوبراو کە مرۆڤ دەتوانێت لە بەختیار"فێرببێت"، ئەم بۆچوونەیە: (ستروکتوری خێزانی خۆرهەڵاتی پڕە لە ململانێ لەنێوان براو برا و خوشک و خوشک..).

لەراستیدا ئەم جۆرە ململانێیە لە هەموو کۆمەڵگایەک هەیەو نە لە نزیک و نە لە دوور، هیچ پەیوەندییەکی بە ستروکتوری خۆرهەڵاتی و خۆرئاوایی یان باشوو و باکورەوە نییەو دەکرێ سەدان بەڵگە لەسەر ئەم راستییە بهێنین و دوایی ئەو جۆرە ململانێیە تەنها لەنێوان براو و برا و خوشک و خوشک نییە، بەڵکو لەنێوان هاوسێکتن، و هاو پۆل و هاو گەڕەکەکانیشدا هەیە.

بە بۆچوونی فەیلەسوفی ئەڵمانی(فرانس میرینگ) لە وتاری(لەبارەی فەلسەفە و شیعری سەرمایەداریێ): (نیتشە...فەیلەسوفی کۆمەڵایەتی سەرمایەدارییە....تێگەیشتی مێژووییەکەی وەحشی و دڵڕەقانەیە... تێکستەکانی پڕن لە رق و قینە دژی سۆسیالیزم، دژی هەموو جۆرە نارەزایی دەربڕینەکانی گەلە، چونکە باوەڕی بەوە هەبوو: ئەوەی دەسەڵاتی دەوێ، دەبێ خزمەتچیشی بوێ). بەپێچەوانەوەی بۆچوونی ئەم فەیلەسەفەو دەیان فەیلەسوف و رۆشنبیر، چەند کەسێک وەک بەختیار عەلی، رێبین هەردی، جەمال پیرە، مەریوان قانع، بەکر عەلی و فاروق رەفیق بەو وەحشییە سەرسامن و بوون بە(فاڤوریتی) چەند دەزگایەکی راگەیاندن، چونکە بەخۆیان هیچ لەبارو نەزانن، پشتیوانیان دەکەن، بۆیە بە راشکاوی دەڵێن: ئەم

پرۆسەیە کارێکی جەواشە و تاوانکارانە لەئاستی ئەقڵ و کردار، واتە بە بەهێزکردنی ئەم ڕەوتە، مرۆڤی خۆپەرەست، چاوچنۆک، "کەپوزل"، پیاوکوژو چەوسێنەر درووستدەکەن.!

ئەو ئاراستەیە کە مرۆڤ پێی ئیرەیی نابات و شایەنی خاوەنەکانییە، بە بۆچوونی مەریوان هەڵەبجەیی لە چاودێر(2007/11/5، لاپەڕەی 4ی ڕەخنەی ئەدەبی) : ساتەوەختی دەرکەوتنی بەختیار عەلی لە ئەدەبیاتی کوردیدا، ساتەوەختێکی گرنگە و پێویستی بەکەسێک بووبێت و جموجۆڵ و تەوژمێک بخاتە ناو زمان و ئەدەبیاتەکەیەوە. بێت و موقەدەسەکان بشکێنێت و زمانێکی نوێ و گوتارێکی نوێ دابمەزرێنێت. بێت و وەڵامی پرسیار و یستی نەوەیەکی تر بداتەوە...ئەم زەمەنە پێویستی بە بەمەشخەڵ هەڵگرێک دەکرد یاخی بێت و بە چاوێکی ڕەخنەئامێزەوە بڕوانێتە مێژوو کلتوری خۆی..).

دوو کەسی سەر بە حزبی یەکگرتووی ئیسلامی کە لە ڕۆژنامەی ئاسۆ کاردەکەن، بەناوی یاسین عومەر و هێمن باقر لە پێشەکێکەیان بۆ ئەو گفتوگۆیە کە لەگەڵ بەختیار عەلی سازیاندابوو بۆ گۆڤاری(لیڤین، ژمارە 53)، دەنووسن: (هەر وەستانێکیش لەسەر ئەم ڕەهەندەی ئەو- بەختیار عەلی-، فەیلەسوف و شاعیرو دێوانەی مەزن"نیچە"ی ئەڵمانیمان بەبیردا دێنێت.)

-1جارێ من فەیلەسوفێک بەناوی"نیچە"ناناسم، بەڵام پێدەچێ مەبەستی ئەو دوو"ڕۆشنبیرە زیرەکە"، سوکترین و یەکێک لە فەیلەسوفانی دڕندایەتییە بەناوی (Nietzsche)و ناوەکەی بەم شێوەیە دەنووسرێ(نیتشە).

-2لە ئەڵمانیا بە پلەی یەکەم فاشیستەکان و کۆنەپەرستەکان شانازی بە نیتشە دەکەن. من نازانم ئەم دوو کەسە چییان لەبارەی نیتشە خوێندووەتەوە و دەزانن، تا ئەوەندە پێی سەرسام

بن و بە مەزنی ناونووس بکەن؟!. بە دڵنیاییەوە دەڵێم هەردووکیان لەم بارەیەوە دەست سپین، بەڵام نەزانی لۆژیکی خۆی هەیە و زوو پەردە لەسەر رووی خۆی هەڵدەماڵێ!

ئەوجا با بۆ وەڵامەکانی بەختیار بگەڕێینەوە:

لە وەڵامی پرسیاری یەکەم دەڵێ: (لە کۆمەڵگای ئێمەدا زوهدێکی دینی ناشیرین دەرهەق بە مەسەلەی ماف دروستبووە، مرۆڤەکان بە جۆرێکی بێمانا دەستبەرداری مافەکانی خۆیان دەبن، بووە بە فەزیلەت مرۆڤ داوای مافی خۆی نەکات(.

بەختیار دەتوانێ پێمان بڵێت: ئایا رۆژنامەنووسان و نوسەران داوای مافی ئازادی بیروڕا دەربڕین دەکەن-لە ئەڵمانیاش ئەم داواکارییە بەرزدەکرێت-؟! ئایا رۆژانە خەڵک داوای کارەبا، ئاو و زیادکردنی مووچەکانیان دەکەن- ئەم داواکارییانە جیهانین، بۆ نموونە کێشەی ئاوی خواردنەوە جیهانییە-؟ ئایا رۆژانە گەنجان داوای دابینکردنی پێداویستەکانیان دەکەن؟ ئایا کرێچییەکان داوای مافەکانی خۆیان دەکەن؟ ئایا خەڵک ناڕەزایەتی خۆیان دەردەخەن؟ ئایا کەسوکاری ئەنفالکراوەکان داوای مافەکانی خۆیان دەکەن؟ ئایا رۆژانە بە هەزار شێوە ئەو خەڵکە لە رۆژنامە، سایتەکانی ئینترنێت، تەلەفزیون، رادیو و بە خۆپیشاندان، ئیمزاکۆکردنەوەو سکاڵابەرزکرن، داوای مافەکانیان دەکەن؟ ئایا داوای دادپەروەری کۆمەڵایەتی و نەهێشتنی چەوساندنەوە بە هەموو جۆرەکانی دەکرێ؟...هتد

بە کورتی: بەڵێ خەڵک نە دوێنێ و نە ئیمڕۆ و نە سبەی دەستبەرداری مافەکانی خۆیان نەبوون و نابن و مێژووی مرۆڤایەتی، نەک تەنها لە کوردستان، ئەم راستییە دەسەلمێنێ، بۆیە وەڵامەکەی بەختیار بەشێوەیەکی زۆر سادە، رەنگدانەوەی وەهمە بێسەروبەر و قوربانی(زیرەکی نەزانین)ەکەیە.

له بەشێکی تری وەڵامی یەکەمدا، دەڵێ: (...حیزبی کوردی جگە لە دوکاندارێکی پیرو نەخۆش هیچی تر نییە کە لەسەر کانییەک دانیشتووە)

ئاخر بەختیار خۆی کوڕی شەرعی ئەو دوکاندارە پیرەیە-من خۆم بەجۆرێکی تر دەیبینم-و بەرپرسە نەزانەکانی گەناڵە راگەیاندنەکانی ئەو دوکاندارانە، بە راست و چەپ بەخەڵک ناساندیان، دەمیان چەور کرد و ئێستا دەبینین گۆڤارێکی ئیسلامی"لیبراڵ"ی بێ ئاست کە یاری بە ئاگر دەکات، گفتوگۆی لەگەل سازدەدەن

بەختیار رێهەڵگری فەیلەسوفی بەربەرییەت و سەرکوتکردنی داخوازییەکانی خەڵکەو باسی مافی مرۆڤ دەکات، ئاخر نیتشە و مافی مرۆڤیان وتووە؟!

رەخنەگرتن لە دەسەڵاتی کوردی کارێکی زۆر ئاسانە، بەڵام پرسیارەکە ئەمەیە: رەخنەکە بە پێی چ پێوەرو فەلسەفەیەک دەگرین. ئاخر (نیشتە)ش رەخنەی لە هەندێ لایەنی کۆمەڵگای بۆرژوازی گرتووە، بەڵام لە روانگەیەکی نوخبەوی ئۆتۆریتری راسترەوانەوە؛ حزبێکی نازی وەک(NPD)یش زۆر بە توندی رەخنە لە سیاسەتی کۆمەڵایەتی حکومەتی ئەڵمانیاو ئیمپریالیزم دەگرێ، بەڵام ئایا دەیانەوێ بە رەخنەکانیان بارودۆخی ئەڵمانیا بەرەو کوێ ببەن؟ ئایا یەکگرتووی ئیسلامی و کۆمەڵی ئیسلامی و بزووتنەوەی ئیسلامی دەیانەوێت بە رەخنەکانیان لە دەسەڵاتی کوردی خەڵک بۆ کوێ ببەن؟

بەختیارو برادەرەکانی تا سەر ئێسقان لەناو زەلکاوی بیروباوەڕی تاوانکاری نغرۆ بوونەو لە سەردەمی سیستێمی تاوانی رێکخراوی سەرمایەداری ئەو زیقاوە دەرخواردی خەڵک دەدەن و"مێگۆلکە"کانی-من ئەم وشە قیزەونە بۆ یەک جار لە بەختیار بە قەرز وەردەگرم-" پێیان وایە"تازەگەرن"، بەڵام لە کاتێکدا کەسانی وا هەبن بڕوا بە چەند"فەرمودە"یەکی پێغەمبەر بکەن لەبارەی زیندوو بوونەوەی مەهدی و-یەکێک بەناوی سید موستەفا سەید عەلی بانگەشەی(مەهدی)بوونی کردووەو پەیڕوانی هەیە- بڕوانە لڤین، ژمارە 54-، بۆچی بەختیاریش پەیڕەوانی نەبێت!

ئەم رۆژانە بەڕێکەوت گۆڤارێکم دەستکەوت بەناوی(بزاو) و لەسەر روبەرەکەی دوو سەردێڕی زۆر کورت نووسرابوو:

1.6 -1ملیارد دۆلار بۆ میدیا ستی لە هەولێر.

50% -2ی فەرمانبەران کەم دەکرێنەوە.

بە زەق نووسینی ئەم دوو دێڕە لەسەر یەک و بڕی پارە وڕێژەی فەرمانبەران بە رەنگی سوور، زۆر بەماناترە لە قسە بێسەروبەرەکانی بەختیار کە زۆر ئەڵێ و هیچ ناپێکێ!

لەو دیمانەیەدا، بەختیار دووبارە گاڵتە بە خۆی دەکات و دەڵێ: (سەرکردە پیرەکانی ئەم بزاوتە دنیابینیان نەماوە، تاکە شتێک گەشەپێدەدەن، تەکنیکەکانی کۆنترۆڵکردن و بیرکردنەوەیە)

ئەگەر وابێ، بۆچی ئەو"سەرکردە پیرانە، بە پارەوپوول و بەبێ کۆنترۆڵکردن، گۆڤار بۆ گروپەکەی بەختیار دەردەکەن، بۆچی لە تەلەفزیون و گۆڤارو هەفتەنامەکانیان دیمانەی لەگەڵ سازدەدەن(بۆ نموونە ئەم جارەشیان هەفتەنامەی چاودێر)؟!

بەختیار عەلی: رۆشنبیرانی کورد لەدەرەوەی سیاسەت راوەستن.

ژمارەی ئەوانەی وەک رۆشنبیرو سیاسەتمەدار ناویان دەهێنرێت، لە ژمارەی پۆلیس و ئاسایش زۆر زۆرترن، بەڵام کاتێ یەکێک وتارێک یان گفتوگۆیەکیان دەخوێنێت، جادووکەیان ئاشکرا دەبێت! لە 2009/4/12، رۆژنامەی هاوڵاتی گفتوگۆیەکی لەگەڵ بەختیار عەلی لە لاپەڕە5، بڵاوکردەوە. پاش تەرخانکردنی کات بۆ خوێندنی، خەتادەکەم ئەگەر تێبینی و رەخنەکانم نەخەمەڕوو. (دیموکراسی راستەقینە هەیە؟ رۆشنبیری ناسیاسی مانای چییە؟ ئەی هەڵبژاردنی پاک؟ هەڵبژاردن بە حیکمەتی سیاسی دەبرێتەوە چی دەگەیەنێت؟...هتد)

بەختیار دەڵێ: (شتێکی نوێ نییە ئەگەر بڵێم مێژووی سیاسی ئێمە لە شەڕ جیانابێتەوە، مێژووی لەیەکدانە، مێژووی لەیەکتر تێنەگەیشتنە، مێژووی یەکتر قبووڵنەکردنە)

لێرەدا بەکارهێنانی وشەی(ئێمە)، لەرادەبەدەر بێمانایەو ئەو وەهمە لەلای خەڵک درووست دەکات، وەک بڵێ مێژووی سیاسی وەڵات و گەلانیتر تر بە ماچوموچ و هەڵپەڕکێ وچاوبازی تۆمارکراوە. مێژووی سیاسی بە گشتی، واتە مێژووی شەڕی جۆراوجۆری داگیرکردنی وەڵات، چین و توێژەکانە. ئەوە وەهمە ئەگەر یەکێک پێیوابێت مێژووی ناکۆکییەکانی ناو کۆمەڵگەکان"مێژووی تێنەگەیشتنە"، چونکە هێزە جۆراوجۆەرکان بەباشی و بە هوشیاری بەرگری لە بیروبۆچوون و بەرژەوەندی خۆیان دەکەن.

بەکارهێنانی(ئێمە)دووبارە بە شێوەیەکی نەشیاو و بێمانا بەکاردەهێنێت بۆ بۆچوونێکی ترو دەڵێ(هێزە سیاسییەکانی ئێمە خەونێکی ترسناکی دەسەڵاتی هەتاهەتایی و ئەبەدی دەیانجولێنێت..).

مانای هەتاهەتایی و ئەبەدی، هەر یەک مانایان هەیەو پێویست ناکات لەتەنیشت یەکەوە ریز بکرێن و بەریزکردنیان زمانە ئەدەبییەکەی سووکدەکات و دوایی ئەو رستەیەش"چپسێکی ئیکسپایەرە"، چونکە هیچ هێزو حکومەتێک لەواقیعی مێژووی مرۆڤایەتی نەناسراوە ئەو ئارەزوو و نیازەی نەبێت بۆ هەتا هەتایە دەسەڵاتی بەدەستەوە بێت.

یەکێک لە نموونەکانی رسوایی بریتییە لەوەی بەناوی رۆشنبیرییەوە نەزانی و وەهم بڵاوبکرێتەوەو ئەمەش نموونەیەکی ترە: (ئەو نوخبە سیاسییەی ئەمڕۆ لە وەڵاتی ئێمەدا دەسەڵاتی بەدەستەوەیە، هەمان ئەو نوخبەیەی پێشووەو خاوەنی هەمان کولتووری جەنگە)

کلتووری جەنگ؟ بیر لە ژمارەی ئەو جەنگانە بکەنەوە کە لە ماوەی سەد ساڵی رابردوو لەلایەن وەڵاتە"پێشکەوتووەکان"و"دواکەوتووەکان"ەوە بەرپابووە، بەلام لێرەش دەبێ بزانین

ئەوانە چ جۆرە جەنگێکن؟ جەنگی رەوا یان نارەونا؟. بەختیار بەداخەوە بە نەزانی وشەی جەنگ وەک وشەی تیرۆر بەکاردەهێنێت: ئاخر تیرۆریش وشەیەکی یەک رەهەندو مانا نییە! ئەو نوخبە سیاسییە کە ئێستا لە ئەمریکا حوکمڕانی دەکات هەمان ئەو نوخبە سیاسیەی جاران نییەو بۆ نموونە ئۆباما داوای داماڵینی چەکی ئەتۆمیش دەکات کە دەیان ساڵ هێزە شیوعی و ئاشتیخوازەکان خەباتی بۆ دەکەن، بەڵام دەبێ ئەوەشمان لەبەرچاو بێت کە ئەم نوخبەیەش پەڕە بە جەنگ دژ بە کوردستانیانی باکوورو ئەفغانستان دەداو لەکاتێکدا رێژەی بێکاری و لانەوازی لە وەڵاتەکەیان لە هەڵکشانە، داوای زیادکردنی خەرج دەکات بۆ وەزارەتی جەنگ(خۆیان پێدەڵێن وەزارەتی بەرگری)

کاک بەختیار وەک"رۆشنبیرێک"سەرسامی خۆی بۆ ئەزموونی هەڵبژاردنەکەی تورکیا و ئێراق دەردەبڕێ و بەلایەوە گرنگ نییە لەو هەڵبژاردنانە بە سەدان کەس بریندارو زیندانی کران و هەزاران ساختەکاری ئەنجامدراو چەندین حزب لەبازارەکان، دەنگی خەڵکیان بە پارەو کەلوپەل دابەشکردن دەکڕی و لە هەندێ شاریش نرخی دەنگێک گەیشتە 100دۆلار! ئەمە نموونەکەی بەختیارە کە بە سیاسەتمەدارە کوردەکان پێشکەش دەکات تا شەرم لەلای(سیاسییەکانی ئێمەش)درووست بکات!

کاک بەختیار دەبێ (گەمەی دیموکراتی پاک و بێدەستکاری)مان بۆ روون بکاتەوە. ئەمە زۆر گرنگە، ئایا خەرجکردنی سەدان ملیون دۆلار لەلایەن وۆڵ ستریتەوە بۆ هەڵبژاردنی ئۆباما، گەمەیەکی دیموکراتی پاکە؟ کاکە گەمەکە پێش دەستپێکردنی گڵاو، بۆگەن و قیزەوەنە، چونکە سیستێمەکە هەر وەک خۆی دەمینێتەوەو ئەقڵ و هیواو ئیدیالی دەسەڵاتەکەیان تەنها لە قازانجی سەرمایە دەبینێتەوەو: گۆڕان نابێ!

چەند پێکەنیناویە یەکێک بنووسێتت(هەڵبژاردن دەبێت بە حیکمەتی سیاسی ببرێتەوە)! من پرسیاری ئەدرەسی ماڵی ئەو(حیکمەتە سیاسییە دەکەم)، بەڵام لەراستیدا دەبوو بینووسیبا: هەڵبژاردن بە خەرجکردنی حیکمەتی ملیونان دۆلارو لێهاتوویی فێڵکردن و جەواشەکاری راگەیاندنەکان دەبرێتەوەو لێرەشدا گەڕان بەدوا بۆچوونەکانی نەعوم چۆمسکی لەبارەی رۆڵی راگەیاندنەکان لە هەڵبژاردنەکانی ئەمریکا سوودبەخشە!

بەختیار عەلی لە ئەڵمانیاوە پێمان دەڵێ: (بۆ ئەوەی هەڵبژاردنی دیموکراسی هەبێت، دەبێت کۆمەڵگایەک هەبێت لە هەموو ئاستێک و هەموو جومگەیەک و هەموو ساتێکدا دیموکرات بێت)

یە چەیگە-ئەمە چییە-؟ بەڕێز بەختیار دەتوانێ ژمارەی حزب و گروپ و لایەن و ڕۆشنبیرو کەسایەتییە فاشیست و راستڕەوەز ڕەگەزپەرەستەکان لە ئەڵمانیا یان نەمساو فەرەنسامان بۆ بژمێرێ؟ هیوادارم پێشمان بڵێ ئەو هێزانە لە هەموو ئاست و جومگ و ساتێکدا دیموکراتن؟! بەڕێز بەختیار دەتوانێ پێمان بڵێ تەخشان پەخشانکردنی پارەی باجەران بە بانقە دۆڕاوەکانی لە بازاڕی"دیموکراسی"دراو، چەندە پەیوەندی بە دیموکراسییەوە هەیە؟

هەر کەسێک قسەی زۆر بکات تووشی هەڵەی بێمانا دەبێت و ناکرێ هەر جارێک زۆری وت، لێی خۆش ببین. بەختیار وەک"ڕۆشنبیرێکی بەناوبانگی کورد" بەم شێوەیەی خوارەوە بەرچاومان ڕۆشن دەکات: (بۆ ئەوەی هەڵبژاردن دیموکراسیانە بێت، دەبێت کۆمەڵگاساڵ دوازدەی مانگ دیموکرات بێت، دەبێت کۆمەڵگا بەسیستێمی مۆنۆپۆڵی ئابووری و قۆرخکردنی دەزگا گەورەکانی میدیا و کۆنترۆڵکردنی فەزای گشتی و ئیفلیجکردنی کۆمەڵگای مەدەنیدا نەڕۆیشتبێت)

کاک بەختیار نەختێ خاتری جەماعەت بگرن، ئاخر کۆمەڵگایەک ساڵ دوازدەی مانگ بەبێ پشوودان دیموکرات بێت،ماندوو دەبێ و خەوی لێدەکەوێت، بەڵام من زۆر حەزدەکەم پاش20ساڵ لە ژیانی ئەڵمانیم بۆ ئەدرەسی ئەو کۆمەڵگایە بگەڕێم کە ساڵ دوازدە مانگ دیموکراسییە! پاشان بەبرای خۆم بڵێم لە وەڵاتە"دیموکراتەکان" کۆمەڵگاکەیان نەک هەر لە قۆناغی مۆنۆپۆڵی ئابووری و قۆرغکردنی دەزگا گەورەکانی میدیا لە وڵاتەکانیان دەڕۆن، بەڵکو ئێستا"وەک دەڵێن" سەردەمی جیهانگیرییە و دەسەڵاتدارە"دیموکراتەکان"بەوەش تێرناخۆن و خەریکی دامەزراندنی دیکتاتۆرییەتێکی بێوێنەن لە جیهان.

ئایا ئەوە کۆمەڵگایەکی دیموکراتە، بە هەزاران پەنابەر، بە پەنابەری کوردیشەوە بە زۆرەملی لە وەڵاتەکەیان دەربکەن؟ بەملیونان کارگەر بێکار بکەن؟! دەستدرێژ سێکسی و لەشفرۆشی، ژن کوشتن بۆ نموونە وەک کوردستان کاری رۆژانەیان بێت؟ بەبەردەوام لەم وەڵات یان ئەو وەڵات جەنگ بەرپا بکەن؟ بەبەردەوام خەریکی چەکدرووستکردن بن؟

کاک بەختیار دەنووسێ(من وەک رۆشنبیرێک کە خەونی نوێگەری هەمیشەخەونی سەرەکیمبووە، خەونی بانگەشە بۆ کۆمەڵگایەکی ئازادو لیبڕاڵ لە هەموو ئاستەکاندا خەونی یەکەمم بووە، هێشتا کۆمەڵگای خۆم و زیهنییەتی سیاسی کوردی زۆر دوور لەو خەونە دەبینم)

ئازادو لیبڕاڵ یەک مانایان هەیە، بەڵام دیارە کاک بەختیار دەیەوێ پێمان بڵێ کە لیبڕاڵێکی زۆر تۆخە، بەڵام زاراوەی لیبڕاڵ بە رەوتێکی دیاریکراو بەستراوەتەوەو نموونەیەکە بۆ فکرو حزبێکی تاوانکارو حزبیە لیبڕاڵەکەی نەمسا نموونەیەکی زەق و لەبەرچاوەی ئەو رەوتەیە، هەڵبەت لیبڕاڵەکانی ئەڵمانیاش لە تاوان کورتیان نەهێناوە!

کاک بەختیار وەک خۆی لە گفتوگۆکە بەشانازییەوە دەڵێ(لە سەرەتای راپەڕینەوە هیچ بۆنەیەک نییە باسی ئەوەم نەکردبێت کە کۆمەڵگای کورد پێویستی بە هێزی سێهەمە..).

باسکردن لە هێزی سێهەم زۆر مەترسیدارەو رووی تری(نە سەرمایەداری و نە کۆمۆنیستی)و بەختیار کەیفی خۆیەتی یەکێتی وپارتی بە دووبەرە بزانێت، بەڵام هەردووکیان خۆیان بە سۆسیالدیموکرات دەزانن و یەکێکیان ئەندامە و ئەوی تر داوای کردووە ببێت بە ئەندام و بەشداری لە کۆبوونەوەکانیان دەکەن.

لە وەڵامی پرسیارێکی تر دەڵێ(دیموکراسی پرۆسەیەکی رۆژانەیە، شێوازێکی مامەڵەکردنە لەگەڵ ژیان و دابەشکردنی هێزو ئابووریدا). ئەمەیان بۆچوونێکی"زۆر جوانە"، بەڵام کاک بەختیار خزمەتێکی زۆر نایاب دەکات ئەگەر پێشمان بڵێت دابەشکردنی هێزو ئابووری چۆن ئەنجامدەدرێ وئیمڕۆ لە ئۆروپاو ئەمریکا و وڵاتانی ئاسیا چی لێکەوتووە.

ئەوەی کە زۆر سەرەنجمی راکێشا دوا رستەی گفتوگۆکەی بوو: (دیموکراسی راستەقینە دەتوانێت هەڵبژاردنی پاک و راستەقینە ئەنجامبدات). لەم بارەیەوە تەنها تکایەکم هەیە: بەسیەتی وەهم بڵاوکردن بە نرخی رۆشبیری!